Ölü Albayın Kızları

KATHERINE MANSFIELD

Katherine Mansfield

Ölü Albayın Kızları

Öykü

Çeviren: Memet Fuat

Anadolu Yayıncılık A.Ş.

Birinci Basım: 1953

İkinci Basım: 1983

Adam Yayınları’nda Birinci Basım: Şubat 1991

Kapak Düzeni: Semih Gümüş

YAZIŞMA ADRESİ: ADAM YAYINLARI, BÜYÜKDEPE CADDESİ, ÜÇYOL MEVKİİ, NO: 57 MASLAK-İSTANBUL

İçindekiler

YOLCULUK

Picton vapuru saat on bir buçukta kalkacaktı. Güzel bir geceydi, durgun, yıldızlı; ama arabadan inip limana doğru uzanan Eski İskele'nin üstünde yürümeye başladıkları sırada denizden esen hafif bir rüzgâr, Fenella'nın saçlarına çarptı, kız hemen elini kaldırıp şapkasını tuttu. Eski İskele karanlıktı, çok karanlık; antrepolar, hayvan vagonları, yüksek vinçler, küçük, yerden yapma lokomotif hepsi yoğun karanlıktan yontulup biçimlenmiş gibiydiler. Orada burada, kocaman, kara bir mantarın sapma benzeyen, yuvarlak, tahta direklerin ucunda fenerler asılıydı, ama cansız, titrek ışıklarını saçmaktan korkuyormuş gibi çekingen yanıyorlardı; sanki sadece kendileri için.

Fenella'nm babası aceleci, sinirli adımlarla ilerliyordu. Büyükannesi de, oğlunun yanı sıra, siyah mantosunu hışırdatarak telaşlı telaşlı yürüyordu; öyle hızlı gidiyorlardı ki, Fenella onlara yetişebilmek için arada bir koşmak zorunda kalıyordu. Küçük kız, sucuk gibi sarılıp sarmalanmış olan kendi paketinden başka, büyükannesinin şemsiyesini de taşıyordu; şemsiyenin kuğu başı biçiminde olan sapı çabuk ol der gibi kolunu gagalamaktaydı... Kasketlerini başlarına iyice geçirmiş, yakalarını kaldırmış erkekler gelip geçiyor, sıkıca sarınmış, örtünmüş birkaç kadın koşuşuyordu; beyaz, yünlü bir şalın altından sadece kollan ile bacakları görünen küçük bir oğlan, babasıyla annesinin arasında sürüklene

sürüklene gidiyor, tıpkı krema tabağına düşmüş yavru bir sineğe benziyordu.

Sonra üstünde gökyüzüne doğru bir duman çizgisi yükselen en büyük antreponun arkasından, birdenbire, Feneila ile büyükannesini ürkütüp havaya sıçratan bir ses geldi: Vuu-uu-uu-U-U-!

“Birinci düdük,” dedi babası, kısaca; tam o sırada da Picton vapurunu gördüler. Karanlık iskelenin kıyısında, boydan boya ışıklarla donanmış, süslenmiş Picton vapuru, sanki buz gibi denizde değil de, yıldızların arasında süzülüp gitmeye hazırlanıyordu. Giriş kapısı kalabalıktı. Önce büyükannesi geçti, sonra babası, sonra Feneila. Güverteye büyük bir

basamakla iniliyordu; kenarda duran yaşlı bir denizci, kuru, sert elini uzatarak Fenella'ya yardım etti. Vapura binmişlerdi; koşuşan halkın yolundan çekildiler, üst güverteye çıkan küçük demir merdivenin altında durup vedalaşmaya başladılar.

“Al paketini, anne,” dedi Fenella'mn babası; büyükanneye gene öyle iyice sarılıp sarmalanmış bir sucuk verdi.

“Teşekkür ederim, Frank.”

“Kamara biletlerinizi kaybolmayacak bir yere koysaydın?”

“Koydum, sevgilim.”

“Ya öbür biletleriniz?”

Büyükanne eldiveninin içinde duran biletleri bir yokladı, sonra oğluna uçlarım gösterdi.

“Tamam.”

Babasının sesi sert sert çıkıyordu, ama Feneila onu iyice bir gözden geçirince, hem yorgun, hem de üzgün olduğunu gördü. Vuu-uu-uu-U-U! İkinci düdük tam başlarının üzerinde öttü, sonra çığlık gibi bir ses bağırdı: “Haydi, inecekler?”

“Babama sevgilerimi söyle.” Feneila babasının dudaklarında bu kelimelerin biçimlendiğini gördü. Büyükannesi sabırsızlanarak cevap verdi: “Elbette söylerim, sevgilim. Git artık. Vapurda kalacaksın. Git artık, Frank. Git artık.”

“Daha var, anne. Daha üç dakikam var.” Feneila babasının üstelik şapkasını da çıkardığını görünce bayağı şaşaladı. Oğul annesine sarıldı, kollarının arasında sıktı kadını. “Tanrı korusun seni, anneciğim!” dedi.

Büyükanne yüzük parmağı iyice yıpranmış olan siyah, tire eldivenli eliyle, oğlunun yanağım okşayarak hıçkırdı: “Seni de Tann korusun, yiğit oğlum benim!”

Korkunç bir şeydi bu; Fenella hemen onlara arkasını döndü, yutkundu, bir daha yutkundu, sonra kaşlarını çatıp bir direğin üstündeki küçük, yeşil bir yıldıza baktı. Ama gene arkasına dönmesi gerekti; babası gidiyordu.

“Güle güle, Fenella. Yaramazlık etme sakın.” Babasının soğuk, ıslak bıyıkları yanaklarında gezindi. Fenella adamın ceketinin yakasma yapıştı.

“Ne kadar kalacağım orada?” diye fısıldadı. Baba kızma bakamıyordu. Onu kollarından tutup yavaşça sarstı, sonra gene yavaşça, “Bakalım,” dedi. “Al! Nerede avucun?” Kızının eline bir şey sıkıştırdı. “İşte sana bir şilin, belki gerekir.”

Bir şilin! Bir daha dönmemek üzere gidiyor öyleyse! “Babacığım!” diye bağırdı Fenella. Ama adam uzaklaşmıştı. Vapurdan en son çıkan oydu. Gemiciler giriş kapısını kapadılar. Koca bir kangal halat havada uçup iskeleye düştü. Bir çan çaldı; bir düdük öttü. Karanlık iskele sessizce kaydı, süzüldü, uzaklaştı. Vapurla iskelenin arasına sular doluştu. Fenella gözlerinin bütün gücüyle görmeye çalışıyordu. “Şu arkasına dönen adam babam mı?” — ya da el sallayan? — ya da orada tek başına duran? — ya da şu yalnız başına uzaklaşan? Vapurla iskelenin arasındaki sular gittikçe genişliyor, karanlıklaşıyordu. Derken Picton vapuru dönmeye, burnunu açık denize doğru çevirmeye başladı. Artık bir yararı yoktu bakmanın. Kıyıda birkaç ışık görülüyordu; sonra kasabanın havada asılı gibi duran büyük saati; sonra, uzaklarda, karanlık tepelerde tek tük ışıklar...

Cana can katan rüzgâr Fenella’nın eteklerinde dalgalandı; kız büyükannesinin yanma gitti. Neyse, büyükannesi biraz önceki kadar üzgün değildi. Sucuk gibi paketleri üst üste koymuş, kendi de onların üstüne oturmuştu; elleri kenetli, başı azıcık yana eğik. Yüzünün bilerek takınılmış aydınlık bir görünüşü vardı. Dudakları da kıpırdıyordu; dua ediyor diye düşündü Fenella. İhtiyar kadın ona bakarak başını salladı, şimdi bitiyor gibilerden. Sonra ellerini açtı, içini çekti, gene kenetledi ellerini, öne doğru eğildi, en sonunda da hafifçe sallandı.

“Şimdi, yavrum,” dedi, şapkasının kurdelelerini düzeltti, “gidip kamaramızı bulalım. Yanımdan ayrılma sakın, sonra dikkat et ayağın kayıp düşmeyesin.”

“Peki, büyükanne!”

“Sonra şemsiye de demirlerin arasına sıkışmasın. Gelirken bunun gibi güzel bir şemsiyenin iki parça oluşunu gördüm.”

“Peki, büyükanne!”

Parmaklıklara karanlık erkek biçimleri abanmıştı. Pipolarının ışığında bir burun, ya da bir kasketin ucu, ya da bir çift şaşkın görünüşlü kaş parlıyordu. Fenella gözlerini yukarı kaldırdı. Havada, ta tepede, küçük bir insan biçimi gördü, elleri kısa ceketinin ceplerinde, denize bakmaktaydı. Vapur hafif hafif sallanıyordu, sanki yıldızlar da sallanıyordu onunla birlikte. Avucunda bir tepsi taşıyan, keten ceketli, soluk yüzlü bir kamarot, aydınlık bir kapı aralığından çıktı, yanlarından süzülüp geçti. Fenella ile büyükannesi o kapıdan içeri girdiler. Yüksek bir pirinç basamaktan, döşemesi lastik kaplı bir sahanlığa indiler; karşılarına korkunç derecede dik bir merdiven çıktı; büyükanne ancak her basamağa iki ayağını da basarak inebildi o merdiveni; Fenella ise, kuğu başlı şemsiyeyi filan unutup ıslak, pirinç tırabzana sıkı sıkı sarıldı.

Merdivenin altına gelince büyükanne durdu; gene duaya başlayacak diye bayağı korktu Fenella. Ama, hayır, kamara biletlerini çıkarmak için durmuştu. Salona gelmişlerdi. Göz kamaştıracak kadar aydınlık, boğucu bir yer; boya kokusu, yanık pirzola kemiği kokusu, kauçuk kokusu birbirine karışmıştı. Fenella büyükannem burada fazla oyalanmasa diye bakıyordu; kadın da tam tersine hiç acele etmiyordu. Gözü büyük bir sepette duran jambonlu sandviçlere takılmıştı. Doğru oraya gidip en tepedeki sandviçe parmağıyla kibarca dokundu.

“Kaça bu sandviçler?” diye sordu.

“İki peni!” diye bağırdı kaba bir kamarot; bir çatalla bıçak koydu tezgâhın üstüne.

Büyükanne inanmamıştı.

“İki peni, tanesi mi?” diye sordu.

“Öyle,” dedi kamarot; arkadaşına göz kırptı.

Büyükanne şaşkın şaşkın baktı. Sonra Fenella’ya fısıldadı: “Ne bayağılık!” Öbür kapıya doğru ilerlediler, iki yanında da kamaralar olan bir koridora girdiler. Karşılarına güzel bir kamarot kız çıktı. Maviler giymişti, yakasında, kollannda büyük pirinç düğmeler vardı. Büyükanneyi tanıdığı anlaşılıyordu.

“Aa, Mrs. Crane,” dedi, lavabolarının kilidini açarken, “Gene kavuştuk size. Pek kamara tutmuyordunuz son zamanlarda.”

“Öyle,” dedi büyükanne. “Ama bu kez sevgili oğlum düşünmüş...”

“İnşallah...” diye başladı kamarot kız. Sonra arkasına döndü, üzgün gözlerle büyükannenin siyah giysisine, Fenella’nm siyah ceketine, etekliğine, siyah bluzuna, şapkasına baktı.

Büyükanne başını salladı. “Tanrı öyle istedi,” dedi.

Kamarot kızın dudakları büzüldü, derin bir soluk aldı, göğsü genişler gibi oldu.

“Her zaman söylerim,” dedi, sanki kimsenin bilmediği bir buluşunu anlatıyordu, “ergeç hepimiz gideceğiz, bundan kurtuluş yok.” Durdu. “Bir isteğiniz var mı, Mrs. Crane? Bir çay? Biliyorum, şöyle ısınmak için küçük bir şey desem, istemezsiniz.”

Büyükanne başını salladı. “Hiçbir şey istemem, teşekkür ederim. Bisküvilerimiz var, sonra Fenella’nın güzel bir muzu var.”

“Öyleyse, gene gelir bakanm ben, sonra,” dedi kamarot kız, dışarıya çıkıp kapıyı kapadı.

Ne küçücük bir kamaraydı! Sanki bir kutunun içine tıkılmış-lardı. Lavabonun üstündeki karanlık, yuvarlak göz cansız cansız bakıyordu. Feneila utandı. Kapıya dayanıp durdu, paketiyle şemsiyeyi elinden bırakmamıştı. Burada mı soyunacaklardı? Büyükanne şapkasını çıkarmıştı bile; çiviye asmadan önce, kurdelelerini sarıp birer iğneyle astarına tutturdu.

Beyaz saçları ipek gibi parlıyordu; küçük topuzunu siyah bir fileye koymuştu. Feneila onu başı açık görmemişti hiç; ne kadar tuhaf oluyordu şapkasız!

‘ Sevgili annenin ördüğü yün başlığı saracağım,” dedi büyükanne, sucuklardan birini çözüp başlığı çıkardı, başına sardı; sonra sevgi dolu gözlerle, üzgün üzgün, Fenella’ya baktı; külrengi püsküller kaşlarının üstünde dans ediyordu. Sonra giysisinin üstünü çözdü, sonra onun altındaki ikinci bir şeyi, sonra onun da altındaki üçüncü bir şeyi çözdü. Derken kısa, sert bir uğraşma oldu, büyükanne hafifçe kızardı. Çıt Çat! Korsasını çözmüştü. Rahat bir soluk aldı, kanepenin kenarına oturdu, yanlan lastikli botlarını, yavaşça, dikkatle çekip çıkardı, yan yana koydu.

Fenella ceketini, etekliğini çıkarıp fanile sabahlığını giydiği sırada, büyükannesi iyice soyunmuş, yatmaya hazırlanmıştı. “Botlarımı da çıkarayım mı, büyükanne? Bağlan çözülecek.” Büyükanne botlara baktı, bir an düşündü. “Çıkarırsan rahat edersin, yavrum,” dedi. Fenella’yı öptü. “Dua etmeyi unutma. Tanrı denizde bizlere daha yakındır, karada olduğundan çok daha yakın. Ben deneyimli bir yolcuyum.” dedi büyükanne canlı bir tavırla, “onun için üst ranzada ben yatacağım.”

“Ama, büyükanne, nasıl çıkarsınız siz oraya?”

Fenella örümceğe benzeyen üç küçük basamaktan başka bir şey göremiyordu. İhtiyar kadın kısa, sessiz bir kahkaha attı, sonra çevik hareketlerle yukan tırmandı, yüksek ranzaya oturup Fenella’ya baktı; kız şaşınp kalmıştı.

“Büyükannenin bunu yapabileceğini sanmıyordun, değil mi?” dedi. Sonra sırtüstü uzanıp yattı; gene, o kısa kahkahası duyuldu.

Dört köşe, katı, kahverengi sabun köpürmüyordu, şişedeki su ise pelte gibi, mavi renkli bir şeydi. Katı çarşaflan açmak da ne kadar güçtü; zorla giriyordunuz aralanna. Bunlar böyle olmasaydı belki Fenella da öyle kıkır kıkır gülerdi... Sonunda yatağa girebilmişti, orada yüreği çarpa çarpa yatarken, yukardan uzun, yumuşak bir fısıltı gelmeye başladı, sanki birisi kâğıtların arasında bir şey anyordu da, onlan hafif hafif hışırdatıyordu. Büyükanne dua etmekteydi...

Uzun bir zaman geçti. Sonra kamarot kız içeri girdi; sessizce ilerleyip elini büyükannenin ranzasına dayadı. “Kanala giriyoruz,” dedi.

“Ya!”

“Güzel bir gece, ama yükümüz az. Belki biraz sallanırız.”

Gerçekten de tam o sırada Picton vapuru yükseldi, yükseldi, havada bir an asılı kalıp titredi, sonra bir yerden düşer gibi alçaldı, iki yanına çarpan suların sesi duyuldu. Fenella kuğu başlı şemsiyeyi küçük kanepenin üstüne, diklemesine koymuş öldüğünü hatırladı. Düşerse kırılır mıydı? Büyükanne de o anda aynı şeyi hatırlamıştı.

“Şu şemsiyemi, kamarot hanım, yan yatırmanızı rica etsem,” diye fısıldadı.

“Aa, elbette, Mrs. Crane.” Kamarot kız gene büyükannenin yanına gelerek yavaşça, “Küçük torununuz,” dedi, “öyle güzel uyuyor ki...”

“Tanrıya şükürler olsun!” dedi büyükanne.

“Zavallı, küçük, anasız yavru!” dedi kamarot kız. Sonra büyükanne ta başından başlayarak hepsini sırasıyla anlatmaya koyuldu; zavallı yavru uyuyakaldığında, o hâlâ anlatmaktaydı.

Fenella düş görecek kadar uzun bir zaman uyumamıştı, gözlerini açınca başının üstünde sallanan bir şey gördü. Neydi o? Ne olabilirdi? Küçük, boz bir ayaktı. Yanma bir başkası geldi. Bir şey arıyordu ayaklar; büyükanne içini çekti.

“Uyanığım, büyükanne,” dedi Fenella.

“Ah, Tanrım, ayağım basamağa yakın mı?” diye sordu büyükanne. “Bu yandaydı galiba.”

“Hayır, büyükanne, öbür yanda. Ben koyayım ayağınızı üstüne. Geldik mi?” diye sordu Fenella.

“Limandayız,” dedi büyükanne. “Kalkalım artık, yavrum. İstersen önce bir bisküvi ye de, kendine gel.”

Fenella sıçrayıp kalktı. Lamba hâlâ yanıyordu, ama gece sona ermişti; hava da iyice soğuktu. Yuvarlak gözden dışarı bakınca, ta uzakta, kayaları gördü. İşte köpükler içinde kaldılar; işte bir martı süzülüyor; işte toprak, uzun bir kara parçası.

“Kara göründü, büyükanne,” dedi Fenella, hayran hayran bakıyordu, sanki haftalarca denizde kalmış, hiç kara görmemişti. Kollarını, kavuşturup göğsüne bastırdı; tek ayağının üstünde durarak öbür ayağını bacağına sürttü; titriyordu. Ah, hep üzüntüyle geçmişti günler. Değişecek miydi bu? Büyükannesi,

“Çabuk ol, yavrum.” dedi. “Kamarot kıza bırakalım bari bu muzu, yememişsin.” Feneila siyah ceketiyle etekliğini giydi; eldivenlerinden birinin düğmesi kopup alamayacağı bir yere yuvarlandı. Güverteye çıktılar.

Güverte kamaradan da soğuktu, buz gibiydi. Güneş daha doğmamıştı, ama yıldızlar donuklaşmıştı, soluk gökyüzü ile soluk deniz aynı renkteydi. Kıyıda, toprağın üzerinde beyaz bir sis dalgalanıyordu. Karanlık çalılıklar iyice seçiliyordu artık. Eğrelti otlarının biçimleri, iskeletlere benzeyen, tuhaf, parlak, kupkuru ağaçlar bile seçiliyordu... İşte iskele, yanında küçük küçük evler, renkleri soluk, hepsi birbirine sokulmuş, bir kutunun kapağına toplanmış istiridyeler gibi. Öbür yolcular güvertede bir aşağı bir yukan dolaşıyorlar; ama bir gece önceki gibi hızlı hızlı değil; üzgün bir halleri var.

İşte iskele onları karşılamaya geliyor. Picton vapuruna doğru yavaşça yüzüyor; elinde halat tutan bir adam, bir araba, arabanın kendinden geçmiş küçük atı, basamağında oturan başka bir adam, hepsi vapura doğru geliyorlar.

“Bak, Mr. Penreddy bizi karşılamaya gelmiş, Feneila,” dedi büyükanne. Sevindiği sesinden belliydi. Beyaz, balmumu gibi yanakları, soğuktan mavileşmişti; çenesi titriyordu; durmadan gözlerini, küçük pembe burnunu siliyordu.

“Unutmadın ya benim...”

“Hayır, büyükanne.” Feneila elindeki şemsiyeyi gösterdi.

Halat havada uçup geldi, güverteye gürültüyle düştü. İskele indirildi. Feneila, büyükannesinin arkası sıra, küçük arabaya doğru yürüdü; bir an sonra yola koyulmuşlardı. Küçük atın nallan iskelenin tahtalarında güm güm öttü; sonra kumlu yola girdiler. Görünürde kimsecikler yoktu; evlerin bacalanndan duman bile çıkmıyordu. Sis dalgalandı, yükseldi, alçaldı; deniz hâlâ uyanma-mıştı, kıyıda yavaş hareketlerle dönüp duruyordu.

“Dün Mr. Crane’i gördüm,” dedi Mr. Penreddy. “Neşesi yerindeydi. Bizim hanım geçen hafta bir tepsi kek yapıp götürmüş.”

Küçük at istiridyeye benzeyen evlerden birinin önünde durdu. İndiler. Feneila elini bahçe kapısına dayadı; büyük, titrek

çiğ taneleri, eldiveninin uçlarından içeri süzüldü. Beyaz çakıl taşı döşeli, dar bir yoldan geçtiler; yolun iki yanında ıslak çiçekler uyumaktaydı. Büyükannenin beyaz karanfilleri, üstlerindeki çiğ tanelerinin ağırlığına dayanamayıp yere yatmıştı; tatlı kokulan sabahın soğuğuna karışıyordu. Küçük evin pancurları kapalıydı; basamakları çıkıp verandaya geldiler. Kapının bir yanında bir çift eski potin, öbür yanında da büyük, kırmızı bir bahçe kovası duruyordu.

“Ah! Ah! Bu senin büyükbaban!” dedi büyükanne. Kapının tokmağını çevirdi. Ses yok. Bağırdı: “Walter!” Derinden derine gelen boğuk bir ses cevap verdi: “Sen misin, Mary?”

“Geliyorum, sevgilim,” dedi büyükanne. "Sen şuraya gir.” Fenella’yı küçük, karanlık bir oturma odasına soktu.

Masanın üstünde tıpkı bir deve gibi oturan beyaz kedi ayağa kalktı, esnedi, sonra parmaklannın ucunda yükseldi. Fenella küçük, soğuk elini onun beyaz, sıcak tüylerine gömdü; çekingen çekingen gülümseyerek kediyi severken, bir yandan da büyükannesinin yumuşak sesi ile büyükbabasının alçalıp yükselen boğuk sesini dinliyordu.

Bir kapı gıcırdadı. “Gel, sevgilim.” İhtiyar kadın işaret etti; Fenella ilerledi. Orada, geniş bir yatakta, büyükbabası yatıyordu. Yorganın üstünde, sadece başı, beyaz bir saç yığını, kırmızı yüzü, uzun, kırçıl sakalı vardı. Çok yaşlı, ama açıkgöz bir kuş gibiydi.

“Gel bakalım, kızım!” dedi büyükbaba. “Bir öpücük ver bize!” Fenella büyükbabasını öptü, “Uuh!” dedi büyükbaba. “Bu küçücük burun buz gibi olmuş. Nedir o elindeki öyle? Büyükannenin şemsiyesi mi?”

Fenella gülümsedi, kuğu boynunu karyolanın kenarına astı. Yatağın üzerinde, koyu siyah bir çerçevenin içinde, iri harflerle yazılmış bir yazı vardı: —

Lost! Öne Golden Hour

Set with Sixty Diamond Minutes.

*Ne Reward Is Offered For It Is Gone For Ever!**

(*) Kayıp! Bir Altın Saat / Altmış Elmas Dakikası Vardı. / Bulana ödül Adanmıyor /Çünkü Geri Gelmemek Üzere Gitti!

“Büyükannen yazdı o yazıyı,” dedi büyükbaba. Başındaki beyaz saç yığınını geri itti, Fenella’ya baktı, öyle neşeliydi ki bakışı, hani nerdeyse göz kırpacaktı.

RESİMLER

Sabah saat sekiz. Miss Ada Moss siyah bir demir karyolada yatıyor, gözlerini tavana dikmiş. Bloomsbury'de, bir evin en üst katında, arkada bir oda; is kokusu, pudra kokusu, akşam sokaktan alıp yediği kızarmış patateslerin kâğıdının kokusu birbirine kanşıyor.

"Ah, Tanrım," diye düşündü Miss Moss, "üşüyorum. Niye sabahlan hep böyle her yanım buz gibi uyanıyorum, bilmem. Dizlerim, ayaklanm, sırtım — hele sırtım; sanki bir buz tabakası. Eskiden ne kadar sıcak uyanırdım. Hani zayıflıktan da değil — gene eskisi kadar topluyum. Hayır, akşamlan iyi, sıcak bir yemek yemiyorum da, ondan."

Tavandan sıra sıra İyi, Sıcak Yemekler geçmeye başladı, her birinin yanında da bir şişe Hayat Veren Siyah Bira...

"Hatta şimdi kalkıp," diye düşündü, "şöyle kuvvetli, bol bir kahvaltı etsem..." Tavanda Kuvvetli, Bol Kahvaltılıklar yemeklerin arkasına takıldı; kocaman, beyaz, kesilmemiş bif jambon, hepsini önüne katmış, sürüyordu. Miss Moss ürperdi, yorganın altında yok oldu. Birden, kapıdan içeri ev sahibi kadın daldı. "Size bir mektup, Miss Moss."

"Ah," dedi Miss Moss, aşın bir dostluk vardı sesinde, "çok teşekkür ederim, Mrs. Pine. Ne kadar iyisiniz, zahmet oldu size." "Ne zahmeti olacak," dedi ev sahibi. "Belki beklediğiniz

mektuptur diye düşündüm."

"Ya," dedi Miss Moss, canlı bir sesle, "evet, belki de odur." Başım yana eğip mektuba gülümseyerek baktı. "Hiç şaşmam buna."

Ev sahibinin gözleri büyüdü. "Ben şaşarım, doğrusu, Miss Moss," dedi, "ben şaşarım. Hem onu, lütfen, şimdi açmanızı rica edeceğim. Benim yerimde hangi ev sahibi olsa, size bunu yapar, hem de hakkıdır. Bu böyle gidemez, Miss Moss, hayır, gidemez. Kaç hafta oldu, önce işe girdim dediniz, sonra girmedim, derken postada bir mektup daha kayboldu, sonra bilmem kim Brightou'a gitmiş dediniz, salıya yüzde yüz dönecek — bıktım

artık, daha fazla katlanamam buna. Hem niçin katlanayım, Miss Moss, sorarım size, böyle bir zamanda, fiyatlar yükselip dururken, üstelik zavallı, sevgili oğlum da Fransa'dayken, niçin katlanayım? Kız kardeşim Eliza, daha dün söylüyordu — 'Minnie,' diyor, 'çok yufka yüreklisin. Şimdiye kadar kaç kere kiraya vermiştin bile o odayı,' diyor, 'böyle bir zamanda insan kendi başının çaresine bakmazsa, başkalan hiç aldırmaz,' diyor, 'Kolejde okumuş, West End konserlerinde söylemiş olabilir,' diyor, 'ama sen Lizzie'ciğini dinle,' diyor, 'değil mi ki, kendi ördüklerini kendi yıkayıp odasında, havluluğun üstünde kurutan bir insan,' diyor, 'bu işin sonunun nereye varacağım kestirmek kolay. Çoktan halletmeliydin sen bunu,' diyor."

Miss Moss bunlan duyduğunu gösterecek bir hareket yapmadı. Yatakta doğrulup mektubu açtı, okudu:

"Sayın Bayan,

Mektubunuzu aldık. Şimdilik yeni bir yapımımız yok, resminizi sıraya koyduk, gerekirse bildiririz.

Saygılarla, BACKWASH FILM CO."

Bu mektubu aldığına sanki pek sevinmiş gibi bir tavır takınmıştı Miss Moss; ev sahibine cevap vermeden önce onu bir daha okudu.

"Evet, Mrs. Pine, bütün bu söylediklerinize pişman olacaksı-

nız. Bir artist acentesinden geliyor bu mektup, önümüzdeki cumartesi sabahı, saat onda, gece giysisiyle, orada olmamı istiyorlar."

Ama ev sahibi kadın ondan çok daha hızlıydı. Mektubu elinden kapıverdi.

"Ya, öyle mi! Öyle mi gerçekten!" diye bağırdı.

"Ver mektubu. Çabuk geri ver onu bana, pis, kötü kadın," diye bağırdı Miss Moss; geceliğinin arkası ta aşağı kadar yırtık olduğu için yataktan kalkamıyordu. "Ver mektubumu." Ev sahibi yavaşça kapıya doğru geriledi, mektubu düğmeli korsajımn üstüne bastırmıştı.

“Demek iş buna gelip dayandı, öyle mi?” dedi. “Evet, Miss, Moss, bu akşam saat sekize kadar kirayı ödemezseniz, kimin pis, kötü kadın olduğunu görürüz — hepsi bu kadar.” Gizemli bir tavırla başını salladı. “Bu mektup bende kalacak.” Sesi yükseldi. “Belki işe yarar ilerde!” Sesi alçaldı, boğuklaştı: “Hanımefendi.”

Kapı çarpılıp kapanınca Miss Moss yalnız kaldı. Yorganı üstünden fırlatıp attı, yatağın kenarına oturdu; çok kızmıştı, tir tir titriyordu; etli, beyaz bacaklarındaki, düğüm düğüm olmuş, yeşilimsi mavi damarlara bakarak öylece durdu.

“Hamam böceği! Başka bir şey değil. Hamam böceği kan!” dedi Miss Moss. “Mektubumu kapmayı gösterirdim ben ona— hem de nasıl!” Geceliğini çıkarmadan giyinmeye başladı.

“Ah, şu kadının parasını verebilseydim, öyle bir söz söylerdim ki ona, bütün hayatınca unutmazdı. İyice okurdum canma.” Bir çengelli iğne almak için konsola gitti; kendini aynada görünce belli belirsiz bir gülümsemeyle başını salladı, “Eh geçkin kız,” diye mınldandı, “bu kez iyice başm belaya girdi, şüphesiz.” Aynadaki insan ağzını burnunu çarpıtmış, çirkinleştirmiş, ona bakıyordu.

Miss Moss söylendi, “Budala, sen de,” dedi. “Ağlayacaksın da ne olacak sanki: sadece bumun kızaracak. Hayır, hayır, giyin, dışan çık, talihini dene — oturmakla iş bitmez.”

Karyolanın demirine asılı duran çantasını aldı, kanştırdı, salladı, içini dışına çevirdi.

“Önce bir ABC’de şöyle güzel bir çay içip kendime gelir,

sonra giderim nereye gideceksem,” diye karar verdi. “Bir şilin, öç peni param var — evet, tam bir şilin, üç peni.”

On dakika sonra, maviler içinde, şişman bir hanım göğsünde bir demet yapma menekşe, başında gene menekşelerle süslü, siyah bir şapka, elinde beyaz eldivenler, ayağında üstleri beyaz botlar, kolunda bir çanta, çantanın içinde de bir şilin, üç peni, kalın sesiyle, bir şarkı mırıldanıyordu:

Sweet-heart, remember when days are forlorn

*It al-ways is dar-kest before the dawn.**

(*Sevgilim, kötü günlerinde hatırla bunu/En koyu karanlık güneş doğmadan az öncekidir.)

Ama aynadaki insan yüzünü buruşturdu; Miss Moss dışarı çıktı. Yol boyunca yürüdü. Tuhaf, satıcı ağzı bağırışıyla, güğümlerinin çarpışmasından çıkan seslerle, sütçü çocuk, müşterilerini dolaşıyordu. Brittweiler’s Swiss House’un önünde kaldırıma biraz süt döküldü; yaşlı kuyruksuz, kahverengi bir kedi, yerden bitiverdi, sessiz bir açgözlülük içinde sütü içmeye başladı. Bunu seyrederken Miss Moss tuhaf bir duyguya kapıldı — gevşedi — sanki.

ABC’ye geldiği zaman kapıyı ardına kadar açık buldu; bir adam içeri girip çıkıyor, üst üste yığılmış tepsileri taşıyordu; saçım yapan bir garson kızla para kutularım açan kasacı kızdan başka kimsecikler yoktu içerde. Miss Moss tam ortada duruyordu, ama kızlar onu görmediler.

“Benimki geldi dün gece,” dedi garson kız; şarkı söyler gibi konuşuyordu.

“Ah, öyle mi — ne iyi!”

“Ya, değil mi,” dedi garson kız. “Küçük, güzel bir broş getirdi bana. Bak, üstünde ‘Dieppe’ yazıyor.” :

Kasacı kız broşa bakmak için garson kızın yanma koştu, kolunu onun boynuna doladı.

“Ah, öyle mi — ne iyi!”

“Ya, değil mi,” dedi garson kız. “A-ah, yağız delikanlı! ‘Merhaba,’ dedim ona, ‘merhaba, koca dev.’”

“Ah, öyle mi!” dedi kasacı kız; kasaya koştu; geçerken az kaldı Miss Moss’a çarpacaktı. “Ne kadar *hoş!"* Sonra, tepsileri taşıyan adam girdi içeri, Miss Moss’un yanından kıvrılıp geçti.

“Bir bardak çay içebilir miyim, Miss?”

Garson kız saçını yapmaya devam etti. “Ah,” dedi, “daha *açık* değiliz.” Dönüp kasacı kıZa tarağını salladı.

“Açık *mıyız,* şekerim?”

“Ah, hayır,” dedi kasacı kız. Miss Moss dışan çıktı.

“Charing Cross’a giderim. Evet, oraya,” diye düşündü. “Ama çay içmeyeceğim. Hayır, kahve içerim. Kahve daha canlandırıcıdır... Utanmak nedir bilmiyor bu kızlar! Âşığı gelmiş dün gece; bir broş getirmiş, üstünde ‘Dieppe' yazıyormuş.” Karşı kaldırıma doğru yürüdü...

“Önüne baksana şişko, uyuma!” diye bağırdı bir taksi şoförü. Miss Moss duymamazlıktan geldi.

“Hayır, Charing Cross’a gitmeyeceğim,” diye düşündü. “Doğru Kid and Kadgit’e giderim. Dokuzda açar onlar. Hem erken gidersem belki Mr. Kadgit’e sabah postasıyla bir şeyler gelmiştir... Böyle erken geldiğinize pek sevindim, Miss Moss. Az önce bir artist acentasmdan haber geldi, bir hanım arıyor, şeyi oynamak için... Siz tam onun aradığı tipsiniz. Bir kart vereyim, gidip görüşün. Haftada üç *pound,* üstelik her şey de onlardan. Ben sizin yerinizde olsam, hiç bekletmeden doğru oraya koşarını şimdi. Talihiniz varmış da böyle erken geldiniz...”

Ama Kid and Kadgit’de, kapının önündeki muşambaları silen gündelikçi kadından başka kimse yoktu.

“Kimse gelmedi daha. Miss,” dedi gündelikçi.

“Ah, Mr. Kadgit burada değil mi?” dedi Miss Moss: kova ile fırçanın üzerinden atlayıp geçmeye davrandı. “Öyleyse bekleyeyim biraz, olur mu?”

“Bekleme odasında bekleyemezsiniz. Miss. Oıayı temizleme dim daha. Cumartesileri on bir buçuktan önce gelmez Mr. Kadgit. Hele bazen hiç gelmez." Gündelikçi kadın yerleri sile sile on:ı doğru ilerledi.

“Tanrım — ne kadar sersemim,” dedi Miss Moss, “cumartesi olduğunu unuttum."

“Ayaklanntzı çeker misiniz, *lütfen,* Miss,” dedi gündelikçi. Miss Moss gene dışarıda buldu kendini.

Beit and Bithems’in en hoş yanı, canlı, eğlenceli bir yer olmasıydı. Bekleme odası an kovanı gibiydi, konuşmalar bir uğultu halinde yükseliyordu; kimi arasanız bulurdunuz orada; aşağı yukarı hepsini de tanırdınız. Erken gelenler sandalyelere, geç gelenler de onların kucaklarına otururdu; erkekler ya tam bir kayıtsızlık içinde duvarlara yaslanıp bekleşirler, ya da kendilerine çekidüzen verip kadınların karşısına geçerlerdi.

“Merhaba,” dedi Miss Moss, pek neşeli görünüyordu. “İşte gene buluştuk!”

Genç Mr. Clayton, bastonunu banjo çalar gibi tutup şarkıya başladı: “Bekliyoruz, Robert E. Lee gelecek.”

Miss Moss eskimiş, sinmiş bir ponpon çıkarıp burnunu pudralarken, “Mr. Bithem burada mı?” diye sordu.

“Ah, evet, şekerim,” diye bağırdılar hep bir ağızdan. “Yüzyıllardır burada. Hepimiz onu bekliyoruz, bir saatten fazla oldu.”

“Tanrım!” dedi Miss Moss, “Bir şeyler var mı bari, ne dersiniz?”

“Ah, birkaç iş var, ama Güney Afrika’ya gidilecek,” dedi genç Mr. Clayton. “Haftada yüz elli veriyorlar, iki yıl sürecek, işte böyle!”

“Ah!” diye bağırdılar hep bir ağızdan. “Görülmemiş bir şeysiniz *siz*, Mr. Clayton. Ne *iç açıcı*, değil mi? Ne *cana yakın,* değil mi, şekerim? Ah, Mr. Clayton, beni güldürüyorsunuz. Ne *komik*, değil mi?”

Esmer, üzgün bir kız Miss Moss’un koluna dokundu.

“Dün güzel bir iş kaçırdım,” dedi. “Altı hafta taşrada dolaşacak, sonra West End’e gidecektik. Biraz daha iri olsaydım, yüzde yüz alacaklardı beni,, acentede öyle dediler. Azıcık toplu olsaydın, tam sana göreydi o rol

dediler.” Miss Moss’a baktı; şapkasının kenarındaki kirli, koyu kırmızı gül, sanki bu acı darbeyi onunla birlikte yemiş de ezilmişti.

“Ah, şekerim, ne kadar üzücü bir şey,” dedi Miss Moss, umursamaz görünmeye çalışıyordu. “Neydi bu iş — sorabilir miyim?”

Ama esmer, üzgün kız onun akimdan geçenleri okumuştu; yorgun gözleri koyulaştı, kinlendi.

“Ah, sana yaramaz, şekerim,” dedi. “Genç birini arıyorlardı; anlıyorsun — esmer bir İspanyol tipi — benim gibi, ama biraz daha toplu olacak, o kadar.”

İç kapı açıldı, kollan sıvalı gömleğiyle Mr. Bithem göründü. Bir eli kapıdaydı, söyleyeceklerini bitirince hemen içeri gireceği belliydi, öbür elini havaya kaldırdı.

“Beni dinleyin, bayanlar...” Bir duraladı, sonra ünlü gülümseyişiyle devam etti: “ve oğ-oğullarım.”Bekleme odası bu söze öyle bir güldü ki, adam onlan susturmak için iki elini de havaya kaldırmak zorunda kaldı. “Boşuna beklemeyin bu sabah. Pazartesi gelin; birkaç iş çıkacak pazartesiye kadar, öyle sanıyorum.” Miss Moss umutsuzluk içinde ileri atıldı. “Mr. Bithem, acaba bir haber aldınız mı...”

“Durun hele,” dedi Mr. Bithem yavaşça, şöyle bir baktı; Miss Moss’u sadece haftada dön kere görüyordu, aşağı yukarı — kaç haftadır? “Önce, kimsiniz?”

“Miss Ada Moss.”

“Ha, evet, evet; elbette, şekerim. Daha bir şey yok, şekerim. Bugün yirmi sekiz kadın istediler, ama genç olacak, zıp zıp sıçrayacak, neler neler — ya? Sonra bir yerden de on altı kadın istediler — onlar da kumda dansedecek. Bak, şçkeriro, bu sabah işim başımdan aşkın. Pazartesi gene gel; ondan önce gelmenin bir yaran yok.” Gülümsedi, Miss Moss’un sırtını okşadı. “Manda yürekli olacaksın, şekerim,” dedi Mr. Bithem, “manda yürekli olacaksın!”

North-East Film Kumpanyası’nm merdiveni ta tepeye kadar tıklım tıklımdı. Miss Moss kendini güzel, küçük bir bebeğin yanında buldu, kirazlarla süslü beyaz bir dantel şapka giymiş* otuzluk bir bebek.

“Ne kalabalık!" dedi. “Bir şey mi var?”

“Bilmiyor musunuz, şekerim?” dedi bebek; kocaman, soluk gözlerini açtı. “Dokuz buçukta bir haber yollamışlar, güzel kızlar aranıyor diye. Saatlerdir bekliyoruz. Daha önce oynamış mıydınız

bu kumpanyada?” Miss Moss başım yana eğdi. “Hayır, oynamadım sanıyorum.”

“Çok iyi bir kumpanyadır,” dedi bebek. “Bir arkadaşımın arkadaşı var burada da, günde otuz pound alıyor... Siz çok oynadınız mı filmlerde?”

“Mesleğim artistlik değil benim,” dedi Miss Moss. “Şarkıcıyım ben, sesim contralto’dur. Ama son zamanlarda hayat o kadar zorlaştı ki, arada sırada artistlik de yapıyorum.”

“Ya, *değil mi*, şekerim,” dedi bebek.

“Müzik Koleji'nde okudum ben,” dedi Miss Moss. “Şarkıcılıktan gümüş madalyam var. West End konserlerinde sık sık söylerdim. Ama, işte, hem bir değişiklik olur, hem de bir talihimi denerim dedim...”

“Ya, *değil mi*, şekerim,” dedi bebek.

O sırada merdivenin üst başında güzel bir daktilo kız göründü.

“Hepiniz North-East için mi bekliyorsunuz?”

“Evet,” diye bağırdılar hep bir ağızdan.

“O işten vazgeçilmiş. Şimdi bir telefon geldi içerden.” “Ama buraya bak! Bizim masraflarımız ne olacak?” diye bağırdı bir ses.

Daktilo kız onlara şöyle bir baktı, sonra kendini tutamayıp güldü.

“Ah, *para* alacak değildiniz ki zaten, North-East kalabalık sahneler için gelenlere hiçbir zaman *para* vermez.”

Bitter Orange Kumpanyasında, sadece küçük, yuvarlak bir pencere vardı. Bekleme odası yoktu; Miss Moss pencereyi vurunca, bir kız başını uzatıp, “Evet?” dedi; başka hiç kimse görünmüyordu ortalıkta.

“Prodüktörü görebilir miyim, lütfen?” dedi Miss Moss. Kız penceredeki parmaklığa dayandı, gözlerini yan yanya yummuştu, bir an sanki uykuya daldı. Miss Moss gülümseyerek bakıyordu. Kız sadece kaşlarını çatmakla kalmadı, kötü bir şey koklamış gibi burnundan da soludu. Birden pencereden uzaklaştı; biraz sonra bir kâğıt getirip Miss Moss’un önüne attı.

“Doldurun bunu!” dedi. Pencereyi vurup kapadı.

Miss Moss okudu: “Uçak kullanır mısınız — pike yapabilir misiniz — otomobil kullanır mısınız — vahşi bir ata binebilir misiniz — silah atar mısınız?” Kendisine bu sorulan sorarak yol boyunca yürüdü. Sert sert esen soğuk rüzgâr Miss Moss’a saldırdı, yüzüne çarpıp geçti, açıkça alay etti onunla; o sorulara cevap veremeyeceğini rüzgâr da biliyordu. Square Gardens’da, küçük bir tel sepet bulup, kâğıdı içine attı. Sonra, burnunu pudralamak için, sıralardan birine oturdu. Ama cep aynasında gördüğü insan korkunç derecede çirkindi, ağzım burnunu oynatıyordu; artık bu kadanna dayanamazdı Miss Moss; bir güzel ağladı. Ağlayınca açıldı, neşesi yerine geldi.

“Evet, bu da geçti,” diye içini çekti. .“Oturacak bir yer bulmuş olmam, ayaklanmın yerden kesilmesi bile ne mutluluk. Açık havada, burnumun kızanklığı da çabucak geçer... Burası çok güzel. Serçelere bak. Ciik. Ciik. Ne kadar yakma sokuluyorlar. Birileri burada yem veriyor bunlara herhalde. Hayır, size verecek hiçbir şeyim yok, küçük utanmazlar sizi...” Gözlerini kaldınp çevresine bakındı. Şu karşıdaki koca yapı da ne — Cafe de Madrid mi yoksa? Tannm, nasıl da yuvarlandı küçücük çocuk! Zavallı, minik yavru! Ama aldırma—kalk bakalım gene... Bu akşam saat sekize kadar... Caf6 de Madrid. “İçeri girip otururum, bir kahve içerim, olur biter,” diye düşündü Miss Moss. “Tam artistlere göre bir yer orası. Hani talihim de dönebilir... Esmer, yakışıklı, kürk ceketli bir bay, bir arkadaşıyla birlikte gelip benim masama oturur, belki. ‘Hayır, dostum, bütün Londra’yı altüst

ettim, tek bir contralto yok. Çok zor bunu söylemek; bir bak istersen.'"
Miss Moss dudaklannm arasından şu sözlerin dökülmekte olduğunu duydu:
"Bağışlayın, ben bir contralto'yum da, hem bu parçayı kaç kere
söylemiştim... 'Çok güzel! Stüdyoma gelin, sesinize bir bakalım.' ...Haftada
on pound... Neden sinirli olayım? Hiç de sinirli değilim. Hem niye
gitmeyecekmişim yani, Cafe de Madrid'e? Saygıdeğer bir kadınım ben —
bir şarklayım, bir contralto'yum. Bugün hiçbir şey yemedim de, ondan
titriyorum... 'Belki işe yarar ilerde, hanımefendi'... Peki, Mrs. Pine. Cafe de
Madrid. Akşamlan konserler olur orada... 'Niye başlamıyorlar?' Contralto
daha gelmemiş... 'Bağışlayın, ben bir contralto'yum da; bu parçayı pek çok
kereler söylemiştim."'

Cafe iyice loştu. Erkekler, palmiyeler, kırmızı pelüş koltuklar, beyaz
mermer masalar, önlüklü garsonlar; Miss Moss hepsinin arasından geçerek
ilerledi. Daha yeni oturmuştu ki, çok iri bir adam gelip karşısındaki
sandalyeye çöktü; küçük şapkası tepesinde minik bir yat gibi ilerliyordu.

"İyi akşamlar!" dedi.

Miss Moss neşeli sesiyle cevap verdi: "İyi akşamlar!"

"Güzel bir akşam," dedi iriyan adam.

"Evet, çok güzel. Ne kadar hoş, değil mi?"

Adam sucuğa benzeyen parmağım büküp garsonu çağırdı

— "Bana büyük bir viski getir" — sonra Miss Moss'a döndü. "Siz?"

"Ben konyak istiyorum, bir sakınca yoksa."

Beş dakika sonra, iriyan adam masanın üstüne abanıp sigarının dumanım
kadının yüzüne üfledi.

"İnsanın aklım başından alan bir kurdele," dedi.

Miss Moss kıpkırmızı oldu, başmın tam tepesindeki bir damarın, kalbinin
atışına uyarak şişip inmeye başladığım duydu.

“Pembeyi çok severim de,” diye cevap verdi.

İriyan adam parmaklanyla masaya vurarak onu iyice inceledi.

“Hem tıkız, hem de dolgun olmalı, bayılmm öylesine,” dedi.

Miss Moss neşeli bir kahkaha attı, kendi de şaştı bu kahkahasına.

Beş dakika sonra, iriyan adam ayağa kalktı. “Evet, ben mi sizinle geliyorum, yoksa siz mi. benimle geliyorsunuz?” diye sordu.

“Ben sizinle geleceğim, bir sakınca yoksa,” dedi Miss Moss. Minik yatın arkası sıra yelken açıp Cafe’den dışarı doğru ilerledi.

Doğrusu bulunmaz bir havaydı. Bir garden parti vermek için, hani ısmarlama bile olsa, daha güzel bir gün bulamazlardı.-Rüzgârsız, ılık, tek bir bulut yok. Yalnız, gökyüzünün maviliği, açık san bir sis tabakasıyla örtülüydü; yaz başlarında bazen öyle olur. Bahçıvan güneşin doğduğu saatten beri ayaktaydı, çimenleri biçiyor, süpürüyordu; çayırları, papatyalarla dolu koyu renk göbekleri, hepsini pırıl pırıl yapmıştı. Güllere gelince, garden partilerde herkesin hoşuna giden tek çiçeğin gül olduğunu biliyorlardı sanki; herkesin kolayca tanıdığı tek çiçek. Yüzlercesi,' evet, kelimenin tam anlamıyla yüzlercesi açmıştı bir gece içinde; yemyeşil fidanlar yerlere doğru eğilmişti, sanki meleklerin karşw smdaymış gibi.

Bahçeye çadtn kuracak olan adamlar geldiğinde, kahvaltı daha bitmemişti.

“Çadır nereye kurulacak, anne?”

“Sevgili yavrum, bana sormakta bir yarar yok. Bu yıl her şeyi sizlere, çocuklarıma bırakmaya karar verdim. Anneniz olduğumu unutun. Bir konuk yerine koyun beni.”

Ama Meg gidip adamların başında duramazdı, kahvaltıdan önce saçını yıkamıştı, başına yeşil bir türban sarmış, kahvesini içiyordu, yanaklarına da birer siyah, ıslak saç kıvrımı yapıştırmıştı. Jose, kelebek kız, hep ayağında ipek bir eteklijk. sırtında yarım

bir kimono ceketle inerdi aşağı.

“Öyleyse sen git, Laura; sende sanatçı görüşü vardır.” Laura uçtu gitti; tereyağlı ekmeği de elindeydi. Ne güzel, bahçede yiyecekti onu; hem bu gibi işleri de pek severdi, eşya yerleştirmeye, yer seçmeye bayılırdı.

Kollan sıvalı dört adam bahçede bekliyorlardı. Ellerinde direklere sanlmış çadır bezleri, sırtlarında büyük alet torbalan vardı. Görünüşleri pek hoştu. Laura, keşke elimde şu tereyağlı ekmek olmasaydı, diye düşündü, ama onu koyacak bir yer bulamadı çevresinde, fırlatıp atmak çok daha kötüydü. Kıpkırmızı oldu, sonra sertleşti, sanki gözleri uzağı görmezmiş gibi bir tavır takındı.

“Günaydın,” dedi; annesinin konuşmasını taklit ediyordu. Ama sesi korkunç derecede yapmacıklı çıkmıştı, utandı, küçük bir kız gibi kekeledi: “Oh — şey — demek geldiniz — çadır için mi?” “Evet, Miss,” dedi adamlann en uzun boylusu; zayıf, çilli bir adamdı, sırtındaki torbayı öne doğru çekip yerleştirdi, hasır şapkasını geri itti, gülümsedi. “Çadır için.”

Öyle rahat, öyle dostça gülümsüyordu ki, Laura kendini toparladı. Ne güzel gözleri vardı adamın, küçük, ama nasıl koyu mavi! Öbürlerine baktı, onlar da gülümsüyorlardı. “Korkma, seni yemeyiz,” der gibi bir gülümseyiş. Ne kadar tatlıydı işçiler! Ne güzel bir sabahtı! Ama sabahın güzelliğinden söz açmak olmaz şimdi, iş başında olduğunu unutmaması gerek. Çadır.

“Evet, zambak tarlası nasıl? Olur mu oraya?”

Tereyağlı ekmeği tuttuğu eliyle değil de, öbürüyle zambak tarlasını gösterdi. Hepsi dönüp o yana baktılar. Kısa boylu, şişman bir işçi dudak büktü; uzun boylu adam kaşlannı çattı.

“Ben pek sevmedim orayı,” dedi. “Kuytu bir yer. Çadır öyle bir yere kurulmalı ki,” — son derece rahat bir hareketle Laura’ya döndü — “göze batsın, hani tokat atar gibi, zorla göstersin kendini, bilmem, anlıyor musunuz?”

Laura bir an şaşaladı, bir işçinin, onunla konuşurken, “göze batmak”, “tokat atmak” gibi sözler etmesinin doğru olup olmadığını kestirememişti. Ama adamın ne demek istediğini anlamıştı. “Tenis kortunun köşesi,” dedi. “Ama köşelerden birinde orkestra duracak.”

önem vermesine, lavanta çiçeği koklamasına pek şaşmıştı. Tanıdı-ğı erkeklerden kaçı yapardı bu hareketi? Ah, işçiler ne kadar tatlı diye düşündü. Pazar geceleri yemeğe gelen, dans etmekten başka bir şey bilmeyen o budala oğlanlarla arkadaşlık ediyordu da, neden işçilerle arkadaşlık edemiyordu? Onlarla çok daha iyi anlaşabilirdi.

Bütün kabahat, diye düşündü Laura, — uzun boylu adam, bir zarfın arkasına aşağıdan yukan doğru uzatılacak ya da yukandan aşağı doğru sallandınlacak bir şeyin resmini çizmekteydi — şu saçma sınıf ayrımlarında. Ama Laura, kendi hesabma, öyle bir şey hissetmiyordu. Hiç ama hiç, şu kadarcık olsun, bir atom kadar olsun... Tahta çekiçlerin sesleri gelmeye başladı.

İşçilerden biri ıslık çaldı,, bir başkası seslendi: “Orada mısın, arkadaş?” “Arkadaş!” Bu kelimedeki dostluk, bu kelimedeki — bu... Laura, ne kadar mutlu olduğunu belli etmek için, kendini onlann yanında ne kadar rahat hissettiğini, saçma geleneklerden nasıl nefret ettiğini, o uzun boylu adama göstermek için, tereyağlı ekmeğinden koca bir parça dişleyip çiğnedi, küçük resme bakmaya koyuldu. Bir işçi kız gibi hissediyordu kendini.

“Laura, Laura, nerdesin? Telefon, Laura!” Evden bağırıyorlardı.

“Geliyorum!” Uçar gibi koştu, çimenlikten, bahçedeki yoldan, merdivenden, taraçadan geçip kapıdan içeri daldı. Holde babası ile Laurie şapkalarını fırçalıyor, yazıhaneye gitmek üzere evden çıkmaya hazırlanıyorlardı.

“Laura,” dedi Laurie, “benim ceketimi bir gözden geçiriver, ama akşama bırakma, öğleden önce. Ütü istiyor mu, bir bak.”

“Bakarım,” dedi Laura. Sonra Laurie’ye sarıldı, kollarının arasında sıktı onu. “Ah, bayılıyorum böyle partilere, sen sevmiyor musun?” dedi; soluk soluğaydı.

“Elbette, seviyorum,” dedi Laurie, ılık, çocuk sesiyle; o da sanldı kız kardeşine, sonra yavaşça itti. “Koş bakalım telefona, koca kız.”

Telefon. “Evet, evet; ah, evet Kitty? Günaydın, şekerim. Öğle yemeğine mi? Gel, şekerim. Elbette seviniriz. Ama işte öyle ayaküstü bir yemek olacak — sandviç kabuklan, kmk bezeler, ne bulursak. Ya, değil mi, çok güzel bir sabah! Beyazını mı? Ah, ben olsam, onu giyerim. Bir dakika — kapama. Annem bağmyor da.” Laura arkasına yaslandı. “Ne diyorsunuz, anne? Duymuyorum.”

Mrs. Sheridan’m sesi üst kattan geliyordu. “Söyle, geçen pazar giydiği o güzel şapkayı giysin gene.”

“Annem, geçen pazar giydiği o güzel şapkayı giysin gene diyor. *İyi.* Saat birde. Güle güle.”

Laura telefonu kapadı, kollarını başının üstüne kaldırıp derin bir soluk aldı, gerindi, sonra kendini bıraktı. “Hoh,” diye içini çekti; içini çeker çekmez de oturduğu yerde doğruldu. Sessizdi, dinliyordu. Evin bütün kapılan açıktı galiba. Oradan oraya koşuşan, yumuşak aceleci adımlar duyuluyor, her yandan sesler geliyordu. Mutfak bölümüne giden, yeşil kumaş kaplı kapı hızla açıldı, sonra hemen boğulan bir gürültüyle kapandı. Derken uzun, gıcırtılı tatsız bir ses geldi, piyanoyu çekiyorlardı; sert tekerleklerden çıkıyordu o ses. Ya hava! İnsan durup dikkatle

baksa, hava her zaman böyle midir acaba? Cansız, küçük rüzgârlar, pencerelerde, kapılarda koşmaca oynuyordu. Sonra iki yere de, güneş ışığı vurmuştu, iki minik benek — biri hokkanın üstüne, biri gümüş bir fotoğraf çerçevesine — oynaşıp duruyorlardı. Canım benekler! Hele hokkanın kapağındaki! Sıcaktı görünüşü. Ilık, küçücük bir gümüş yıldız. Öpebilirdi onu.

Ön kapının zili çınladı, Sadie’nin eteklerinin hışırtısı duyuldu. Bir erkek sesi mırıldandı; Sadie cevap verdi: “Bilmiyorum. Bekleyin. Mrs. Sheridan’a sorayım.”

“Ne var, Sadie?” Laura hole çıktı.

“Çiçekçi gelmiş, Miss Laura.”

Çiçekçi gelmişti, gerçekten. Orada, hemen kapının içinde, kocaman, düz bir tepside pembe zambak saksıları duruyordu. Başka hiçbir çiçek yoktu. Sadece zambak — sıcak memleketlerde yetişen zambaklardan; iri iri, ışıl ışıl, pembe çiçekleri iyice açılmış parlak kırmızı saplarının ucunda korkunç derecede canlı zambaklar.

“A-ah, Sadie!” dedi Laura; inler gibi çıkmıştı sesi. Eğildi, sanki zambakların alevinde ısınmak istiyordu; onları parmaklarında, dudaklarında, göğsünde duydu.

“Bir yanlışlık olacak,” dedi yavaşça. “Bu kadar çok ısmarlamaz hiç İçimse. Sadie, gidip annemi çağırsana.”

Tam o sırada Mrs. Sheridan geldi.

“Yanlışlık yok,” dedi, sakin bir sesle. “Evet, ben ısmarlamışım. Ne kadar güzel, değil mi?” Laura’mn kolunu sıktı. “Dün dükkânın önünden geçiyordum, vitrinde gördüm bunları. Hayatımda bir kere de, şöyle istediğim gibi, bol bol zambağım olsun dedim. Hazır garden parti de var.”

“Hani hiçbir şeye karışmayacağınızı söylüyordunuz,” dedi Laura. Sadie gitmişti. Çiçekçinin adamı dışarıda, arabasının yanındaydı. Laura kolunu annesinin boynuna doladı, kulağını hafifçe, pek hafifçe ısırdı.

“Sevgili yavrum, hep kafasıyla hareket eden bir annen olsun, istemezdin, değil mi? Yapma. Bak, adam geliyor.”

Çiçekçinin adamı bir tepsi zambak daha getirdi.

“Şöyle yanaştırın, tam kapının içine, birini o yana, birini bu yana koyun, lütfen,” dedi Mrs. Sheridan. “İyi oldu mu, Laura?”

“Ah, evet, *oldu*, anne.”

Salonda Meg, Jose, bir de küçük Hans, sonunda piyanonun yerini değiştirmeyi başarmışlardı.

“Şimdi şu kanepeyi duvara dayasak, koltuklardan, sandalyelerden başka, her şeyi de odadan çıkarsak, ne dersin?”

“Çok güzel!”

“Hans, şu masaları sigara odasına götür, gelirken de bir süpürge getir, halıda izleri kaldı, onları düzeltelim, sonra — bir dakika Hans... ” Jose uşaklara, hizmetçilere emir vermeye bayılırdı, onlar da onun emirlerini yerine getirmeyi pek severlerdi. Jose öyle bir tavır takınırdı ki, çevresindekiler, bir oyunda rol almış olduklarını sanırlardı. “Annemle Miss Laura’ya söyle hemen buraya gelsinler.”

“Peki, Miss Jose.”

Jose, Meg’e döndü. “Piyanonun sesi nasıl, bir baksak, belki şarkı söyletirler bana. ‘This Life is Weary’, onu deneyelim.”

Dan! Da-da-da Dü-da! Piyano o kadar canlı başlamıştı ki, Jose’nin yüzü değişti. Ellerini kenetleyip sıktı. İçeri girmekte olan annesiyle Laura’ya üzgün, bomboş gözlerle baktı.

This Life is *We*-ary,

A Tear - a Sigh.

A Love that *Chan*-ges,

This Life is Wee-ary,

A Tear - a Sigh.

And then... Good-bye![1,]

“Good-bye” kelimesine gelince, piyano büsbütün acıklı çalmaya başladığı halde, Jose’nin yüzünde pınl pınl, ama tatsız mı tatsız bir gülümseme dolaştı.

“Sesim iyi değil mi, anne?” diye sordu.

This Life is *Wee-aiy*,

Hope comes To Die.

A Dream - a Wa-kening.[1]

Tam burada Sadie girdi içeri. “Ne var, Sadie?” “Bağışlayın, madam, aşçı soruyor, sandviçlerin etiketleri hazır mı diye?”

“Sandviçlerin etiketleri mi, Sadie?” Mrs. Sheridan uykuda gibiydi. Çocuklar etiketlerin hazır olmadığını hemen anlamışlardı; annelerinin yüzünden belliydi. “Dur bakayım.” Mrs. Sheridan, Sadie’ye dönerek kararlı bir sesle: “Aşçıya söyle, on dakikaya kadar hepsi hazır,” dedi.

Sadie gitti.

“Şimdi Laura,” dedi annesi, hızlı hızlı konuşuyordu, “benimle sigara odasına gel. Bir zarfın arkasındaydı hepsi, bütün çeşitler. Sen yazıverirsin etiketleri. Meg, hemen yukarı git, kafandaki şu ıslak şeyi çıkar. Jose, koş giyin çabuk. Dediğimi yapacak mısınız, yoksa akşam eve gelince, babanıza söylemek zorunda mı kalacağım bütün bunları? Soma — sonra, Jose, mutfağa gidersen, aşçı kadını yatıştır, olur mu? Bu sabah bayağı korkuyorum ondan.” Zarf, sonunda, yemek odasındaki saatin arkasından çıktı, ama onu oraya kimin koymuş olduğu bir türlü anlaşılamadı; Mrs. Sheridan pek şaşmıştı bu işe.

“İçinizden biri, bunu aşırmış olacak çantamdan, çünkü çok iyi hatırlıyorum... kremalı peynir ile limonlu krema. Yazdın mı?” “Evet.”

“Yumurta ile...” Mrs. Sheridan zarfı uzak tutup okumaya çalıştı. “Fareye benziyor. Fare olamaz, değil mi?”

Laura annesinin omuzunun üzerinden baktı, “Zeytin, cicim,” dedi.

“Evet, elbette, zeytin. Ne korkunç bir şey bu ikisi bir arada. Yumurta ile zeytin.”

Etiketler bitince, Laura onları mutfağa götürdü. Jose de

oradaydı, aşçıyı yatıştırıyordu, ama aşçının pek öyle insanı ürkütecek bir hali yoktu.

“Ne güzel sandviçler,” dedi Jose sevinçli bir sesle, “hayatımda hiç bu kadar güzel sandviç görmemiştim. Kaç çeşit demiştiniz, aşçıbaşı? On beş mi?”

“On beş, Miss Jose.”

Aşçı kadın elindeki uzun sandviç bıçağıyla ekmek kabuklarını bir yana iterken yayık yayık gülümsedi.

Kilerden çıkıp gelen Sadie, “Godber’in adamı geldi,” diye haber verdi. Pencereden görmüştü.

Kremalı pastalar geldi demekti bu. Godber kremalı pastalarıyla ün salmıştı. Kimse evde yapmaya kalkışmazdı onları.

“İçeri getir, masanın üstüne koy, kızım,” diye emir verdi aşçı kadın.

Sadie pastaları içeri getirdi, sonra gene kapıya gitti. Laura ile Jose böyle şeylere ilgi duymayacak kadar büyüktüler. Gene de kremalı pastaların pek güzel göründüğünü söylemeden duramadılar. Pek güzel. Aşçı kadın onlan hazırlamaya girişti, üstlerindeki fazla şekerleri silkeliyordu.

“Bunlara bakarken, eski partilerim hatırlıyor insan, değil mi?” dedi Laura.

“Evet, öyle,” dedi Jose, eski şeyleri hatırlamayı sevmezdi. “Güzel, hafif, tüy gibi bir halleri var doğrusu.”

“Birer tane alın, yavrularım,” dedi aşçı kadm, rahat sesiyle. “Annenizin haberi bile olmaz.”

Ah, mümkün değil. Böyle kahvaltıdan hemen sonra kremalı pasta yemek! Bunu düşünmek bile inşam titretiyordu. Gene de iki dakika sonra Jose ile Laura parmaklarını yalıyorlardı; gözlerinde ancak dövülmüş kremanın verebileceği o içeri dönük bakışlar vardı.

“Şu arka yoldan dolaşıp ön bahçeye gidelim,” dedi Laura. “Çadırı nasıl kurduklarını görmek istiyorum. Öyle iyi adamlar ki...”

Ama arka kapının önüne aşçı kadm, Sadie, Godber’in adamı, bir de Hans toplanmış, yolu tıkamışlardı.

Bir şey olmuştu herhalde.

“Gıt-gıt.gxt!” Aşçı kadın bir tavuk gibi gıdaklıyordu. Sadie elini şakağına dayamıştı, sanki dişi ağrıyordu. Hans’m yüzü karmakarışıktı, kulak kesilmişti. Sadece Godber’in adamı mutlu görünüyordu; herkes onu dinlediği için.

“Ne var? Ne olmuş?”

“Korkunç bir kaza olmuş,” dedi aşçı kadın. “Bir adam ölmüş.”

“Ölmüş mü! Nerede? Nasıl? Ne zaman?”

Ama Godber’in adamı kendi getirdiği öyküyü, böyle burnunun dibinde başkasına kaptıracaklardan değildi; hemen aşçı kadım susturup anlatmaya girişti. '

“Şuradaki küçük kulübeleri biliyor musunuz, miss?” Bilmek mi? Elbette biliyor. “İşte, orada genç bir adam vardı, adı Scott, arabacı. Atı bir traktörden ürkmüş, Hawke Caddesinin köşesinde, bu sabah, adamcağız sırtüstü düşmüş arabadan, kafası yere çarpmış. Ölmüş.”

“Ölmüş!” Laura, Godber’in adamına bakıyordu. “Kaldırdıkları zaman ölüymüş,” dedi Godber’in adamı, hiç üzgün değildi. “Ben buraya gelirken, cesedi eve taşıyorlardı.” Sonra aşçı kadına döndü: “Bir kan, beş de çocuk bırakmış arkasında.”

“Jose, buraya gel.” Laura kız kardeşinin kolunu yakaladı, onu mutfağın öbür ucuna doğru çekti, yeşil kumaş kaplı kapıdan geçtiler. Laura durdu, sırtım kapıya dayadı. “Jose!” dedi, bir şeyden korkmuş gibiydi, “durduracak mıyız hepsini?”

“Hepsini durdurmak mı, Laura!” diye bağırdı Jose şaşkınlık içindeydi. “Ne demek istiyorsun?”

“Garden partiyi durduracak mıyız demek istiyorum, elbette.” Niye anlamamazhktan gelmişti Jose?

Ama Jose'nin şaşkınlığı daha da artmıştı. "Garden partiyi durdurmak mı? Laura, sevgilim, saçmalama. Böyle bir şey yapamayız. Hem kimse de beklemez bunu bizden. Her şeyi büyütme bu kadar."

"Ama kapımızın önünde bir ölü varken de garden parti veremeyiz ya!"

Gerçekten de işi büyütüyordu biraz, çünkü kulübeler, onların evine doğru çıkan dik yokuşun ta alt başındaydı. Geniş bir yolun karşı yanında. Gene de yakındılar yakın olmasına. İnsanın içini karartan, çok çirkin şeylerdi; o yöreye hiç yakışmıyorlardı. Çikolata rengine boyanmış, küçük, bayağı evler. Bahçelerinde lahana saplarından, hastalıklı tavuklardan, konserve kutularından başka bir şey bulunmazdı. Bacalarından çıkan duman bile yoksullukların belli ederdi. Küçük küçük, parça parça dumanlar, Sheridan'lann bacalarından kıvrıla kıvrıla çıkan, külrengi dumanlara hiç benzemezlerdi. Çamaşıra kadınlar otururdu o evlerde, sobacılar otururdu, sonra bir eskici vardı, sonra bir başka adam daha vardı, evinin önü, ufacık kuş kafesleriyle süslüydü. Çocuklar doluşurlardı. Küçükken Sheridan'lann oraya ayak basmalan bile yasak edilmişti; kötü sözler öğrenmesinler diye. Ama büyüdükten sonra Laura ile Laurie gezintiye çıktıkları zaman, arada bir oradan da geçerlerdi. Kötü, pis bir yerdi. Tüyleri ürperirdi ikisinin de. Ama insan her yere gitmeli; her şeyi görmeli. Onun için de arada bir geçerlerdi oradan.

"Hele bir düşün, orkestranın sesi nasıl gelir o zavallı kadma," dedi Laura.

"Ah, Laura!" Jose, iyice sıkılmaya başlamıştı. "Her başına kaza gelen insan için bir orkestra susturursan, çok acı bir hayat sürersin. Ben de senin kadar üzüldüm üzülmesine. Ben de o insanlara yakınlık duyuyorum." Yüzü sertleşti. Kız kardeşine tıpkı küçükken kavga ettikleri zaman baktığı gibi baktı. Sonra, yumuşak bir sesle, "Böyle duygulu bir tavır takınmakla, ölmüş, sarhoş bir işçiyi yeniden hayata getirecek değilsin ya," dedi.

"Sarhoş mu! Kim söyledi sarhoş olduğunu?" Laura pek kızmıştı. Bu gibi durumlarda kalınca söylemeye alışık olduklan sözler döküldü ağzından: "Doğru anneme gidiyorum, hepsini anlatacağım."

"Git, şekerim," dedi Jose.

“Anne, odamza girebilir miyim?” Laura büyük cam tokmağı çevirdi.

“Elbette, yavrum. Ne o, ne var? Niye rengin böyle?” Mrs. Sheridan ona doğru döndü. Aynanın önüne oturmuş, yeni şapkalarından birini giyiyordu.

“Anne, bir adam ölmüş,” diye başladı Laura.

“Bahçede mi?” diye sözünü kesti annesi.

“Hayır, hayır!”

“Ah, ne kadar korkuttun beni!” Mrs. Sheridan rahat bir nefes aldı, kocaman şapkayı başından çıkarıp dizlerinin üstüne koydu.

“Ama, dinleyin, anne,” dedi Laura. Bir solukta bütün olan biteni anlattı, nerdeyse tıkanacaktı. “Parti verilemez artık, değil mi?” dedi. “Orkestra gelecek, sonra bir sürü insan. Hepsini duyarlar, anne; onlar da komşumuz sayılır!”

Laura şaşırıp kalmıştı; annesi de tıpkı Jose gibi davranıyordu; üstelik alay eder gibi bir tavır da takınmıştı; dayanılır şey değildi bu. Laura’yı ciddiye almıyordu.

“Ama, yavrum, kafam kullan. Bir raslantı olarak duyduk bunu. Biri orada sessizce ölseydi —hani o küçük, çirkin deliklerde de nasıl canlı kaldıklarına bir türlü aklım ermiyor — partimizi verecektik o zaman, değil mi?”

Laura buna “evet” demek zorundaydı, gene de bütün bu düşüncelerin baştan aşağı yanlış olduğunu hissediyordu. Annesinin kanepesine oturdu, yastığın dantellerim çekiştirmeye başladı.

“Anne, gerçekten korkunç bir kalpsizlik olmaz mı bu?” diye sordu.

“Sevgilim!” Mrs. Sheridan ayağa kalkıp ona doğru geldi, şapka da elindeydi. Karşı koymasına kalmadan Laura’nın başına giydiriverdi şapkayı. “Yavrum!” dedi annesi, “bu şapka senin. Tam sana göre. Benim için biraz fazla genç işi. Hiç bu kadar güzel görmemiştim seni. Bir bak hele aynada kendine!” Kızı baksın diye el aynasını tuttu.

“Ama, anne,” diye başladı Laura yeniden. Aynaya bakmıyordu; gözlerini başka yana çevirdi.

Tıpkı Jose gibi, Mrs. Sheridan’m da sabrı tükenmişti. Soğuk bir sesle, “Saçmalık ediyorsun, Laura,” dedi. “Bu gibi insanlar bizlerden özveri beklemezler. Hem böyle, senin yaptığın gibi, herkesin eğlencesini zehir etmek de hoş bir şey değil.”

“Hiç anlamıyorum,” dedi Laura, annesinin odasından hızla çıkıp kendi yatak odasına gitti. Orada, birden, aynadaki güzel kızı gördü, odaya girer girmez o takılmıştı gözüne, kızın başındaki siyah şapka san papatyalarla süslüydü, bir de uzun, siyah, kadife kurdelesi vardı. Laura bu kadar güzel olabileceğini aklından bile geçirmemişti. Annem haklı mı acaba? diye düşündü. Keşke haklı olsaydı annesi. Ben mi büyütüyorum işi yoksa? Belki de öyledir. Bir an, gözünde, yeniden,' zavallı bir kadınla küçük çocuklan canlandı, sonra eve getirilen bir ceset. Ama bütün bunlar bulanıklaşmış, gerçekliğinden sıynlmıştı, gazetedeki bir resim gibi. Eğlence bittikten sonra gene hatırlanm hepsini, diye düşündü. En doğrusu da buydu galiba...

Öğle yemeğinden saat bir buçukta kalkıldı. Saat iki buçukta her şey hazırdı. Orkestra gelmiş, tenis kortunun bir köşesine yerleşmişti; bütün çalgıcılann ceketleri yeşildi.

“Şekerim!” diye bağırdı Kitty Maitland, “tıpkı kurbağaya benzemiyorlar mı? Havuzun çevresine sıralasaydınız keşke onlan, şef de, ortada bir yaprağın üstünde dururdu.”

Laurie geldi, onlara ayaküstü bir selam verip yukan, giyinmeye gitti. Onu görür görmez, Laura gene kazayı hatırladı. Söylemek istedi. Laurie de öbürleri gibi konuşursa, o zaman mesele yoktu. Kardeşinin arkası sıra hole çıktı.

“Laurie!”

“Evet!” Merdivenin ortasındaydı, dönüp Laura’yı görünce yanaklannı şişirip gözlerini döndürdü. “Laura! Ne kadar güzelsin,” dedi, “hani insanın aklım başından alıyorsun. Ne güzel şapka o öyle!”

Laura cansız bir sesle, “Güzel mi?” diye sordu, Laurie’ye bakarak gülümsedi, sustu, başka bir şey demedi.

Biraz sonra konuklar sökün etmeye başladı. Orkestra çalmaya koyuldu; gündelikle tutulmuş garsonlar evden çadıra koşuştular. Nereye baksanız, gezinen, çiçeklere eğilen, selamlaşan, çimenlerin üstünde dolaşan çiftler görüyordunuz. Parlak tüylü kuşlara benziyorlardı, sanki geceyi geçirmek için Sheridanlann bahçesine inmişlerdi, şeye gidiyorlardı — nereye? Ah, ne büyük bir mutluluk böyle hepsi mutlu insanlar arasında olmak, el sıkışmak, yanak yanağa kucaklaşmak, birbirinin gözünün içine baka baka gülümsemek.

“Sevgili Laura, ne kadar güzelsin!”

“Ne kadar yakışmış bu şapka saha, yavrum!”

“Laura, tıpkı bir İspanyol gibisin. Seni hiç bu kadar alımlı görmemiştim.”

Laura ışıklar saçarak yumuşak bir sesle soruyordu: “Çay içtiniz mi? Bir dondurma istemez misiniz? Meyvalısı gerçekten pek güzel.” Babasına koşup yalvarıyordu: “Sevgili babacağım, çalgıcılara içecek bir şeyler veremez iniyiz?”

Güzel akşam yavaş yavaş olgunlaştı, yavaş yavaş soldu, yavaş yavaş yapraklan kapandı.

“Bundan daha eğlenceli bir garden parti...” “Büyük bir sükse...” “Hani görülmemiş bir...”

Annesi konuklara güle güle derken, Laura da ona yardım etti. Kapının önünde yan yana durdular, herkes ayn ayn uğurlandı; eğlence sona erdi.

“Hepsi bitti, hepsi bitti, oh Tannm,” dedi Mrs. Sheridan. “Ötekileri de çağır, Laura. Gidip bir kahve içelim. Yorgunluktan bittim. Evet, çok başanlı oldu. Ama, ah, bu partiler, bu partiler! Neden böyle ikide bir parti vermeyi tutturursunuz, anlamam!” Hep birlikte boş çadıra gidip oturdular.

“Bir sandviç yesenize, sevgili babacığım. Etiketini ben yazdım.”

“Teşekkür ederim.” Mr. Sheridan sandviçi ucundan ısırdı, sonra hepsini bitiriverdi. Bir tane daha aldı. “Bugünkü hayvanca kazayı duymadınız, değil mi?” dedi.

“Duyduk, şekerim,” dedi Mrs. Sheridan elini kaldırarak. “Az daha partimiz bozuluyordu o yüzden, Laura yapmayalım diye tutturdu.”

“Ah, anne!” Laura yeniden azarlanmak, hırpalanmak istemiyordu bu yüzden.

“Her neyse, korkunç bir şey,” dedi. Mr. Sheridan. “Adam evliymiş de. Şuracıkta, yolun alt başında oturuyormuş, yanm düzine de çocuk bırakmış arkasında, öyle diyorlar.”

Tatsız bir sessizlik oldu. Mrs. Sheridan elindeki çay bardağım sinirli bir hareketle dudaklanna götürdü. Doğrusu pek düşüncesizce konuşuyordu kocası...

Birden gözlerini yukan kaldırdı. Orada, masanın üstünde bütün sandviçler, pastalar, öylece duruyordu; fazla gelmiş, yenmemiş, hepsi atılıp gidecek. Mrs. Sheridan’m kafasında gene parlak bir fikir doğmuştu.

“Buldum,” dedi. “Bir sepet hazırlayalım. Bu güzel yiyeceklerden, o zavallı kadına da yollayalım. Hele çocuklar, kim bilir ne kadar sevinirler. Öyle değil mi? Sonra kadının komşuları filan da gelir, elbette, başsağlığma. Ne talih bütün bunların hazır olması. Laura!” Ayağa fırlamıştı. “Merdiven altındaki dolaptan, büyük sepeti getir bana.”

“Ama, anne, doğru olur mu bu?” dedi Laura.

Gene, ne tuhaf, hiçbiriyle uyuşamıyordu! Eğlencenin artıkları. Zavallı kadının hoşuna gider miydi böyle bir şey?

“Elbette! Ne oldu sana bugün? Daha bir iki saat önce, onlara yakınlık göstermek istiyordun, şimdiyse...”

Ah, evet! Laura sepeti getirmeye koştu. Annesi iyice, tepeleme doldurdu onu.

“Sen kendin götür, sevgilim,” dedi. “Böylece gidiver, olduğun gibi. Hayır, dur, şu iri zambakları da al. O tabakadan insanlar zambağı pek severler.”

“Çiçeklerin saplan berbat eder giysisini,” dedi Jose.

Ya, doğru. Tam zamanında. “Öyleyse sadece sepeti götür. Hem, Laura!” —annesi, onun arkası sıra, çadırdan dışarı çıkmıştı— “ne olursa olsun, sakın...”

“Sakın ne, anneciğim?”

Hayır, kızın kafasına böyle düşünceler sokmamak daha iyi! “Yok bir şey! Haydi koş.”

Laura bahçe kapısını kapadığı sırada, hava kararmaktaydı. Büyük bir köpek yanından bir gölge gibi geçip gitti. Yol bembeyaz parlıyordu, aşağıda, çukurdaki küçük kulübeler büsbütün karanlığa gömülmüşlerdi. Nasıl sessizdi Jıer yer! Yokuştan aşağı, bir ölüye doğru, gidiyordu, ama nedense anlayamıyordu bu işin önemini. Niçin anlayamıyordu? Bir an durdu. Öpüşmeler, sesler, kaşıkların çınlayışı, gülüşmeler, ezilen otlann kokusu, sanki hepsi içine doluşmuşlardı. Başka bir şeye yer yoktu. Ne tuhaf! Gözlerini kaldırıp soluk gökyüzüne baktı, yalnızca şu düşünce geçti aklından: “Evet, pek başarılı bir garden partiydi. " Geniş yolun karşı kıyısına doğru ilerledi. Daracık bir yola girdi; duman içinde, karanlık. Sırtlarında şal, başlarında erkek kasketi olan kadınlar, oradan oraya koşuşuyorlardı^ Erkekler parmaklıklara , dayanmış duruyor, çocuklar kapıların önünde oynuyorlardı. Küçük kulübelerden hafif bir uğultu geliyordu. Bazılarında titrek bir ışık yanıyor, pencerelerde yengeç gibi gölgeler geziniyordu. Laura başım önüne eğip hızlandı. Keşke bir ceket alsaydı üstüne. Nasıl da parlıyordu giysisi. Hele başındaki kadife kurdeleli koca şapka — bari başka' bir şapka giymiş olsaydı! Herkes ona mı bakıyordu acaba? Herhalde bakıyorlardı. Buraya gelmesi bir yanılgı idi; ta başından beri biliyordu bunun bir yanılgı olduğunu. Şimdi dönüp gitse?

Hayır, çok geç artık. İşte ev. Bu olmaü. Önünde bir kalabalık var. Bahçe kapısının yanında, koltuk değnekli, yaşlı, çok yaşlı bir kadın oturmuş, çevresine bakmıyor. Ayaklarım bir gazetenin üstüne koymuş. Laura

yaklaşınca sesler kesildi. Kalabalık ikiye ayrıldı. Sanki onu bekliyorlardı, sanki o eve gittiğini biliyorlardı.

Laura korkunç denecek derecede sinirliydi. Kadife kurdeleyi arkasına savurarak, oracıkta duran bir kadına sordu: “Mrs. Scott’un evi bu mu?” Kadın tuhaf tuhaf gülümsedi: “Bu, kızım.” Ah, bir kurtulsa buradan! Bahçedeki dar yoldan geçti, evin kapışım vurdu, yüksek sesle, “Tanrım, sen yardımcım ol,” dedi. Üstüne dikilmiş olan gözlerden bir kurtulsa, ya da bir şeye: sarınsa, bir şala, çevresindeki kadınlardan birinin şalına. Sepeti bırakıp giderim diye karar verdi. Boşaltmalarını bile beklemem.

Sonra kapı açıldı. Karanlık aralıkta, siyahlar giyinmiş, ufak tefek bir kadın göründü.

“Mrs. Scott siz misiniz?” diye sordu Laura. Ama kadın onu korkutan bir cevap verdi: “İçeri buyrun, lütfen, miss.” Laura aralığa girmiş bulundu.

“Hayır,” dedi, “içeri girmek istemiyorum. Sadece şu sepeti bırakacağım. Annem yolladı...”

Karanlık aralıkta duran ufak tefek kadın sanki onu duymamıştı. "Şöyle gelin, lütfen, miss,” dedi, sesi yağlı gibiydi; Laura onun arkası sıra yürüdü.

İsli bir lambayla aydınlatılan, alçak tavanlı, küçücük, kötü bir mutfağa girdiler. Ocağın önünde bir kadın oturuyordu.

Laura’yı içeri alan ufak tefek kadın, “Em,” dedi, “Em! Bir küçük hanım geldi.” Laura’ya döndü. Ocağın önündeki kadını göstererek, “Ben ablasıyım, miss,” dedi. “Kusuruna bakmazsınız onun, değil mi?”

“Ah, elbette!” dedi Laura. “Rica ederim, rica ederim, rahatsız etmeyin. Ben —ben sadece şunu bırakacaktım...” Tam bu sırada ocağın önündeki kadın arkasına döndü. Yüzü korkunçtu, yanakları üfrülmüş, kıpkırmızı olmuştu, gözleri, dudakları şiş şişti. Laura’nın niçin orada olduğunu anlayamıyormuş gibi bir hali vardı. Ne demekti bu? Niye bu yabancı, elinde bir sepetle, gelmiş mutfakta duruyordu? Ne istiyordu? Zavallı yüz buruştu, karmakarışık oldu.

“Peki, şekerim,” dedi öbür kadın. “Ben teşekkür ederim küçük hanıma.”

Sonra, gene başladı: “Siz kusuruna bakmazsınız onun, miss, biliyorum.” Yüzünde yağlı bir gülümseme belirdi. Onun da gözleri yumru yumruydu.

Laura sadece bu evden çıkmak, uzaklaşmak istiyordu. Gene aralığa gelmişlerdi. Kapı açıldı. Laura yürüdü, kendini yatak odasında buldu, ölünün olduğu odada.

“Ona bakmak isterdiniz, değil mi?” dedi Em’in ablası; Laura’nın yanından sürtünerek t-eçip yatağa doğru gitti. “Korkmayın, kızım,” — sesine bir sevgi, onun yanı sıra da bir kurnazlık gelmişti, çarşafı yavaşça araladı — “resim gibi. Ölüye benzemiyor hiç. Yaklaş, yavrum.”

Laura yaklaştı.

Yatakta genç bir adam yatıyordu, sanki uykudaydı — ağır, derin bir uyku — uzaklarda, çok uzaklardaymış gibi bir hali vardı. Ah, nasıl sessiz, rahat! Düş görüyordu. Bir daha hiç uyandırmayın onu. Başı yastığa gömülmüştü, gözleri yumuluydu, göz kapaklarının altında, hiçbir şeyi görmez olmuşlardı. Bir düşe kapılmış gidiyordu. Garden partilerin, sepetlerin, dantel elbiselerin ne önemi olabilirdi onun için? Bu gibi şeylerden çok uzaktaydı. Görülmemiş bir insandı o, güzel bir insandı. Onlar

kahkahalarla gülerlerken, orkestra çalarken burada böyle inanılmaz bir şey olmuştu. Mutlu... mutlu... Hepsi iyi, diyordu uyuyan adamın yüzü. Böyle olması gerekiyordu. Ben memnunum.

Gene de ağlamak geliyordu insanın içinden; Laura o adama bir şeyler söylemeden odadan çıkamayacağını hissediyordu. Yüksek sesle, küçük bir çocuk gibi hıçkırdı.

“Şapkam için özür dilerim,” dedi.

Bu kez Em’in ablasını beklemedi. Yolu bulup kapıdan çıktı, bahçedeki dar yoldan geçip kalabalığın arkasından sıyrıldı. Sokağın köşesinde Laurie ile karşılaştı.

Laurie bir gölgeden çıkıvermişti. “Sen misin, Laura?”

“Evet.”

“Annem merak etti. Bir şey olmadı ya?”

“Hayır, hiçbir şey olmadı. Ah, Laurie!” Kardeşinin kolunu tuttu, iyice sokuldu ona.

“Dur bakayım, ağlamıyorsun, değil mi?” diye sordu Laurie.

Laura başını salladı, hayır anlamına. Ama ağlıyordu.

Laurie kolunu onun omuzuna attı. “Ağlama,” dedi, sesi ılıktı, sevgi doluydu. “Çok mu korkunçtu?”

“Hayır,” diye hıçkırdı Laura. “İnanılmaz bir şeydi. Ama Laurie...” Durdu, kardeşine baktı. “Hayat,” diye kekeledi, “hayat...” Demek istediğini, hayatın ne olduğunu anlatacak kelimeleri bulamıyordu. Zaran yok. Kardeşi anlamıştı bile.

“Ya, *değil mi*, sevgilim?” dedi Laurie.

İstasyona giderken William birdeh çocuklarını hatırladı, hiçbir şey götürmüyordu onlara, cam sıkıldı. Zavallı küçük adamlar! Ne kadar üzüleceklerdi. Onu karşılamaya koşarken, ilk sözleri, her zaman, “Bana ne getirdin, baba?” olurdu; nasıl unutuyordu böyle. İstasyonda şeker alırım, diye düşündü. Ama dört cumartesidir aynı şeyi yapıyordu; geçen hafta gene her zamanki şeker kutularım görünce, çocukların suratları asılmıştı.

Paddy huysuzlanarak, “Bundan önceki kutumda da kıraıızı kurdele vardı benim!” demişti.

Johnny ise, “Benimki de hep pembe. Tiksiniyorum pembeden,” diye söylenmişti.

Ama William ne yapsın? Kolayca çözülecek bir sorun değildi bu. Eskiden olsa, bir taksiye atlayıp herhangi bir oyuncakçı dükkânına gider, beş dakika içinde bir şeyler seçiverirdi. Ama her şey değişmişti artık, çocuklar Rus,

Fransız, Sırp oyuncaklarıyla oynuyorlardı — kim bilir daha nerelerden geime oyuncaktan vardı. Bİt yıl kadar önce, Isabel, eski tarz oyuncaklan, eşekleri lokomotifleri, hepsini kmp atmıştı, çünkü onlar “korkunç derecede bayağı” şeylerdi, “yavrucaklann biçim anlayışlarının bozulmasına neden oluyorlardı.”

“Bu son derece önemlidir,” demişti yeni Isabel, “şimdiden alışmalılar güzel şeyleri beğenmeye. Boşuna zaman yitirmemiş olurlar. Gerçekten, bu zavallı yavrucaklar çocukluk yıllanm böyle korkunç şeylere bakarak geçirirlerse, sonra büyüyünce gidip Royal Academy’yi gezmeye kalkarlar.”

Royal Academy’yi gezen bir kimse sanki hemen oracıkta düşüp ölürmüş gibi...

“Bilmiyorum doğrusu,” dedi William, ağır ağır konuşuyordu. “Ben onlann yaşındayken, ucuna düğüm atılmış eski bir havluya sanlıp yatardım.”

Yeni Isabel ona, kocasına, baktı, gözleri kısıldı, dudakları aralandı.

“Sevgili William! Belli öyle yatmış olduğun!” Yeni kahkahalarından birini attı.

İster istemez, şeker götürecekti çocuklara; William taksi şoförüne vermek için cebinde bozuk para ararken bunu düşünüyordu. Derken çocukların ellerinde kutularla dolaşışlanm, ona buna şeker ikram edişlerini görür gibi oldu — ne de eli açık şeylerdi — IsabeFin değerli arkadaşları ise onları hiç geri çevirmiyor, atıştırıp duruyorlardı...

Yemiş alsam? William, istasyonun hemen içindeki bir serginin önünde duraladı. Birer kavun alsam? Onu da başkalarıyla bölüşmeleri gerekir mi acaba? Ya da Pad’e ananas, Johnny’ye bir kavun? Isabel’in arkadaşları, yemek zamanlarında çocukların odasına gidip ne yediklerine bakacak değillerdi ya! Gene de kavunu satın alırken, William’in gözünün önünde bir hayal canlandı, Isabel’in genç şairlerinden biri, çocukların odasında, kapının arkasına yaslanmış — her nedense! — elindeki kavun dilimim yalıyordu.

İki tane biçimsiz paket yüklenip trene doğru ilerledi. İstasyon kalabalıktı; tren gelmişti. Kapılar gürültüyle açılıp kapandı. Lokomotiften öyle bir ıslık sesi çıktı ki, oradan oraya koşuşan yolcular bayağı şaşaladılar. William sigara içilen birincilerden birine girdi, bavulunu, paketlerini yerleştirdi, iç cebinden koca bir tomar kâğıt çıkardı, köşeye oturup okumaya başladı.

“Müvekkilimiz, üstelik, kesin olarak... Yemden gözden geçirmek arzusundayız... O takdirde...” Oh, biraz rahatlamıştı. William kafasını arkaya dayadı, bacaklarını uzattı. Her zaman göğsünü kemiren o acı, o iç sıkıntısı durulmuş, hafiflemişti.

“Kararımıza gelince...” Mavi bir kalem çıkarıp ağır hareketlerle bir paragrafın kenarını çizdi.

İçeri iki adam girdi, onun önünden geçip öbür köşeye gittüer. Derken bir delikanlı, golf sopalarım paketliğe yerleştirip öbür yana oturdu. Tren bir sarsıldı; yola koyuldular. William gözlerini kaldırdı, kayıp gitmekte olan sıcak, parlak istasyonu gördü. Kırmızı yüzlü bir kız vagonların yanı sıra koşuyordu, el sallayışında, seslenişinde bir mutsuzluk, tuhaf bir gerginlik vardı. “İsterik!” diye düşündü Willian . Sonra istasyonun ta ucunda duran, üstü başı yağ içinde, yüzü kapkara bir işçi, geçen trene bakarak gülümsedi. William: “Pis bir hayat!” diye düşündü, kâğıtlarına daldı.

Başım tekrar kaldırdığında tarlalardan geçiyorlardı, karanlık ağaçların gölgelerinde hayvanlar duruyordu. Sığ yerlerinde çıplak çocukların oynaştığı geniş bir ırmak görünüp kayboldu. Gökyüzü soluk soluk parlıyordu, bir kuş yukarılara doğru uçtu, yükseldi; bir elmasın içinde kara bir leke gibiydi.

“Müvekkilimizin mektup dosyalarını inceledik...” Son okuduğu cümle beyninde yankılar verdi. “İnceledik...” William bu cümlenin üstünde durmak istedi, ama yararsız; tam ortasına geldiği sırada düşünceleri dağıldı; tarlalar, gökyüzü, süzülen kuş, ırmağın sulan, her şey, “Isabel,” diyordu. Cumartesileri hep böyle bir duyguya kapılırdı. Isabel’e kavuşmak üzere eve giderken, hayalinde durmadan onunla karşılaşırdı. İstasyonda bekliyor, herkesten uzakta, bir kenarda durmuş; dışarda, üstü açık takside oturuyor; bahçe kapısında; kurumuş, sararmış otların üstünde yürüyor; evin kapısında, ya da içerde, holde.

Temiz, parlak sesiyle, “William bu,” diyor, ya da “Merhaba, William!” ya da “William gelmiş!” Karısının serin elini tutuyor, serin yanağına yanağım dayıyor.

Isabel’in eşi görülmemiş, tadına doyum olmaz tazeliği! William küçük bir çocukken, yağmur yağdıktan soqra bahçeye koşar, güllerin altına yatıp yapraklarda kalmış olan yağmur damlalannı kendi üstüne silkelerdi. Isabel işte o gül fidanıydı, yaprak gibi yumuşak, pınl pınl, serin. William ise hâlâ o küçük çocuktu. Ama artık bahçeye koşmak, gülmek, dallan silkelemek yoktu. Durmadan göğsünü kemiren o acı, o iç sıkıntısı yeniden başladı. Bacaklarını topladı, kâğıtları bir yana bıraktı, gözlerini yumdu.

“Nedir bu, Isabel? Nedir bu?” dedi sevgi dolu bir sesle. Yeni evlerinde, yatak odalanndaydılar. Isabel tuvalet masasının önünde, boyalı bir iskemlede oturuyordu, masanın üstü siyahlı, yeşilli küçük kutularla doluydu.

“Ne nedir, William?” Öne doğru eğildi, açık renk, güzel saçları yanaklarına döküldü.

“Ah, biliyorsun!” William bu tuhaf odanın içinde kendini yabancı hissediyordu. Isabel hızla arkasına dönüp ona baktı.

“Ah, William!” dedi, sesi yalvarır gibiydi, elindeki saç fırçasını havaya doğru kaldırdı. “Ne olur! Ne olur böyle sıkıcı — acı tavırlar takınma. Hep aynı şeyi söylüyorsun, her halinden, her sözünden o çıkıyor, ben değişmişim. Kafama uygun birkaç arkadaş buldum, insan içine çıktım diye, hayatı seviyorum, her şeye heves ediyorum diye, bana karşı öyle haller takınıyorsun ki, hani kendimi...” — Isabel, saçlarım geri atıp güldü — “aşkımızı öldürmüş, ya da başka bir kötülük yapmış sanıyorum. Korkunç derecede saçma” — dudağım ısırdı — “çıldırtıcı bir şey bu, William. Şu yeni evi, hizmetçileri bile çok görüyorsun bana.”

“Isabel!”

“Evet, evet, doğru,” dedi Isabel, hızlı hızlı konuşuyordu. “Bütün bunları tehlikeli, kötü şeyler olarak görüyorsun. Ah, biliyorum. Hissediyorum,” dedi yavaşça, “merdivenden her çıkışında hissediyorum bunu. Ama o

küçücük, çirkin delikte de yaşamaya devam edemezdik, William. Anlayışlı ol azıcık! Yavrucakların doğru dürüst bir odalan bile yoktu.”

Evet, orası doğruydu. Her sabah, yatak odasından çıkınca, yavrucakları arka salonda, Isabel’in yanında bulurdu. Ya kanepenin arkalığına örtülen panter postunun üstüne biner, ya Isabel’in yazı masasmı tezgâh yapıp dükkâncılık oynarlardı, ya da Pad şöminenin önündeki keçeye oturur, küçük, pirinç bir soba küreğiyle, hayatlarını kurtarmak için, habire kürek çeker, Johnny de elindeki maşayla korsanlara ateş ederdi. Her akşam, dar merdivenden yukan, şişman, ihtiyar Nanny’lerinin yanma kadar sırtta taşınırlardı.

Evet, küçücük, çirkin bir evdi. Küçük, beyaz bir ev, mavi mavi perdeler, pencerenin içinde, bir kutuda, petunya çiçekleri... William, daha arkadaşlarını kapıda karşılarken sorardı: “Petunyalarımızı gördünüz mü? Londra’da pek bulunmaz böylesi, değil mi?”

Ama Isabel’in bu hayatı sevmediğini, kendisi gibi mutlu olmadığım hissetmemesi, açıkça budalalıktı, inanılır şey değildi. Tanrım, ne körlük! Karısının bu rahatsız, küçük evden tiksindiğini, şişman Nanny’nin yavrucakları yetiştirişini beğenmediğim, son derece yalnız olduğunu, yeni arkadaşlar, yeni bir müzik, yeni resimler isteğiyle yandığını, bütün bunları aklının ucundan bile geçirmiş değildi. Eğer Moira Morrison’un, atölyesinde verdiği partiye gitmemiş olsalardı — eğer ayrılırlarken, Moira Morrison, “Karını senden kurtaracağım, bencil adam. Tıpkı güzel, küçük bir Titania’ya benziyor,” dememiş olsaydı — eğer Isabel, Moira ile birlikte Paris’e gitmeseydi — eğer — eğer...

Tren başka bir istasyonda durdu. Bettingford. Tanrım! On dakika sonra orada olacaktı. William kâğıtları'ceplerine soktu; karşısındaki delikanlı çoktan yok olmuştu. Bu istasyonda da öbür ikisi indiler. Akşam güneşi pamuklu giysili kadınlan, çıplak ayaklı, yanık yüzlü küçük çocukları aydınlatıyordu. Kayalık bir sırta yayılmış olan iri yapraklı, ipek gibi sapsarı bir çiçek, güneşin ışıklarıyla pırıl pınl yanıyordu. Pencereden içeri dolan hava deniz kokuyordu. Isabel’in yanında bu hafta da o kalabalık var mıdır acaba? diye düşündü William.

Eski günleri, eski hafta tatillerim hatırladı; sadece dördü, bir de küçük bir köylü kız, Rose; çocuklara baksın diye. Isabel sırtına ince bir kazak giyer,

saçlarını örerdi; on dört yaşında bir kız gibi olurdu. Tanrım! burnunun derileri nasıl da soyulurdu! Sonra karşılıklı oturup yemek yiyişleri, koca kuştüyü yatakta uyuyuşları, ayaklan birbirine kenetli... William gülümsedi, bu duygululuğunu bilse, öğrense, Isabel, kim bilir ne kadar korkardı!

“Merhaba, William!” İşte istasyonda bekliyordu, tıpkı hayalinde canlandırdığı gibi, herkesten uzakta, bir kenarda durmuştu, karısının, bir şeyler söylemesi gerekiyordu. “Pek serin görünüyorsun.”

“Öyle mi?” dedi Isabel. “Ben pek serin hissetmiyorum kendimi. Haydi yürü, trenin geç kaldı. Dışarda taksi bekliyor.” Bilet toplayan memurların önünden geçerken, elini kocasımn koluna dayadı. “Hep birlikte geldik seni karşılamaya,” dedi. “Sadece Bobby Kane’i şekercide bıraktık, dönüşte alacağız.” “Ya!” dedi William. O anoa söyleyebileceği tek söz buydu. Orada, güneşin alnında taksi bekliyordu; bir yanda Bill Hunt ile Dennis Green, iyice yayılmış, şapkalarım yüzlerine örtmüşlerdi; öte yanda Moira Morrison, kafasında koca bir çileği andıran, geniş kenarlı şapkasıyla, hop oturup hop kalkıyordu.

“Buz yok! Buz yok! Buz yok!” diye neşeli bir sesle bağırdı. Dennis, şapkasının altından, şarkı söyler gibi karşılık verdi. “Yalnız balıkçıda bulabilirsiniz.”

Bill Hunt doğrulup ekledi: “İçinden *koca* bir balık da çıkar.” “Ah, ne can sıkıcı bir şey!” diye bağırdı Isabel. Sonra, William’a, kendisi istasyonda beklerken onların kasabada buz aramaya çıktıklarını anlattı. “Her şey yalçın kayalıklardan denize doğru akıyor, en önde de tereyağı.”

‘Tereyağı ile yağlanmak zorunda kalacağız,” dedi Dennis. “Ama senin kafanın yağlanmaya ihtiyacı yoktur, William.” “Dur hele,” dedi William, “nasıl oturacağız! Ben şoförün yanma geçeyim.”

“Hayır, Bobby Kane oturuyor şoförün yanında,” dedi Isabel. “Sen Moira ile benim aramıza oturacaksın.” Taksi yola koyuldu. “Bu esrarengiz paketlerin içinde ne var?”

“İ-ki ke-sik ka-fa!” dedi Bill Hunt, şapkasının altında korkuyla titredi.

“Ah, yemiş!” Isabel pek sevinmişti. “Akıllı William! Bir kavun, bir de ananas. Ne kadar güzel!”

“Yok, dur biraz,” dedi William, gülümseyerek. “Çocuklara aldım onları.”

“Ah, şekerim!” Isabel bir kahkaha attı, kocasının koluna

sarıldı. “Çocuklar bunlan yerse, sancılar içinde kıvranırlar. Hayır,” — William’ın elini okşadı — “gelecek hafta başka bir şey getirirsin onlara. Ananasımı kimseye veremem.”

“Zalim Isabel! Bırak da koklayayım bari!” dedi Moira. Kollarını açarak William’m üzerinden uzandı. “Oh!” Çileğe benzeyen şapkası öne düştü: Moira sanki bayılıp kalmıştı.

“Bir Ananasa Âşık Olan Kadın,” dedi Dennis; taksi tenteli küçük bir dükkânın önünde durdu. Bobby Kane çıktı dükkândan, kolları küçük paketlerle doluydu.

“Beğeneceğinizi umuyorum. Renklerine bakıp seçtim. Hele yuvarlak bir şeyler var, hani Tanrılara yaraşır. Şu nuga’ya bakın,” diye bağırdı kendinden geçerek, “şuna bakın! Tıpkı küçük bir balet!”

Tam o sırada dükkâncı göründü. “Ah, unutuyordum. Paraları verilmedi,” dedi Bobby, bir şeyden ürkmüş gibiydi. Isabel dükkâncıya para verdi, Bobby yemden canlandı. “Merhaba, William! Ben şoförün yanma oturuyorum.” Şapkası yoktu, beyazlar içindeydi, kollarını omuzlarına kadar sıvamıştı, yerine atladı. “Avanti!” diye bağırdı...

Çaydan sonra ötekiler denize gittiler, William evde kalıp çocuklarla barışmaya çalıştı. Derken Johnny ile Paddy yatıp uyudular, gül kırmızısı ışıklar soldu, yarasalar uçuşmaya başladı; denize gidenler hâlâ geri dönmemişlerdi. William merdivenden inerken, hizmetçi kız elinde bir lamba ile holden geçiyordu. Onun arkasına takılıp oturma odasına gitti. Sarıya boyanmış uzun bir oda. William’in tam karşısına gelen duvara bir resim yapılmıştı; iki metre boyunda çıplak bacaklı bir delikanlı, genç bir kadma iyice açılmış bir papatya veriyordu, kadının kollarından biri kısacık, öbürü de tam tersine upuzun, incecikti. Koltuklardan, kanepeden siyah

kumaşlar sarkıyordu, üstlerinde büyük benekler vardı, sanki yumurta düşmüş de kırılıp saçılmış gibi; insan nereye baksa, sigara artıklarıyla dolu tablalar gördüğünü sanıyordu. William koltuklardan birine oturdu. Artık, öyle eskisi gibi, koltuğun yanından kolunuzu sarkıtınca, elinize üç bacaklı bir koyun, ya da boynuzu kırılmış bir inek, ya da Nuhun Gemisinde beslenmiş, yağlı bir güvercin gelmiyordu. Onların yerine, duman

gibi kıvrıla kıvnla yükselen şiirlerle dolu, ciltsiz, küçük kitaplardan birini bulup çıkarıyordunuz... William, cebindeki kâğıt tomarını düşündü, ama okuyacak halde değildi, hem karnı acıkmıştı, hem de yorgundu. Odanın kapısı açıktı; mutfaktan sesler geliyordu. Hizmetçiler sanki evde yalnızmışlar gibi konuşuyorlardı. Birden bir ses, “Sst!” dedi. Onu hatırlamışlardı. William ayağa kalktı, yerden başlayan büyük pencerelerden birinden geçerek bahçeye çıktı; orada karanlıkta dururken, denize gidenlerin kumlu yoldan doğru geldiklerini duydu; akşamın sessizliğinde konuşmaları çın çın ötüyordu.

“Artık Moira göstersin kendini, bütün ustalığını, kandırıcılığını takınsın.'’

Moira’dan acı bir inilti yükseldi.

“Hafta sonlan için bir gramofon alalım. ‘Dağlann Kadını’ şarkısını çalan bir gramofon.”

“Ah, hayır! Ah, hayır!” diye bağırdı Isabel’in sesi. “Wil-liam’a karşı hiç de hoş olmaz böyle bir şey. İyi davranın ona çocuklar! Topu topu yann akşama kadar kalacak.”

“Bana bırakın onu,” diye bağırdı Bobby Kane. “Ben iyi bilirim adam oyalamasını.”

Bahçe kapısı açılıp kapandı. William taraçada ilerledi; görmüşlerdi onu. “Hey, William!” Bobby Kşne havlusunu savura savura, sararmış otlann üstünde sıçramaya, dans etmeye başladı. “Yazık, gelmedin, William. Deniz çok güzeldi. Sonra da bir meyhaneye gidip cin içtik.”

Öbürleri evin önüne gelmişlerdi. “Şey, Isabel,” diye bağırdı Bobby, “bu gece Nijinski’mi giymemi ister misin?”

“Hayır,” dedi Isabel, “kimse giyinmeyecek. Açlıktan ölüyo-nız. William da acıkmıştır. Haydi gelin, *mes amis,* sardalye ile başlayalım.”

“Ben buldum sardalyeleri,” dedi Moira, elindeki kutuyu havaya kaldırarak hole koştu.

“Elinde Sardalye Kutusu Olan Kadm,” dedi Dennis, pek ciddiydi bunu söylerken.

“Evet, William, Londra nasıl bakalım?” diye sordu Bili Hunt; bir viski şişesinin mantanm çıkanyordu.

“Pek bir değişiklik yok Londra’da,” diye cevap verdi William.

“Canım Londra,” dedi Bobby, içten gelen bir sesle söylemişti bunu, çatalını bir sardalyeye batırdı.

Bir an sonra William unutulmuştu. Moira Morrison, insan bacaklarının suyun altmda ne renk göründüğünü öğrenmek istiyordu.

“Benimkiler soluk mu soluk mantar rengi görünüyor.”

Bili ile Dennis atıştırıp duruyorlardı. Isabel bardaktan dolduruyor, tabaklan değiştiriyor, kibrit buluyor, hayatından memnun, gülümsüyordu. Bir ara, “Ne kadar isterdim bunun resmini yapmanı, Bili,” dedi.

Bili, yüksek sesle, “Neyin?” diye sordu, ağzını ekmekle doldurdu.

“Bizim,” dedi Isabel, “böylece, masanın çevresinde. Yirmi yıl sonra ne hoş olurdu ona bakmak.”

Bili gözlerini şöyle bir döndürdü, lokmasını çiğnedi. “Işıklar kötü,” dedi kabaca, “çok san.” Atıştırmaya devam etti. Bu cevap pek hoşuna gitmişti Isabel’in, sanki büyülenmişti,.

Yemekten sonra oturup, yatma zamanı gelene kadar, esnediler, hepsi öyle yorulmuşlardı ki, başka hiçbir şey yapacak halleri yoktu...

William, Isabel'le, ancak ertesi akşam, istasyona gitmek için taksi beklerken yalnız kalabildi. Bavulunu aşağı hole indirdiği sırada, Isabel ötekilerden aynlıp onun yanma geldi. Eğilip bavulu kaldırdı. "Ne kadar ağır!" dedi; kısa, isteksiz bir kahkaha attı. "Bırak ben taşıyayım! Bahçe kapışma kadar."

"Hayır, niye sen taşıyasın?" dedi William. "Olmaz öyle şey. Ver bana."

"Ah, ne olur, bırak," dedi Isabel. "Taşımak istiyorum." Yan yana, sessizce yürüdüler. William söyleyecek hiçbir şey bulamıyordu.

"İşte," dedi Isabel, bavulu yere bıraktı, sanki büyük bir iş yapmış gibiydi; sonra, sabırsızlığını belli eden bir hareketle, kumlu yola baktı. "Bu kez seni hiç göremedim," dedi, soluk soluğa kalmıştı. "Ne kadar kısa bir zaman, değil mi? Daha şimdi gelmiş gibisin. Gelecek hafta..." Taksi göründü. "Londra'da sana iyi bakıyorlardır herhalde. Yavrucakların bugün evde olmamalarına üzüldüm doğrusu, ama Miss Neil kararlaştırmış. Senin gittiğini duyunca ne kadar canlan sıkılacak. Zavallı William, gene Londra'ya." Taksi döndü. "Güle güle!" Acele bir öpücük verdi kocasına; uçtu gitti.

Tarlalar, ağaçlar, çitler aktı yol boyunca. Küçük, boş, içine kapalı kasabadan geçip bir yokuşu tırmanarak istasyona vardılar. Tren gelmişti. William sigara içilen birincilerden birine girdi, köşeye oturdu, ama bu kez kâğıtları çıkarmadı. Kollarım kavuşturup göğsünün üstüne, içini kemiren o sıkıntının olduğu yere bastırdı, kafasında Isabel'e bir mektup yazmaya başladı.

Posta her zamanki gibi gecikmişti. Bahçede renkli şemsiyelerin altındaki uzun koltuklarda oturuyorlardı. Yalnız Bobby Kane çimenlerin üstünde, Isabel'in ayaklarının dibinde yatıyordu. Sıkıntılı, boğucu bir gündü; yaprak kımıldamıyordu.

"Cennette pazartesi günü var mıdır dersiniz?" diye sordu Bobby, çocukca bir tavır takınmıştı.

Dennis mırıldandı: "Cennette bütün günler pazartesi, uzun . bir pazartesi, başka gün yok."

Isabel bir gece önce akşam yemeğindeki som balığının kaşla göz arasında nereye gittiğini düşünüyordu. O gün öğle yemeğine mayonezli balık yaptırmak istiyordu, ama şimdi...

Moira uyuyordu. Uyku en son buluşuydu. “Şaşılacak bir şey. Sadece gözlerinizi yumuyorsunuz, hepsi o kadar. Çok tatlı bir *şey.*”

Kırmızı yüzlü postacının, üç tekerlekli bisikletiyle kumlu yoldan doğru gelişini görünce, bari şu didonun yerinde bir çift kürek olsa diye düşünüyordu insan.

Bill Hunt kitabım bıraktı. “Mektuplar,” dedi; hepsi beklediler. Ama kalpsiz postacı — ey kötü dünya! Sadece bir tek mektup vardı, Isabel’e gelen tombul bir zarf. Bir gazete bile yoktu.

“Benimki de William’dan,” dedi Isabel üzgün bir sesle.

“William’dan mı, ne çabuk?”

“Evlenme cüzdanınızı göndermiştir, hatırlatmak için.”

“Herkesin evlenme cüzdanı oiur mu? Ben sadece hizmetçiler için sanıyordum evlenme cüzdanlarını.”

“Sayfalar, sayfalar dolusu! Şuna bakın! Bir Mektup Okuyan Kadın,” dedi Dennis.

Sevgilim, değerli Isabel’im. Sayfalar, sayfalar doluşuydu. Isabel mektubu okudukça, şaşkınlığı boğucu bir duygu haline geliyordu. William’in bunları yazmasına neden ne olabilirdi...? Görülmemiş bir şey... Nereden aklına gelmişti bütün bunlar...? Isabel’in kafası karmakarışıktı, gittikçe daha heyecanlanıyor, hatta korkuyordu. Tam William’a göre bir mektup. Değil mi? Saçma, çok saçma, gülünç. “Ha, ha, ha! Ah, Tanrım!” Ne yapacaktı! Isabel kendini sandalyesine bıraktı, sarsıla sarsıla gülmeye başladı, bir türlü arkası kesilmiyordu kahkahalarının.

“Bize de söyle, bize de söyle,” diyordu öbürleri. “Bize de söylemelisin.”

“Söyleyeceğim,” diye kıkırdadı Isabel. Doğruldu, mektubu sıralayıp onlara doğru salladı. “Toplanın şöyle,” dedi. “Dinleyin, inanılmaz bir şey. Bir aşk mektubu!”

“Bir aşk mektubu! Ne güzel!” *Sevgili, değerli Isabel.* Okumaya başlamasıyla kahkahaların atılması bir oldu.

“Devam et, Isabel, çok güzel.”

“Harika bir buluş.”

“Ah, ne olur, devam et. Isabel!”

Tanrı korusun beni öyle bir şeyden, sevgilim, senin mutluluğuna hiçbir zaman engel olmak istemem.

“Ah! ah! ah!”

“Sst! sst! sst!”

Isabel devam etti. Mektubun okunması bittiğinde, hepsinin sinirleri gevşemişti: Bobby çimenlerin üstünde yuvarlanıp duruyordu, neredeyse hıçkıra hıçkıra ağlayacaktı.

“Bana ver bu mektubu, olduğu gibi, bütünüyle, yeni kitabıma koyayım,” dedi Dennis. “Koca bir bölüm ayırırım ona.” “Ah, Isabel,” diye inledi Moira, “seni kollarının arasında tutuşunu anlatan o eşsiz parça!”

“Boşanma davalarında okunan mektuplara bir türlü inanamazdım, uydurmadır bunlar diye düşünürdüm hep. Ama bunun

yanında hiç kalıyorlar.”

“Bana ver onu, parmaklarımın arasında tutmak istiyorum. Kendim okumak istiyorum; ben, kendim/’ dedi Bobby Kane.

Ama Isabel hepsini şaşırtan bir hareket yaparak elindeki mektubu sıkıp buruşturdu. Artık gülmüyordu. Şöyle bir baktı; bitkindi. “Hayır, şimdi olmaz. Şimdi olmaz,” diye kekeledi.

Onların kendilerini toparlamalarına kalmadan, Isabel yerinden fırlayıp eve doğru koşmuş, holden geçip merdiveni hızla çıkarak yatak odasına kaçmıştı. Yatağın kenarına oturdu. “Ne bayağı, aşağılık, tiksinti verici, iğrenç,” diye homurdandı. Yumruklarını gözlerine dayayıp öne arkaya sallanmaya başladı. Gene onlar canlandı gözünün önünde, ama sadece dört kişi değil, kırk kişi vardılar belki, gülüyor, eğleniyor, ellerini kollarım oynatarak William'in mektubuyla alay ediyorlardı. Ah, ne tiksinti verici bir şeydi bu! Nasıl yapmıştı bunu! *Tanrı korusun beni öyle bir şeyden, sevgilim, senin mutluluğuna hiçbir zaman engel olmak istemem.* William! Isabel yüzünü yastığa dayadı. Şu yatak odası bile anlıyordu onun nasıl bir kadın olduğunu, akılsız, geveze, budala...

O sırada, aşağıdan, bahçeden sesler geldi.

“Isabel, denize gidiyoruz. Sen de gel!”

“Gel, ey William’in kansı!”

“Gitmeden bir kere daha çağınn, bir kerecik daha!”

Isabel doğruldu. O anda hemen karar vermeliydi. Ya onlarla gidecek, ya da evde oturup William’a mektup yazacaktı. Hangisi, hangisi? “Bir karar vermeliyim.” Ah, bunu sormak bile fazla, böyle bir soru olabilir mi? Elbette evde oturup mektup yazacaktı.

“Titania!” diye seslendi Moira.

“Isa-bel?”

Hayır, çok zor bir şey bu. “Şimdi — onlarla giderim, sonra yazanm William’a. Başka zaman. Sonra. Şimdi değil. Ama *yüzde yüz* yazacağım,” diye düşündü Isabel.

Sonra, dudaklarında yeni gülüşüyle, merdivenden aşağı koştu.,

1

Bu Hayat Çok Yorucuyu mutlar Boşa Çıkıyor./Bir Düş-Bir Uyanış.

İLK BALOSU

Balo’nun ne zaman başlamış olduğunu Leila pek kestiremi-yordu. Belki de ilk kavalyesi arabaydı. Gerçi arabada yalnız değildi, genç Sheridan’larla paylaşıyordu onu — üç kız, bir de erkek kardeşleri, bir de Leila— tam beş kişiydiler arabanın içinde, ama bu hiçbir şeyi değiştirmezdi. O kendi köşesinde oturmuş, elini kenardaki yastığa dayamıştı; tıpkı tanımadığı bir adamın ceketinin kolu gibi geliyordu eline bu yastık; birlikte dönerek, vals ederek, sokak lambalarının, evlerin, parmaklıkların, ağaçların yanından geçip gidiyorlardı.

“Sahi daha önce hiç baloya gitmedin mi, Leila? Ama, yavrum, bu kadar talihsizlik...” diye bağrışıyorlardı Sheridan’lann kızlan.

“En yakın komşumuz on beş mil uzaktı,” dedi Leila yumuşak bir sesle; elindeki yelpazeyi açıp kapadı.

Ah, ne kadar zordu, onlar gibi umursamaz durmak! Fazla gülmemeye çalışıyordu; aldırmamaya çalışıyordu. Ama her şey öyle yeni, öyle heyecan vericiydi ki... Meg’in yaseminleri; Jose’nin amber gerdanlığı; Laura’mn küçük, koyu renk başı — beyaz kürkünün üstünde, tıpkı karların içinde açmış bir çiçek gibi. Hiçbir zaman unutmayacaktı bunlan. Yeğeni Laurie’nin yeni eldivenlerinin içinden çıkaiî kâğıtlan attığını görünce içinde bir acı duydu. O kâğıtlan bir ara olarak saklamak isterdi. Laurie öne doğru eğildi, elini Laura’nın dizine koydu.

“Bak sevgilim,” dedi. “Üçüncüyle dokuzuncu, her zamanki gibi. Anladın mı?”

Ah, ne güzel şey bir erkek kardeşi olmak! Leila iyice heyecanlanmıştı, eğer vakit olsaydı, eğer olanaksız olmasaydı, oturup bir güzel ağlayacaktı; tek çocuktu o, hiç kardeşi yoktu; kimse gelip, “Anladın mı?” diye sormazdı ona; ya da Meg’in, o anda, Jose’ye söylediği sözler, “Saçlarının hiç bu geceki kadar güzel olduğunu görmemiştim,” böyle sözler söyleyecek bir kız kardeşi olsaydı; ağlamak geliyordu içinden.

Ama, vakit yoktu. Balo'nun verildiği yere gelmişlerdi.bile; önleri, arkalan arabalarla doluydu. Durmadan kıpırdanan, yelpaze gibi ışıklar yolu iyice aydınlatıyordu; kaldınmm üstünde koşuşan çiftler, havada uçar gibiydiler; küçük, saten ayakkabılar, kuşlar gibi birbirini kovalıyordu.

“Yanımdan aynlma, Leila; sonra kaybolursun,” dedi Laura.

“Haydi, kızlar, acele edelim,” dedi Laurie.

Leila iki parmağını Laura'nın pembe kadife ceketinin üstüne koydu; ışıklar içinde yıkanan büyük fenerin altından geçip ilerlediler, kapısında ‘Bayanlar’ yazılı olan küçük bir odaya girdiler. Burası öyle kalabalıktı ki, sırtlanndakileri çıkarmak için bile zor yer buldular; hele gürültüsü sağır ediciydi. Karşılıklı duran iki sıranın üstü, paltolar, pardösüler, kürkler, atkılarla doluydu. Beyaz önlük giymiş iki yaşlı kadın oradan oraya koşuyor, sıralann üstüne kucak kucak eşya taşıyorlardı. Herkes öbür uçtaki küçük tuvaletle aynanın önüne gitmeye uğraşıyordu.

Odayı büyük, titrek bir havagazı alevi aydınlatıyordu. Bekleyecek hali yoktu o alevin; dans etmeye başlamıştı bile. Kapı yeniden açılıp dışardan müzik sesi gelince, tavana doğru kıvnla kıvnla yükseldi.

Esmer kızlar, sanşm kızlar saçlarım düzeltiyor, kurdelelerini yeniden bağlıyor, korsajlannın ucuna mendillerim sıkıştınyor, mermer rengi, bembeyaz eldivenlerini düzeltiyorlardı. Hepsi de gülümsedikleri için, Leila hangisine baksa, gözüne güzel görünüyordu.

“Görünmez tokalar yok mu?” diye bağırdı bir ses. “Ne olağanüstü! Bir tek görünmez toka bile görmüyorum.”

“Sırtımı pudralasana, haydi şekerim,” diye bağırdı bir başkası.

“Bir iğne iplik istiyorum. Eteğimdeki danteller boydan boya yırtılmış,” diye haykırdı bir üçüncüsü.

Sonra: “Bize de, bize de!” İçinde programlar duran, hasır sepet elden ele geçiyordu. Küçük, yarı pembe, yarı gümüş rengi, sevgili programlar, pembe kalemleri, püskülleri! Sepetten bir program alırken, Leila'nın parmakları

titriyordu. Yanındakilere sormak geldi içinden: “Ben de alacak mıyım?” Sonra okudu: “Vals 3. *Başbaşa Bir Sandalda.* Polka 4. *Tüylerin Uçuşu.* ” Tam bu sırada Meg bağırdı: “Hazır mısın, Leila?” Holdeki kalabalığın arasından geçip dans edilen salonun büyük kapılarına doğru ilerlediler.

Dans daha başlamamıştı, üstelik orkestra da büsbütün susmuştu; salonda öyle bir gürültü vardı ki, orkestra çalsa bile sesini duyurabileceğe benzemiyordu. Leila, Meg’e iyice sokulmuş, onun omuzunun üzerinden bakıyordu; tavandan sarkan, küçük, titrek, renk renk bayraklar bile konuşuyordu sanki. Utangaçlığını unutmuştu; baloya gitmek üzere giyinirken, papuç-lannın biri elinde, biri ayağında, yatağın kenarına nasıl oturduğunu, annesine — Sheridan’lara telefon edip onun gelemeyeceğini söylemesi için — nasıl yalvardığım unutmuştu. Dağ başındaki ıssız evlerinin verandasına oturup, ay ışığında, yavru baykuşların “Daha et” diye bağırışlarını dinlemek isteği, bütün benliğini saran o özlem, birdenbire yok olmuş, yerini bir sevince, tadına doyum olmaz, dayanılmaz bir sevince bırakmıştı. Yelpazesini sıkı sıkı tuttu, parlak, altın rengi parkelere, çiçeklere, fenerlere, dans etmeyenlere ayrılmış olan yüksekçe yerdeki kırmızı halıya, yaldızlı koltuklara, köşedeki orkestraya baktı, “Ne güzel,” diye düşündü, zor nefes alıyordu, “ne kadar güzel!”

Bütün kızlar kapının yanında, bir arada duruyorlardı, öbür yanda da erkekler vardı; kızlara göz kulak olmak için gelen yaşlı kadınlar ise, koyu renk giysilerinin içinde aptal aptal gülümseyerek, cilalı döşemenin üstünde küçük, dikkatli adımlarla yürüyor, kırmızı halının oraya, yüksekçe yere doğru gidiyorlardı.

Meg kızları birer birer dolaşarak Leila’yı gösteriyor, “'Yeğenim,” diyordu, “adı Leila, taşradan yeni geldi. Göz kulak olun kıza. Kavalye bulun; benim konuğum.”

Yabancı yüzler Leila’ya gülümsüyordu — tatlı tatlı, boş boş. Yabancı sesler cevap veriyordu: “Elbette, şekerim.” Ama Leila kızların aslında kendisini görmediklerini hissediyordu. Gözleri erkeklerdeydi. Neden başlamıyordu erkekler? Ne bekliyorlardı? Orada durmuş, eldivenlerini düzeltiyor, parlak saçlarını sıvazlıyor, birbirine bakıp gülümsüyorlardı. Sonra birdenbire, sanki yapmalan gereken işin bu olduğunu o anda anlamışlar gibi, parkelerin üstünde kayarak geldiler. Kızlar sevinmiş, telaşlanmalardı. Uzun boylu,

sanşm bir adam, Meg’e doğru uçtu, programını alıp bir şeyler yazdı; Meg onu Leila’ya yolladı. “Bir dans lütfeder misiniz?” Sarışın adam eğilip gülümsedi. Sonra tek gözlüklü, esmer bir adam geldi; sonra yeğeni Laurie bir arkadaşını getirdi; sonra Laura, ufak tefek, çilli, çarpık boyunbağlı bir adamla göründü. Derken epeyce yaşlı — şişman, saçları dökülmüş, yan kabak kafalı — bir adam gelip Leila’nm programım eline aldı, mırıldandı: “Dur bakayım, dur bakayım, dur bakayım!” Uzun bir zaman, isimlerle kapkara olmuş, kendi programıyla onunkini karşılaştırdı. Bayağı yoruluyordu adam; Leila utandı. “Ah, üzülmeyin,” dedi. Ama şişman adam cevap vereceği yerde bir şeyler yazdı, sonra ona bakarak gülümsedi. “Bu güzel, küçük yüzü hatırlıyor muyum?” dedi yavaşça. “Daha önce gördüm mü bir yerde?” O sırada, orkestra çalmaya başladı; şişman adam yok oldu. Parlak döşemenin üzerinden uçarak gelen, gruplan çiftlere bölen, çiftleri çevire çevire bütün salona dağıtan, büyük müzik dalgası, onu da önüne kattığı gibi götürüvermişti...

Leila dans etmeyi yatılı okulda öğrenmişti. Her cumartesi öğleden sonra, öğrenciler, din derslerinin verildiği oluklu saçtan yapılma küçük bir barakaya koşarlardı; Londra’h Miss Eccles seçkin öğrencilere, orada, dans dersi verirdi. Barakanın içi toz kokardı; duvarlarda patiska bezler üzerine yazılmış yazılar asılı dururdu; kahverengi kadifeden, tavşan kulağı gibi bir şapka giyen, ufak tefek, ürkek bakışlı, zavallı bir kadm güm güm piyano çalar, Miss Eccles de uzun, beyaz sopasıyla kızların ayaklarına vururdu; o baraka ile bu salon arasında dağlar kadar fark vardı; burada dans etmek bambaşka bir şeydi; eğer kavalyesi gelmez de, Leila, öylece durup bu eşsiz müziği dinlemek, altın rengi parkelerin üzerinden akan, kayan çiftleri seyretmek zorunda kalırsa düşüp ölürdü, ya da bayılırdı, ya da kollarını kaldınp karanlık pencerelerin birinden dışan, yıldızlara doğru uçardı.

“Bizim dansımız, sanırım...” Birisi eğildi, gülümsedi, kolunu uzattı; neyse ölümden kurtulmuştu kızcağız. Bir el belini yakaladı, Leila kendini bıraktı, havuza düşmüş bir çiçek gibi, suyun üstünde kaymaya başladı.

Çekingen bir ses, kulağının dibinde kekeledi: “Parkeler çok güzel, değil mi?”

“Çok... çok kaygan,” dedi Leila.

“Pardon!” Çekingen ses şaşırmış gibiydi. Leila söylediğini tekrar etti. Kısa bir duralama oldu, sonra ses yankıdı: “Ah, evet!” Gene savrula savrula dönmeye başladılar.

Adam güzel dans ediyordu. Erkeklerle dans etmek kızlarla dans etmeye benzemiyor, diye düşündü Leila. Kızlar durmadan çarpışırlar, birbirlerinin ayaklarına basarlardı; sonra, kavalye olan kız insana öyle bir sardırdı ki...

Çiçekler artık ayn ayn durmuyordu; dalgalana dalgalana akıp giden, pembe, beyaz bayraklar gibiydiler.

Ses yeniden duyuldu: “Geçen hafta BelTlerin balosuna gelmiş miydiniz?” Yorgun bir sesti bu. Leila, acaba bırakmak ister mi, sorsam mı, diye düşündü.

“Hayır, bu daha ilk balom.”

Kavalyesi kısa bir kahkaha attı. “Ah, nasıl olur!” İnanamamıştı.

“Evet, gerçekten ilk olarak baloya geliyorum.” Leila pek heyecanlıydı. Bunu bir başkasına söyleyebilmiş olmak, ona enikonu bir rahatlık vermişti. “Anlayacağınız, şimdiye kadar hep taşrada yaşadım, bütün hayatımca...”

Tam o sırada müzik durdu, gidip duvara dayalı duran iki sandalyeye oturdular. Leila pembe saten ayaklannı altına topladı, yelpazelenmeye başladı, hayatından pek memnundu, önlerinden geçip yaylı kapılann arkasında kaybolan öbür çiftleri seyrediyordu.

Jose altın rengi başım sallayarak, “Eğleniyor musun, Leila?” diye sordu.

Laura geçerken ona belli belirsiz göz kırptı; Leila bir an kendini küçük bir çocuk gibi hissetti. Doğrusu kavalyesi pek konuşkan değildi. Adam öksürdü, mendilini cebine soktu, yeleğini aşağı çekti, kolundaki küçük bir ipliği alıp yere attı. Konuşmazsa konuşmasın. Orkestra başlamış, ikinci kavalyesi yerden biter gibi karşısına dikilmişti bile.

“Parkeler hiç de kötü değil,” dedi yeni ses. Acaba söze hep parkelerle mi başlanır? Arkasından: “Salı günü Neave’lerin balosuna gelmiş miydiniz?”

Leila ona da anlattı hepsini. Ama, ne tuhaf, kavalyeleri, nedense pek öyle ilgilenmiyorlardı. Aslında heyecan verici bir şey anlatıyordu. İlk balosu! Daha her şeyin başlangıcmdaydı. Sanki gecenin bile ne olduğunu yeni öğreniyordu. Onun bildiği gece, karanlık, sessiz, çoğu zaman güzel — ah, evet — ama azıcık da üzüntü verici bir şeydi. Asık suratlıydı. Ama, artık, bir daha, hiç öyle olmayacaktı gece — göz kamaştırıcı bir parlaklıkla açılmış, çiçeklenmişti.

“Bir dondurma ister misiniz?” dedi kavalyesi. Yaylı kapılardan geçip yemek odasına gittiler. Leila’nın yanakları ateş gibi yanıyordu, korkunç derecede susamıştı. Küçük, cam tabaklarda dondurmalar ne güzel görünüyordu, kaşıklar ne kadar soğuktu, onlar da donmuş, buz tutmuştu! Leila ile ikinci kavalyesi, tekrar dans salonuna geldiklerinde şişman adam kapının yanında durmuş, bekliyordu. İyice yaşlıydı; kırmızı halılı yüksekçe yerde annelerin, babaların yanında oturacak yaştaydı. Leila onu öbür kavalyeleriyle ölçüştürünce, pek kılıksız buldu. Yeleği ütüsüzdü, eldiveninin bir düğmesi kopuktu, ceketinin üstüne sanki tebeşir tozu serpilmişti.

“Haydi bakalım, küçük hanım,” dedi şişman adam. Sıkı sıkı tutmadı Leila’yı, elini hafifçe kızın beline koydu, yumuşak hareketlerle ilerlediler, dans eder gibi değil de, yürür gibi. Ama adam parkelerin güzelliği üzerine tek kelime söylemedi. “Baloya ilk olarak geliyorsunuz, değil mi?” diye mırıldandı.

“Nerden anladınız?”

“Aa,” dedi şişman adam, “yaşlılar böyledir işte!” Leila’yı kötü dans eden bir çiftin yanından geçirirken hafifçe soludu. “Anlayacağınız, otuz yıldır bu işin içindeyim.”

“Otuz yıl mı?” diye bağırdı Leila. Onun doğumundan on iki yıl önce başlamıştı demek!

“Akla durgunluk veriyor, değil mi,” dedi şişman adam. Leila onun kabak kafasına baktı, bayağı acımıştı adama.

“Hâlâ canlılığınızı kaybetmemiş olmanız ne kadar hoş,” dedi.

“Nazik küçük hanım,” dedi şişman adam, onu kendine doğru çekip çalmakta olan valsin birkaç notasını mırıldandı. “Elbette,” dedi, “hiçbir şey bu kadar dayanıklı olamaz. Ha-yır,” dedi şişman adam, “siz benim yaşıma gelmeden çok daha önce, siyah kadifeler giyip şu yüksek yerde oturacak, dans edenleri seyredeceksiniz. Bu güzel kollar, kısa, güdük, tombul kollar haline gelecek, siyah, kemik bir yelpaze ile tempo tutacaksınız — şimdi kullandıklarınıza hiç benzemeyen bir yelpaze.” Şişman adam ürperir gibi oldu. “Şu zavallı, ihtiyar hanımcıklar gibi gülümseyerek, parmağınızla kızınızı gösterecek, yanınızda oturan bir yaşlı hanıma, kulübün balosunda terbiyesiz bir adamın nasıl onu öpmeye kalkıştığını anlatacaksınız. Kalbiniz sızlayacak,” — şişman adam, kızı kendine doğru iyice çekti, sanki kalbi sızlayacak diye ona acıyordu — “çünkü o zaman sizi kimse öpmek istemeyecek artık. Bu cilalı parkelerin kötülüğünden söz açacak, onların üstünde yürümenin ne kadar tehlikeli olduğunu anlatacaksınız. Ha, Mademoiselle Uçanayak?” dedi şişman adam yavaşça.

Leila kısa bir kahkaha attı, ama pek öyle kahkaha atacak gibi hissetmiyordu kendini. Doğru muydu — doğru olabilir miydi bütün bunlar? Korkunç derecede doğru görünüyorlardı. Bu ilk balo, sadece son balosunun başlangıcı mıydı? Müzik değişivermiş;-ti; bir üzgünlük gelmişti seslere; orkestradan sanki büyük bir iç çekişi yükseliyordu. Ah, her şey ne kadar çabuk değişiyor! Niçin mutluluk sonsuz değil? Sonsuz olsa, hiç de uzun gelmezdi insana.

Leila soluk soluğa kalmıştı. “Durmak istiyorum,” dedi. Şişman, adam onu kapıya doğru götürdü.

“Hayır,” dedi Leila, “dışarı çıkmayacağım. Oturmayacağım da. Burada ayakta duracağım, teşekkür ederim.” Duvara yaslandı, eldivenlerini yukarı çekti, gülümsemeye çalıştı. Ama, içinde küçük bir kız önlüğünü yüzüne kapatmış hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Niçin söylemişti sanki bunlan, niçin onun bütün düşlerini yıkmıştı böyle?

“Yok, küçük hanım,” dedi şişman adam, “bu sözlerimi sakın ciddiye almayın.”

“Ne diye alacakmışım!” dedi Leila, başını arkaya attı, alt dudağını ısırdı...

Gene çiftler geçti önlerinden. Yaylı kapılar açılıp kapandı. Orkestra yeni bir parça çalmaya hazırlandı. Ama Leila artık dans etmek istemiyordu. Evde olmak, ya da verandada oturup yavru baykuşların ötüşünü dinlemek istiyordu. Karanlık pencerelerden, yıldızlara doğru baktı; ışıl ışıldı, kanatlanmış gibiydi yıldızlar...

Tam o sırada yumuşak, yavaş, iç açıcı bir müzik başladı, kıvırcık saçlı bir genç gelip önünde eğildi. Dans etmek zorundaydı, ayıp olmasın diye, hiç olmazsa Meg'i bulana kadar. İsteksiz isteksiz ortaya yürüdü, kibirli bir hareketle, elini adamın koluna koydu. Ama, bir dakika içinde, bir dönüşten sonra, ayaklan kaymaya, kaymaya başladı. Işıklar, çiçekler, giysiler, pembe yüzler, kadife koltuklar, hepsi, büyük, güzel bir tekerlek gibi dönüp duruyordu. Bir sonraki kavalyesi onu şişman adama çarptırdı, şişman adam dönüp, "Pardon," dedi; Leila ona pml pınl gözlerle baktı. Adamı tanımamıştı bile.

ÖLÜ ALBAYIN KIZLARI

I

Babalarının ölümünden sonraki hafta hayatlarının en hareketli haftalarından biri olmuştu. Yatağa girdikleri zaman bile yatan, dinlenen sadece vücutlarıydı; beyinleri çalışmaya devam ediyordu; bazı şeyler düşünüyor, bazı şeyler konuşuyor, merak ediyor, karar veriyor, hatırlamaya çalışıyorlardı...

Constantia bir heykel gibi yatıyordu; elleri iki yanında, ayaklan birbirinin üstünde, çarşaf ta çenesinde. Tavana bakıyordu.

“Silindir şapkasını kapıcıya versek babam kızar mı dersin?”

“Kapıcıya mı?” Josephine şaşalamıştı. “Niye kapıcıya? Ne olağanüstü bir düşünce!”

“Çünkü,” dedi Constantia yavaşça, “sık sık cenazelere gitmek zorunda kalıyor. Baktım da, mezarlıkta sadece onun kafasında melon şapka vardı.” Durdu. “O zaman düşünmüştüm, bir silindir şapkası olsa kim bilir ne kadar sevinir diye. Hem ona nasıl olsa bir armağan vermemiz gerekiyor. Babama karşı çok saygılıydı.”

“Ama,” diye bağırdı Josephine, yastığının üstünde dönüp karanlıkta Constantia’ya baktı, “babamın başı!” Sonra birden korkunç bir an geçirdi, az kaldı kıkır kıkır gülecekti. Hani içinden

gülmek geldiğinden değil. Alışkanlık olmalı. Yıllarca önce, geceleri uyumayıp konuştukları zamanlar, yatakları kahkahalardan sarsılır dururdu. Kapıcının başı birden yok olmuş, babasının şapkasımn altında bir mum alevi gibi sönüvermişti... Kıkırdayacak, gülecekti; parmaklarını kenetledi; kendini tuttu; kaşlarını çatıp karanlığa baktı; bütün sertliğini takmarak, “Hatırla,” diye mırıldandı.

“Yarın kararlaştırırız,” dedi.

Constantia hiçbir şeyin farkına varmamıştı; içini çekti.

“Sabahlıklarımızı da boyatmalı mıyız acaba, ne dersin?”

“Siyaha mı?” Josephine neredeyse bir çığlık atacaktı.

“Ya ne yapalım?” dedi Constantia. “Düşünüyorum da — pek içten görünmüyor bana, hani böyle dışarı çıkarken giyinince, siyahlar içinde, sonra evde...”

“Ama kimse görmez ki,” dedi Josephine. Yorganı öyle bir çekti ki ayaklarının ikisi de açıkta kaldı, onları içeri sokabilmek için yastıkların üstüne tırmanıp büzüldü.

“Kate görür,” dedi Constantia. “Postacı da görebilir.”

Josephine sabahlığına pek uyan koyu kırmızı terliklerini düşündü; sonra Constantia’mn yeşil, alacalı bulacah sevgili terlikleri, ne güzel oluyordu sabahlığıyla. Siyah! İki siyah sabahlık ile banyoya doğru kara kediler gibi sürünüp giden iki çift siyah terlik.

“Bence buna hiç gerek yok, boyatmasak da olur,” dedi.

Sessizlik. Sonra Constantia konuştu: “ölüm haberini yazan gazeteleri yann yollamahyız ki, Seylan postasına yetişsin... Şimdiye kadar kaç mektup aldık?”

“Yirmi üç.”

Hepsine Josephine cevap vermişti; yirmi üç keresinde de, “Sevgili babamızı çok arıyoruz” tümcesine gelince masanın üstüne kapanıp mendiliyle gözlerini silmek zorunda kalmıştı, hatta bazen mektupların üstüne damlayan açık mavi gözyaşlarını kurutma kâğıtlarına içirmişti. Tuhaf! Gösteriş olsun diye yapmış olamazdı

— tam yirmi üç kere. Ama o anda bile, canı isterse, şöyle üzgün bir sesle, kendi kendine, “Sevgili babamızı *çok arıyoruz,”* der, sonra da oturup ağlayabilirdi.

“Yetecek kadar pulumuz var mı?” diye sordu Constantia.

“Aa, nerden bileyim?” diye terslendi Josephine. “Hem şimdi bunu sormanın yaran ne?”

“Sadece merak ettim,” dedi Constantia yumuşak bir sesle.

Gene sessizlik. Küçük bir hışırtı, bir koşuşma, bir sıçrama oldu.

“Sıçan,” dedi Constantia.

“Sıçan olamaz, çünkü yiyecek bir şey yok bu odada,” dedi Josephine.

“Ama o bilmez ki,” dedi Constantia, “var sanmıştır.”

Acıma duygusunun yarattığı bir sıkışma oldu yüreğinde. Zavallı, minik şey! Keşke masanın üstüne küçük bir bisküvi parçası bıraksaydım, diye geçirdi aklından. Hiçbir şey bulamayacaktı hayvancağız; bunu düşünmek bile korkunçtu. Ne yapardı acaba?

“Nasıl yaşayabildiklerini anlamıyorum,” dedi yavaşça.

“Kimin?” diye sordu Josephine.

Constantia’nm sesi umduğundan, ayarladığından daha yüksek çıktı: “Sıçanlann.”

Josephine bayağı kızmıştı. “Aa, saçmalama, Con!” dedi. “Sıçanlann ne ilgisi var bununla? Uyuyorsun sen.”

“Yoo, uyumuyorum,” dedi Constantia. Emin olmak için gözlerini yumdu. Uyuyordu.

Josephine kıvnldı, dizlerini karnına çekti, kollanm kısıp yumruklanm kulaklannın altma dayadı, yanağını yastığa bastırdı.

II

İşleri kanştıran bir şey de, hastabakıcı kadının. Nurse Andrews'un daha bir hafta onlarla kalacak olmasıydı. Kendi kabahatleriydi bu; kalmak ister misiniz, diye sormuşlardı kadına. Josephine'in akima gelmişti. O sabah — işte, o son sabah, doktor gittikten sonra, Josephine, Constantia'ya sormuştu: "Ne dersin, Nurse Andrews'a, daha bir hafta bizimle birlikte kalmasını söylesek, güzel bir hareket olmaz mı?"

"Çok güzel olur," dedi Constantia.

"Düşündüm," diye hızla devam etti Josephine, "bugün öğleden sonra söylerim, parasını verirken: 'Gerek kız kardeşim, gerek ben, bize karşı gösterdiğiniz iyiliği hiçbir zaman unutmayacağız, Nurse Andrews, eğer daha bir hafta, konuğumuz olarak, bizimle kalmak isterseniz, gerçekten seviniriz.' Konuğumuz olarak demeliyim, yoksa..."

"Aa, artık bunun için de para ummaz ya!" diye bağırdı Constantia.

"Hiç belli olmaz," dedi Josephine bilgiç bilgiç.

Nurse Andrews kızların bu güzel düşüncesini öğrenince pek sevinmişti, hemen kabul etti. Ama büyük bir sıkıntı demekti bu. Gene hep öyle belli zamanlarda yemeğe oturulacaktı; oysa kızlar yalnız olsalar, Kate'e söyler, yemeklerini bir tepsiyle istedikleri yere getirtirlerdi. Gene sıkıntıdan patlayacaklardı yemek zamanlarında.

Nurse Andrews'un tereyağı yiyişi korkunç bir şeydi. Bu tereyağı sorununda kızların kibarlığından sonuna kadar yararlanıyordu. İnsanı çıldırtacak bir huyu vardı, tabağındakileri bitirmek için birazcık ekmek ister, sonra son lokmasıyla birlikte, dalgınlığına gelmiş gibi yaparak — aslında hiç de dalgınlıkla değil kuşkusuz — tabağım yeniden doldururdu. Josephine bunu görünce kıpkırmızı olur, boncuğa benzeyen minik gözlerini masanın örtüsüne diker, sanki onun örgülerinin arasında ufak, tuhaf bir böcek görmüş gibi bakar, bakardı. Constantia'nm uzun, soluk yüzü daha da uzar, öylece durarak, ta uzaklara — uzaklara — çevirirdi gözlerini, bir çölde yün ipliği gibi dümdüz uzanan bir deve kervanı görürdü...

"Ben Lady Tukes'lerdeyken," dedi Nurse Andrews, "küçük, hoş bir alet vardı orada, tereyağı için. Gümüş bir Cupid heykelciği, cam bir tabağın

kıyısına şeydilmiş — yerleştirilmiş, elinde de küçük bir çatal tutuyor. Tereyağı istediniz mi, parmağınızla ayağına basıyorsunuz, hemen eğilip çatalıyla size bir parça kaldırıyor. Çok eğlenceli bir şey.”

Josephine artık bu kadarına dayanamazdı. Gene de kendini tuttu, sadece, “Bu gibi şeyler masraflı olur sanıyorum,” dedi.

“Neden?” diye sordu Nurse Andrews gözlüğünün ardından.

“Hiç kimse yiyebileceğinden daha fazla tereyağı almaz — değil mi öyle?”

“Zile bassana, Con,” diye bağırdı Josephine. Ağzmdan çıkacak sözlere güvenemediği için kadına cevap vermemişti.

Gururlu, genç Kate, büyülenmiş prenses, kız kurularının gene ne istediklerini anlamak için içeri girdi. Tabaklan çekip aldı, önlerine beyaz, titrek, pelte gibi bir şey koydu.

“Reçel, lütfen, Kate,” dedi Josephine nezaketle.

Kate diz çökerek büfeyi açtı, reçel kavanozunun kapağını aralayıp içine baktı, boş olduğunu gördü, getirip masanın üstüne koydu, gerine gerine yürüyerek çıkıp gitti.

Nurse Andrews bir an sonra, “Korkarım reçel yok,” dedi.

“Aa, bu kötü işte!” dedi Josephine. Dudağını ısırdı. “Ne yapalım şimdi?”

Constantia ne yapmalan gerektiğini kestiremiyordu. “Kate’i bir daha çağıramayız,” dedi yumuşak bir sesle.

Nurse Andrews onlara gülümseyerek bakıyor, bekliyordu. Gözleri gözlüğünün arkasında fini fini dönüyor, hiçbir şeyi kaçırmıyordu. Constantia, tam bir umutsuzluk içinde, develerini seyretmeye daldı. Josephine kaşlarım çattı — kafasını toparlamaya çalıştı. Eğer şu budala kadm olmasaydı, Con’la ikisi, peltelerini reçelsiz yerlerdi. Birden hatırladı.

“Buldum,” dedi. “Marmelat. Büfede biraz marmelat var. Çıkanver, Con.”

“Umanm,” dedi Nurse Andrews, güldü, gülüşü bir ilaç bardağını kanştıran kaşığın çınlayışına benziyordu, “umanm, çok kötü değildir marmelat.”

III

Ama, her neyse, artık bir şey kalmamıştı, yakında güzellikle gidecekti. Babalanna karşı çok iyi davranmış olduğu da, unutulmayacak bir gerçekti. Adama son günlerinde geceli gündüzlü hep o bakmıştı. Doğrusu hem Constantia, hem Josephine, açıkça söylemiyorlarsa da, son nefesine kadar babalarının yanından aynlmamak konusunda onun biraz ileri bile gitmiş olduğunu

hissediyorlardı. Vedalaşmak için odaya girdiklerinde, Nurse Andrews yatağın yanındaydı; yerinden kımıldamamış, adamın bileğini tutup saate bakarak nabzım sayıyormuş gibi yapmıştı. Gerekli bir hareket değildi bu. Üstelik anlayışsızlıktı da. Ya babalarının bir diyeceği olsaydı — sadece onları ilgilendiren bir şey. Hani olduğundan değil. Ah, nerde! Öylece yatıyordu, mosmordu, karanlık, acı bir morluk vardı yüzünde, içeri girdikleri sırada onlara bakmamıştı bile. Sonra, ne yapacaklarım bilmez bir halde orada dururlarken, birden gözlerinden birini açıvermişti. Ah, nasıl bambaşka olacaktı her şey, nasıl bambaşka bir anı kalacaktı babalarından, nasıl kolayca anlatacaklardı herkese, iki gözünü de açsaydı! Ama, hayır — sadece bir göz. Onlara bir an bakmış, sonra... kapanmıştı.

IV

O yüzden de, aynı gün öğleden sonra St. John Kilisesi’nden Mr. Farolles geldiği zaman çok zor bir durumda kalmışlardı.

“Son uykusuna tam bir huzur içinde daldı, umarım?” Karanlık salonda onlara doğru ilerlerken adamın ilk sözleri bunlar olmuştu.

“Öyle,” dedi Josephine yavaşça. İkisi de başlarını önlerine eğdiler. îkisi de o tek gözün hiç de huzur içinde olmadığını biliyorlardı.

“Oturmaz mısınız?” dedi Josephine.

“Teşekkür ederim, Miss Pinner,” dedi Mr. Farolles bütün inceliğiyle. Pardösüsünün kuyruklarını toplayıp babalarının koltuğuna oturmak üzere dizlerini büktü, ama tam koltuğa değdiği anda adeta sıçrayarak doğruldu, öteki koltuğa gitti.

Adam öksürdü. Josephine ellerini birbirinin içinde sıktı; Constantia boş boş baktı.

“Şunu bilmenizi isterim ki. Miss Pinner,” dedi Mr. Farolles, “ve siz, Miss Constantia, şunu bilmenizi isterim ki, ben sadece sîzlere yardımcı olmaya çalışıyorum. İzin verirseniz, her ikiniz için de elimden geleni yapmaya hazırım. Asıl böyle zamanlarımızda,” dedi Mr. Farolles, sesinde duru bir ağırbaşlılık vardı, “kara günlerimizde. Tanrı, bizleri birbirimize yardıma çağınr.”

“Çok teşekkür ederiz, Mr. Farolles,” dediler Josephine ile Constantia.

“Bir şey değil,” dedi Mr. Farolles yavaşça. Deri eldivenleriyle oynayarak öne doğru eğildi. Yumuşak bir sesle, şöyle devam etti: “Herhangi biriniz küçük bir *Communion* isterseniz, şimdi, burada, biriniz, ya da ikiniz birden, hemen yapıveririz, bana söylemeniz yeter. Böyle küçük bir *Communion*’un çok yaran olur — büyük bir huzur verir insana.”

Küçük bir *Communion* sözü ikisini de korkutmuştu. Ne! Salonda, kendi kendilerine — şey yok — mihrap yok, hiçbir şey yok! Piyano çok yüksek, diye düşündü Constantia; elinde kupa ile Mr. Farolles onun üstüne yaslanıp öbür yana uzanamazdı. Kate nasıl olsa paldır küldür içeri dalıp işi yanda keser, diye düşündü Josephine. Ya da tam ortasında kapı çalınırsa? önemli bir kimse olabilirdi — başsağlığı için gelmiş. Saygılı bir tavırla kalkıp dışan mı çıkacaklardı, yoksa bitmesini mi bekleyeceklerdi... işkence çeker gibi?

“Daha sonra yapılmasını istiyorsanız,” dedi Mr. Farolles, “sadık Kate’inizle bana bir haber yollamanız yeter.”

“Ah, evet, çok teşekkür ederiz!” dediler ikisi de.

Mr. Farolles ayağa kalktı, yuvarlak masanın üstünde duran siyah, hasır şapkasını aldı.

“Cenazeye gelince,” dedi yavaşça. “Bu konuda size yardımım dokunabilir — babanızın eski bir dostu olarak — dolayısıyla sizlerin de, Miss Pinner — Miss Constantia?”

Josephine ile Constantia da kalkmışlardı.

“Fazla gösterişli bir şey istemiyoruz,” dedi Josephine, kararlı bir sesle, “sonra pek masraflı da olmasın. Aynı zamanda da, hani, şöyle...”

“Dayanıklı, iyi bir şey olsun,” diye düşündü Constantia; sanki gecelik satın alıyorlardı. Ama Josephine öyle demedi tabii. “Babamızın şerefine uygun bir şey olsun.” Pek sinirliydi.

“Hemen şimdi, dostumuz Mr. Knight’a gideceğim,” dedi Mr. Farolles yatıştırıcı bir tavırla. “Söyleyeyim, gelip sizinle görüşsün. Kendisinden memnun kalacağınıza eminim.”

V

Evet, sonunda, bütün bu işler olup bitti, ama ikisi de babalarının bir daha hiç geri dönmeyeceğine inanamıyorlardı. Mezarlıkta tabut mezarın içine indirilirken, Josephine bir an bu işi, Constantia ile kendisinin, babalarından izin almadan yapmış olduklarını düşünerek büyük bir korkuya kapılmıştı. Babası bunu öğrenince kim bilir ne diyecekti! Nasıl olsa öğrenecekti. Hep öğrenirdi. “Gömdünüz. Siz, iki kız, beni *gömdünüz*!” Bastonunu yere vuruşunu duyar gibi oldu. Ah, ne cevap vereceklerdi? Özürleri ne olabilirdi? Öyle korkunç, öyle kalpsizce bir iş yapmışlardı ki... Elinden bir şey gelmiyor, kendini koruyamıyor diye, bir inşam bu duruma sokmak, zayıflığından yararlanmak ne kadar çirkindi. Başkaları bütün bu olanlara gerekli işler diye bakıyorlardı. Yabancıydı onlar; anlayamazlardı; babalan böyle bir şeye katlanacak insanlardan değildi; ama onlar bunu bilemezlerdi. Hayır, hayır, bütün kabahat kendisiyle Constantia’daydı. Ya harcanan paralar, diye düşündü, sıkı sıkıya örtülü arabaya binerken. Ona, babasma, faturalan göstermesi gerekince. Ne derdi adam o zaman?

Kükreyişini duydu babasının. “Bu saçma işlerinizin parasım ödeyeceğimi mi sanıyorsunuz?”

“Ah,” diye inledi zavallı Josephine yüksek sesle, “bunu yapmamalıydık, Con!”

Constantia, siyahlar içinde, yüzü limon gibi sapsan, korku dolu bir sesle fısıldadı: “Neyi yapmamalıydık, Jug?”

“Babamızı bö-böyle gömmelerine göz yummamalıydık,” dedi Josephine, yüzükoyun kapanıp, yepyeni, tuhaf kokulu, siyah mendiliyle gözyaşlarını sile sile, ağlamaya başladı.

“Başka ne yapabilirdik?” diye sordu Constantia şaşkın şaşkın. “Evde saklayamazdık ya, Jug — gömmeyip evde saklaya-mazdık ya! Hem ne kadarcık yer bizim ev!”

Josephine burnunu sildi; arabamn içi korkunç derecede havasızdı.

“Bilmiyorum,” dedi, ne söyleyeceğini kestiremiyordu. “Bütün bunlar o kadar korkunç ki... Bir kere denemeliydik, hiç

olmazsa, kısa bir zaman. İyice emin olmak için. Şu besbelli ki,” — yeniden gözyaşlarına boğuldu — “babam bizi hiçbir zaman bağışlamayacak — hiçbir zaman!”

VI

Babaları onları hiçbir zaman bağışlamayacaktı. İki sabah sonra, eşyalanm derleyip toparlamak için odasına girdiklerinde bunu daha da fazla hissettiler. Bu işi yapmayı serinkanlılıkla kararlaştırmışlardı. Hatta Josephine’in yapılacak işler listesinde de yazılıydı. *Babamızın eşyaları derlenip toparlanacak, bölünecek, dağıtılacak.* Ama, sabah, kahvaltıdan sonra, şu sözleri söylemek bambaşka bir şeydi:

“Eh, hazır mısın, Con?”

“Evet, Jug — ne zaman istersen.”

“Öyleyse ne yapacaksak yapalım da bitsin artık.”

Hol karanlıktı, Yıllardır, sabahlan, ne olursa olsun, babalan-nı rahatsız etmezlerdi; değişmez bir kuraldı bu. Şimdiyse kapıyı bile vurmadan gireceklerdi içeri... Constantia’mn gözleri fal taşı gibi açılmıştı; Josephine dizlerinin çözüldüğünü hissediyordu.

“Sen — sen geç önden,” dedi soluğu tutularak; Constantia’yı öne itti.

Ama Constantia geçmedi, bu gibi durumlarda hep söylediği sözleri tekrarladı: “Hayır, Jug, doğru olmaz. Sen en büyüğü-müzsün.”

Josephine tam ağzım açmış — başka zaman olsa, dünyada kabul etmeyeceği bir şeyi ileri sürecek — son kozunu oynayacak, “Ama sen de en uzun boylumuzsun,” diyecekti ki, mutfak kapısının açık olduğunu gördüler; Kate hemen oracıkta duruyordu...

Josephine tokmağı tuttu, çevirmek için bütün gücünü harcayarak, “Ne kadar da sıkı,” dedi. Sanki Kate kandırılabilirmiş gibi!

Olacak şey değildi. Hani bu kız öyle... Sonra kapı arkalann-dan kapandı, ama — ama girdikleri oda babalanmn odasına benzemiyordu. Sanki duvar yanlmıştı da, yanlışlıkla büsbütün başka bir eve girmişlerdi. Kapı tam arkalarında mıydı? Bakmaya

korkuyorlardı. Josephine biliyordu, arkalarındaysa bile, sıkı sıkı kapalıydı, açılmazdı: Constantia ise onun düşlerdeki kapılar gibi tokmaksa olduğunu hissediyordu. Odayı böyle korkunçlaştıran, soğukluğuydu. Yoksa beyazlığı mı — hangisi? Her şey örtülüydü. Perdeler kapalıydı, aynanın üstüne bir bez sarılmıştı, yatak bir çarşafla örtülüydü: şöminenin ocağına tomar halinde büyük bir beyaz kâğıt tıkılmıştı. Constantia çekingen çekingen elini uzattı; sanki bir kar tanesinin avucuna inmesini bekliyordu. Josephine burnunda tuhaf bir sızı duydu, donar gibi olmuştu burnu. Sonra sokaktan geçen bir arabanın gürültüsü geldi, sessizlik paramparça oldu.

“Perdelerden birini açayım bari,” dedi Josephine cesaretle.

“Evet, iyi olur açarsan," diye fısıldadı Constantia.

Daha dokunmalarıyla perdenin kurtulup yukarı fırlaması bir oldu, ipi de arkasından; sopanın çevresinde dönmeye başladı; ipin ucundaki küçük püskül sanki kurtulup kaçmak ister gibi hızlı hızlı pencereye vurup sesler çıkardı. Constantia bu kadarına dayanamazdı artık.

“İstersen — istersen, bugün bırakalım, başka bir gün yaparız, olmaz mı?” diye fısıldadı.

“Niye?” dedi Josephine; Constantia’nın korktuğunu görünce ona bir cesaret gelmişti. “Nasıl olsa yapılacak. Hem öyle fısıldayarak konuşmasana, Con.”

“Farkında değilim ki fısıldadığımın,” diye fısıldadı Constantia.

“Sonra niye hep öyle yatağa bakıyorsun?” dedi Josephine, sesi bayağı kafa tutar gibi yükselmişti. “Yatakta hiçbir şey yok.”

“Ah, Jug, böyle konuşma!” dedi zavallı Conie. “Hiç olmazsa, bu kadar yüksek sesle söyleme.”

Josephine fazla ileri gitmiş olduğunu hissetti. Konsolun oraya doğru dolandı, elini uzattı, sonra birden geri çekti.

“Connie!” dedi soluğu tutularak, olduğu yerde döndü, arkasını konsola dayadı.

“Ah, Jug — ne var?”

Josephine korkak korkak bakıyordu. Olağanüstü bir duyguya kapılmıştı, hani başına pek korkunç bir iş gelecekmiş de ondan

kurtulmuş gibi. Ama babalarının konsolda olduğunu Constan-tia'ya nasıl anlatabilirdi? Mendilleri, boyunbağlanyla en üst çekmedeydi, ya da gömlekleri, pijamalarıyla bir sonrakinde, ya da en alt çekmede, giysileriyle. Oradan bakıyordu, saklanmış — tam o tutulacak yerin arkasında — ortaya çıkmaya hazır.

Josephine çocukluk günlerini hatırlatan gülünç bir yüzle bakıyordu Constantia’ya; eski günlerde ağlayacağı zaman yüzü tıpkı böyle olurdu.

“Açamam,” diye enikonu haykırdı.

“Hayır, açma, Jug,” diye fısıldadı Constantia. “Açmamak çok daha iyi. Hiçbir şey açmayalım. Ne olursa olsun, açmayalım uzun bir zaman.”

“Ama — ama bu kadar zayıflık,” dedi Josephine, kendini bırakarak.

“Bir kerecik de zayıf olmuşuz, ne çıkar bundan, Jug?” diye çıkıştı Constantia sertçe. “Zayıflıksa eğer.” Donuk bakışları, kilitli — sağlam — yazı masasından, büyük pınl pınl giysi dolabına kaydı, yüreğinin çarpıntısını belli ede ede, tuhaf tuhaf solumaya başladı. “Niçin hayatımızda bir kerecik de zayıf olmayalım, Jug? Bağışlanmaz bir şey değil bu. Zayıf olalım — zayıf olalım, Jug. Zayıflık, güçlülükten çok daha hoş.”

Sonra hayatları boyunca iki kere daha yapmış olduğu, insanı şaşırtacak kadar korkusuzca hareketlerine bir yenisini kattı; giysi dolabına doğru yürüdü, anahtarı çevirdi, kilitten çıkardı. Kilitten çıkardı, Josephine’e uzattı; dudaklarındaki gülümseme yaptığı işin önemini bildiğini gösteriyordu; babalarının, orada, pardösüle-rin, paltoların arasında olmasından doğacak tehlikeyi göze almıştı.

Koca dolap öne doğru sarsılıp Constantia’nın üstüne yıkılsay-dı, Josephine hiç şaşmazdı. Tam tersine, bekliyordu bunu. Ama, bir şey olmadı. Sadece oda biraz daha sessizleşti, Josephine’in omuzlanna, dizlerine lapa lapa yağmakta olan soğuk biraz daha fazlalaştı. Titremeye başladı.

“Gel, Jug,” dedi Constantia, yüzünde hâlâ o korkunç, o duygusuz gülümseme vardı; Josephine tıpkı yıllarca önce bir gün — Constantia’nın Benny’yi yuvarlak havuza ittiği gün — yaptığı gibi kız kardeşinin arkası sıra yürüdü.

VII

Yemek odasına döndükleri zaman iyice gevşemişlerdi. Oturdular, halsiz halsiz, o ona baktı, o ona.

“Bir şey içmeden,” dedi Josephine, “kendime gelebileceğimi sanmıyorum. Kate’i çağırıp birer fincan sıcak su isteyebilir miyiz dersin?”

“Niçin isteyemeyecekmişiz,” dedi Constantia. İyice kendine gelmişti. “Zile basıp onu çağırmaktansa, mutfağa gidip söylerim daha iyi.”

“Evet, git,” dedi Josephine, koltuğa gömüldü. “Söyle, sadece iki fincan koysun, Con, başka hiçbir şey olmasın — tepside.”

“Çaydanlık bile istemez, değil mi?” dedi Constantia; suyu çaydanlıkla isterlerse, hani Kate belki söylenirdi.

“Ah, hayır, istemez! Hiç gerek yok çaydanlığa. Doğrudan doğruya ibrikten koysun,” diye bağırdı Josephine; öyle yaparsa daha az yorulurdu.

Soğuk dudakları fincanların yeşilimsi kenarlarında titreyerek dolaştı. Josephine küçük kırmızı elleriyle fincanı iki yanından kavramıştı; Constantia dalgalana dalgalana yükselen dumanlan üfleyip oradan oraya savurarak bekledi.

“Benny’yi konuşuyorduk,” dedi Josephine.

Değil konuşmak, adım bile anmamışlardı Benny’nin, ama Constantia bu sözü yadırgamadı, şaşırmış görünmedi.

“Babamızın eşyalanndan bir şeyler göndermemizi bekler, elbette. Ama Seylan’a ne gönderileceğini kestirmek çok zor.”

“Çok hırpalanıyor, değil mi, yolda?” diye mınldandı Constantia.

“Hayır, kayboluyor,” dedi Josephine tiz bir sesle. “Biliyorsun, posta yok. Elden gidiyor, koşucularla.”

İkisi de durup beyaz ketenden yapılma uzun don giymiş siyah bir adam canlandırdılar gözlerinin önünde; soluk renkli tarlalarda çılgınca koşuyordu; elinde büyük kahverengi bir paket vardı.

Josephine’in siyah adamı minicikti; bir karınca gibi telaşlıydı. Constantia’nınki ise uzun boylu, sıska bir adamdı, duygusuz, yorulmak bilmez bir görünüşü vardı. O yüzden de pek tatsız bir insandı... Taraçada, bembeyaz elbisesi, mantar şapkasıyla Benny duruyordu. Sağ elini silkeliyor, kaldırıp indiriyordu, tıpkı babalarının, sabırsızlandığı zaman

yaptığı gibi. Arkasında, tam bir ilgisizlik içinde, Hilda oturuyordu, tanımadıkları yenge. Kamış bir salıncaklı koltukta sallanıyor, *Tatler* gazetesinin sayfalarını çeviriyordu.

“Ona en uygun armağan babamızın saati olur sanıyorum,” dedi Josephine.

Constantia gözlerini kaldırıp baktı; şaşırmış görünüyordu.

“Aa, bir yerlinin eline altın saat verilir mi hiç, nasıl güveneceksin?”

“İyice sarar sarmalarım,’[7] dedi Josephine. “İçinde saat olduğunu kimse anlamaz.” Bu düşüncesini pek beğenmişti, öyle acayip bir paket yapmalıydı ki içinde ne olduğunu kimse kestiremesin. Belki bir gün işe yarar diye ne zamandır sakladığı, mukavvadan yapılma, dar bir korsa kutusu vardı; bir an, saati onun içine koyup göndermeyi düşündü. Güzel, sağlam bir mukavvaydı. Ama, hayır, bu işe uygun düşmezdi. Üstünde yazılar vardı: *Orta boy 28. Çok sağlam çelik balinalı.* Onu açıp içinde babasının saatini bulmak. Benny için gerçekten aşırı bir şaşkınlık olurdu.

“Durmuştur elbette, işlemiyordur — yani tıkırdamaz demek istiyorum,” dedi Constantia; hâlâ yerlilerin cicili bicili şeylere düşkünlüğünü düşünüyordu. “Hani,” diye devam etti, “bu kadar zaman sonra durmaması da çok tuhaf olurdu.”

VIII

Josephine cevap vermedi. Düşüncelere dalmıştı. Birden Cyril geldi aklına. Saatin biricik toruna verilmesi daha doğru olmaz mıydı? Hem sevgili Cyril değerbilen bir insandı da; sonra bir altın saat sahibi olmak delikanlılıkta büyük bir şeydi. Benny belki de saat kullanmıyordu bile; sıcak memleketlerde erkekler kırk yılda

bir yelek giyerlerdi. Oysa Cyril Londra’da yılın her günü yelek giyiyordu. Sonra, kendisi ile Constantia için de, delikanlı çaya geldiği zamanlar, saatin onun üstünde olduğunu bilmek ne kadar hoş bir şey olurdu. “Bakıyorum, büyükbabanın saatini kullanıyorsun, Cyril.” Ne kadar hoş bir şey.

Sevgili çocuk! Birkaç satırlık tath, cana yakın mektubu nasıl sarsıcıydı! Tamamıyla anlıyorlardı onun durumunu; ama gerçekten büyük bir talihsizlikti.

“Bari onun burada olduğu bir zamana rastlasaydı,” dedi Josephine,

“Ya, ne kadar sevinirdi,” dedi Constantia; düşünmeden söyleyivermişti.

Ama geri döner dönmez halalarına çaya gelecekti elbette. Cyril’in çaya gelmesi, onları pek sevindiren bir olaydı.

“Yok, Cyril, pastalarımızdan korkma. Con halan ile ben daha bu sabah aldık hepsini, Buszard’dan. Bir erkeğin nasıl yediğini de biliyoruz. Onun için şöyle doya doya ye, utanacak bir şey yok bunda.”

Josephine hara bol, koyu renk pastayı umursamaz bir tavırla kesti; ya onun kışlık eldiven parasıyla, ya da Constantia’mn ele güne karşı giydiği ayakkabılarının pençelenmesi, topuklarının tamir edilmesi için ayrılmış parayla alınmıştı bu pasta. Ama Cyril öyle çok yiyen erkeklerden değildi.

“Doğru söylüyorum, Josephine Hala, daha fazla yiyemem. Az önce yemek yedim.”

“Aa, Cyril, buna inanmam işte! Saat dördü geçiyor,” diye bağırdı Josephine. Constantia bıçağım çikolatalı pastanın üstüne dayamış, öylece oturuyordu,

“Biliyorum, dördü geçti,” dedi Cyril. "Victoria’da bir adamla buluşacaktım, bu saate kadar oyaladı beni... işte ancak bir yemek yedik, doğru buraya geldim. Hem de — öff,” — Cyril elini alnına koydu — "öyle korkunç bir yemek yedirdi ki bana.” dedi.

Ne acıydı — hele o gün için. Ama nereden bilsin çocuk!

“Öyleyse bir beze yersin, değil mi, Cyril?” dedi Josephine Hala. “Bu bezeleri senin için aldık. Sevgili baban bayılırdı bunlara. Sen de seversin herhalde.”

"Pek severim. Josephine Hala." diye bağırdı Cvril. "Önce şunun yansım alsam, olmaz mı?"

"Olur elbette, sevgili çocuk: ama o kadarla bırakmayız seni.'

"Sevgili baban gene eskisi kadar seviyor mu bezeyi?" diye sordu Con Hala. Kendi bezesini ısırırken yüzü bir şeyden ürkmüş gibi oldu.

"Doğrusu, pek farkında değilim. Con Hala." dedi Cyril şöyle bir düşünerek.

Bunun üzerine ikisi de ona baktılar.

"Farkında değil misin?" dedi Josephine, sesi bayağı hırçındı. "Nasıl farkında olmazsın. Cvril. baban?"

“Ya." dedi Con Hala yavaşça.

Cyril gülmeye çalıştı. "Ah. evet." dedi, "öyle uzun bir zaman oldu ki ben hani..." Kekeledi. Sustu. Halalannm bakışları dayanılacak gibi değildi.

“Demek öyle." dedi Josephine.

Con Hala dik dik bakıyordu.

Cvril çay fincanını elinden bıraktı. 'Bir saniye." diye bağırdı. “Bir saniye. Josephine Hala. Ne diyorum ben?"

Gözlerini kaldırdı. Halalannın yüzleri aydınlanmaya başlamıştı. Cyril dizine vurdu.

“Elbette." dedi, "elbette beze. Nasıl unuttum bunu'[1] Evet. Josephine Hala, yerden göğe kadar haklısınız, babam korkunç derecede sever bezeyi."

Sadece yüzleri aydınlanmış değildi. Josephine Hala zevkinden kıpkırmızı oldu; Con Hala derinden derine içini çekti.

"Şimdi de. Cvril, gelip babamızı görmelisin." dedi Josephine. “Bugün geleceğini biliyordu senin."

"Doğru." dedi Cvril. sesi canlıydı, içtendi. Oturmakta olduğu koltuktan kalktı: birden duvardaki saate baktı.

"Şey Con Hala, saatiniz biraz geri değil mi? Bir adamla buluşacağım da. şeyde — Paddington'da. beşten sonra. Korka-nm. büyükbabamla pek fazla kalamayacağım."

"Ah zaten öyle pek fazla kalmanı istemez!" dedi Josephine Hala.

Constantia saate bakıyordu. İleri nü. yoksa geri mi olduğuna bir türlü karar verememişti. Ya ileri, ya geriydi, doğru olmadığına emindi. Her neyse; ikisinden biri.

Cyril hâlâ oyalanıyordu. “Siz gelmiyor musunuz, Con Hala?” “Elbette geliyor,” dedi Josephine, “hepimiz gidiyoruz. Haydi, Con.”

IX

Kapıyı vurdular; Cyril halalarının arkası sira büyükbabasının sıcak, tatlı odasma girdi.

“Yürüsenize,” dedi büyükbaba. “Salınıp durmayın. Ne oldu? Ne istiyorsunuz?”

Alev alev yanan bir ateşin karşısında oturuyordu; bastonu elindeydi. Dizlerinin üstünde kalın bir battaniye vardı. Kucağında açık san güzel bir ipek mendil duruyordu.

“Cyril geldi, baba,” dedi Josephine çekine çekine. Cyril’i elinden tutup adama doğru çekti. :

“Nasılsınız, büyükbaba?” dedi Cyril; elini Josephine Haladan kurtarmaya çalışıyordu. Büyükbaba ünlü bakışını takınıp gözlerini Cyril’e çevirdi. Con Hala nerdeydi? Josephine Halanın öbür yanında duruyordu; uzun kollan önünde sarkıyordu; elleri kenetliydi. Gözlerini büyükbabadan hiç ayırmıyordu.

“Evet,” dedi büyükbaba, bastonunu yere vurmaya başladı, “ne söyleyeceksin bana?”

Ne söyleyecekti, ne söyleyecekti? Cyril aptal aptal gülümse-mekte olduğunu hissetti. Odada boğucu bir hava vardı.

Josephine Hala onu kurtarmak için atıldı. Pınl pınl bir sesle bağırdı: “Cyril babasının bezeyi hâlâ çok sevdiğini söylüyor, sevgili babacığım.”

“Ha?” dedi büyükbaba, elini mor bir beze gibi büküp kulağının arkasına tuttu.

Josephine tekrarladı: “Cyril babasımn bezeyi hâlâ çok sevdiğini söylüyor.”

“Duymuyorum,” dedi ihtiyar Albay Pinner. Bastonunu sallayarak Josephine’i uzaklaştırdı, Cyril’i yanına çağırdı. “Sen söyle bakayım şunun ne dediğim.”

(Tanrım!) “Söylemesem olmaz mı?” dedi Cyril; kıpkırmızı olmuştu; Josephine Halaya bakıyordu.

“Söyle, şekerim,” diye gülümsedi halası. “Söyle bak, ne kadar sevinecek.”

“Haydi, söylesene!” diye bağırdı Albay Pinner daha da terslenerek. Gene bastonunu yere vurmaya başlamıştı.

Cyril öne doğru eğilip haykırdı: “Babam bezeyi hâlâ çok seviyor.”

Büyükbaba sanki bir kurşun yemiş gibi sıçradı.

“Bağırma,” diye haykırdı. “Nesi var bu çocuğun? *Beze mi?* Ne olmuş bezeye?”

“Ah, Josephine Hala, devam edecek miyiz?” diye umutsuzlukla inledi Cyril.

“Çekinecek bir şey yok bunda, sevgili çocuk,” dedi Josephine Hala; sanki dişçideymişler gibi bir tavırla söylemişti bunu. “Şimdi anlar.” Cyril’e fısıldadı: “Kulağı biraz ağır işitmeye başladı da.” Sonra öne doğru eğilip avazı çıktığı kadar haykırdı: “Cyril, size, sevgili babacığım, ***kendi*** babasının bezeyi hâlâ çok sevdiğini söylemek istiyor.”

Albay Pinner bu kez duymuştu; duymuş, koltuğuna gömülmüş, Cyril’i tepeden tırnağa süzüyordu.

“İnanılmaz bir şey!” dedi ihtiyar büyükbaba. “Bana bunu söylemek için, ta buraya kadar gelmek, inanılmaz bir şey!”

Doğru, *inanılmaz* bir şeydi, Cyril de inanamıyordu.

“Evet, saati Cyril’e göndereceğim,” dedi Josephine.

“Çok iyi olur,” dedi Constantia. “Hatırladığıma göre, son gelişinde, hani bizimki yanlıştı da, saat kaç diye biraz telaşlanmıştı.”

X

Kate konuşmalarını yanda kesti; her zaman yaptığı gibi, duvarda gizli bir geçit bulmuşçasına, kapıdan içeri paldır küldür dalmıştı.

“Kızartma mı, yoksa haşlama mı?” diye sordu dik bir ses.

Josephine kafasını toparlamaya çalışarak, “Neyin kızartması, ya da haşlaması, Kate?” diye sordu.

Kate burnundan soludu. “Balık.”

Josephine ona kibarca çıkıştı: “îyi ama, niye söylemiyorsun önceden, balık diye? Söylemezsen nereden bilebiliriz, Kate? Hem kızartması, hem haşlaması olan bir sürü şey var yeryüzünde, sen de bilirsin bunu elbette.” Böyle bir cesaret gösterisinden sonra, Constantia’ya dönerek, neşeyle sordu: “Sen hangisini istersin, Con?”

“Kızartması daha iyi olur sanıyorum,” dedi Constantia. “Ama haşlaması da güzel olur. Bence ikisi de bir... Eğer sen... O zaman...”

“Kızartma yapacağım,” diyerek fırladı gitti Kate; odanın kapısını açık bırakmıştı, mutfağınkini ise hızla çekip vurdu.

Josephine, Constantia’ya baktı; soluk renkli kaşlarını kaldırdı; kaşlan soluk renkli saçlarına kanştı. Ayağa kalktı. Gururlu, kurumlu bir tavırla, “Salona kadar gelir misin benimle, Constantia?” dedi. “Seninle konuşmak istediğim pek önemli bir şey var.”

Kate için bir şey konuşacaktan zaman hep salona çekilirlerdi.

Josephine kapıyı kapadı. “Otur, Constantia,” dedi, hâlâ büyük tavırlıydı. Sanki Constantia evine ilk olarak gelen bir yabancıydı da, onu kabul ediyordu. Con da hani gerçekten yabancıymış gibi çevresine bakındı, oturacak bir yer aradı.

“Şimdi sorun şu,” dedi Josephine, öne doğru eğildi, “onu tutacak mıyız, yoksa tutmayacak mıyız?”

“Öyle,” dedi Constantia, “sorun bu.”

“Bu kez,” dedi Josephine, sesi dik çıkıyordu, “kesin bir karara varmalıyız.”

Constantia bir an sanki bütün öbür kezleri gözünde canlandırmaya başlayacakmış gibi durdu, sonra kendini toparladı, “Evet, Jug,” dedi.

“Biliyorsun, Con,” diye açıklamaya girişti Josephine, “her şey değişti artık.” Constantia birden gözlerini ona kaldırdı.

“Demek istediğim,” diye devam etti Josephine, “eskisi kadar bağlı değiliz Kate’e.” Hafifçe kızardı. “Yemeği pişirilecek bir babamız yok.”

“Çok doğru,” dedi Constantia. “Artık yemek istemez babamız, hani başka ne...”

Josephine onun sözünü keserek atıldı: “Uykun yok, değil mi, Con?”

“Ne uykusu, Jug?” Constantia’mn gözleri daha da açılmıştı.

“Öyleyse, aklım iyice toparlamaya çalış,” dedi Josephine, sonra gene konuya döndü. “Bu sözlerin sonu şuna vanyor, eğer” — kapıya bakarak yavaşça fısıldadı — “Kate’e yol verirsek,” — sesini yeniden yükseltti — “kendi yemeğimizi kendimiz yapabiliriz.”

“Niye olmasın?” diye bağırdı Constantia. Elinde olmadan gülümsemişti. Çok heyecan verici bir şeydi bu. Ellerini kenetledi. “Ne yeriz, Jug?”

“Aa, çeşit çeşit yumurta!” dedi Jug, gene öyle yüksekten konuşuyordu. “Hem üstelik hazır yemekler de var şimdi.”

“Ama onlann pek pahalı olduğunu söylerler hep,” dedi Constantia.

“Az alınırsa pahalı olmaz,” dedi Josephine. Sonra bu ilgi çekici yan sokaktan çıkıp gene ana caddeye geldi, Constantia’yı da arkasından sürükledi.

“Şimdi kararlaştırmamız gereken şey şu: Kate’e güveniyor muyuz, yoksa güvenmiyor muyuz?”

Constantia arkasına yaslandı. Kısa, yavan k*ah*kahası dudaklarının arasından süzüldü. “Tuhaf değil mi, Jug,” dedi, “bu konuda bir türlü karar veremiyorum ben!”

XI

Bir türlü karar veremiyordu. Bütün zorluk, kanıtlamaktaydı. İnsan bir şeyi nasıl kanıtlardı, nasıl kanıtlayabilirdi? Kate karşısında durmuş da ağzım burnunu oynatıyor diyelim. Ya bir yeri ağnyorsa! Kate’in kendisiyle alay edip etmediğini sorup öğrenmesi olacak şey miydi? Kate, “Hayır” derse — ki, elbette.

“Hayır” diyecekti — ne durumda kalırdı o zaman? Yakışır mıydı! Sonra, gene, Constantia, Josephine’le birlikte sokağa çıktıkları zaman, Kate’in gelip konsolunu karıştırdığından kuşkulanıyordu, ne kuşkulanması, biliyordu; karıştırması da, hani öyle bir şey almak için değil, ne var ne yok diye bakmak için. Kaç kere, taşlarla işlenmiş haçım, en olmayacak yerlerde bulmuştu: ayakkabı bağlanmn altında, ya da akşamlan taktığı dantel yakalığın üstünde. Kate’e tuzaklar kurmuştu. Her şeyi belli bir sırayla yerleştirmiş, sonra Josephine’i çağınp göstermişti.

“Görüyor musun, Jug?”

“Görüyorum, Con.”

“Bu kez anlayacağız artık.”

Ama, ah Tanrım, anlamak için gidip baktığında, gene her zamanki gibi, hiçbir şeyi kamtlayamamayacağmı görürdü! Yeri değiştirilmiş bir şey bulsa bile, ya çekmeyi kapatırken olduysa diye düşünürdü, kapanırken iyice sarsılıyordu çekme, ya sarsıntıyla olduysa! “Gel, Jug, sen. karar ver. Ben ne diyeceğimi bilemiyorum. Çok, çok zor.”

Josephine durup uzun uzun baktıktan sonra, içini çekerdi: “İçime bir kuşku soktun, Con, ben de bir türlü karar veremiyorum.”

“Her neyse, gene geri bırakamayız bunu artık,” dedi Josephine. “Bu kez de geri bırakırsak...”

XII

Tam bu sırada sokaktan laterna sesi geldi. Josephine ile Constantia ikisi birden ayağa fırladılar.

“Koş, Con,” dedi Josephine. “Koş çabuk. Bozukluklar vardı şeyin üstünde...”

Sonra hatırladılar. Ama bir önemi kalmamıştı artık. Bir daha hiç laternacıyı susturmak zorunda kalmayacaklardı. O maymun herifin gidip başka yerde gürültü etmesini bağırmayacaktı kimse onlara. Adamı susturmaya giderken gerektiğince hızlı yürümüyorlar diye babalannın yüksek, tuhaf sesi gürlemeyecekti. Later-

nacı isterse bütün gün çalabilirdi orada, gene de baston yere vurmazdı.

Bir daha hiç vurmayacak,

Bir daha hiç vurmayacak,

diye sesleniyordu laterna.

Constantia ne düşünüyordu? Yüzünde tuhaf bir gülümseme vardı; bambaşka bir hal gelmişti üstüne. Ağlayacak mıydı yoksa?

“Jug, Jug,” dedi Constantia, yavaşça söylemişti bunu, sonra ellerini birbirine bastırdı. “Biliyor musun bugün günlerden ne? Cumartesi bugün.

Tam bir hafta oldu, koca bir hafta.”

Bir hafta oldu babanız öleli,

Bir hafta oldu babanız öleli,

diye bağırıyordu laterna. Josephine bile bir an kendini unuttu, tuhaf tuhaf, belli belirsiz gülümsedi. Hint bahsinin üstüne dört köşe bir güneş ışığı düştü, soluk bir kırmızı; geldi, gitti, gene geldi — sonra durdu orada, derinleşti — sonra altın rengini alarak pınl pınl yandı.

“Güneş çıkmış,” dedi Josephine, pek önemli bir şeymiş gibi.

Bir kaynaktan fışkınrcasına, köpük köpük sesler döküldü laternadan; köşesiz, canlı sesler; gelişigüzel saçılmış, darmadağın.

Constantia kocaman, buz gibi ellerini kaldırdı, sanki onlan yakalamak istiyordu, sonra elleri gene iki yanma düştü. Şöminenin önünde duran sevgili Buddha’sma doğru yürüdü. Yansı taş, yansı altın kaplama olan bu heykelciğin gülümsemesi, ona tuhaf bir duygu verirdi, bir acı, ama hoş bir acı; nedense o anda gülümsemesi daha da fazlalaşmış gibiydi, gülümseme denemezdi buna artık. Bir bildiği vardı onun; bir sır saklıyordu. “Senin bilmediğin bir şey biliyorum ben,” dedi Buddha. Ah, neydi acaba, ne olabilirdi? Hep hissederdi bunu, bir sır saklıyordu o... bir sır.

Güneş ışığı pencerelere dayandı, bir hırsız gibi sessizce süzüldü içeri, eşyalara, fotoğraflara vurdu. Josephine onu seyrediyordu. Annelerinin resmine, piyanonun üstünde duran, büyütülmüş fotoğrafa vurunca, sanki annelerinden bu kadar az şey kalmış olmasına şaşırmış gibi bir duralamıştı ışık; Çinli evlerine benzeyen minik küpeler, bir de siyah tüylerden yapılma bir boyun atkısı, başka bir şey görünmüyordu. Ölen insanların fotoğrafları niçin böyle soluyor? diye düşündü Josephine. Bir insan ölür ölmez fotoğrafları da ölüyordu. Ama tabii annelerinin bu fotoğrafı çok eskiydi. Otuz beş yıllıktı. Josephine bir sandalyeye basıp yükselerek Constantia’ya o tüy atkıyı gösterdiği günleri, annelerini Seylan’da bir yılanın sokup öldürmüş olduğunu anlattığı günleri hatırladı... Anneleri ölmeseydi, her şey başka türlü mü olurdu? Neden başka türlü olsun? Bir neden göremiyordu buna. Florence Hala okuldan ayrıldıkları güne kadar onlarla birlikte

oturmuştu, üç kere yer değiştirmişlerdi, her yıl tatilleri vardı, sonra... sonra uşaklarını, hizmetçilerim değiştirdikleri de olmuştu, elbette.

Birkaç küçük serçe, seslerine bakılırsa yavru serçeler, pencerenin kıyısında ötüşüp duruyordu. Ciik? iciik-ciik. Ama Josephine birden bunun serçe sesi olmadığını hissetti, pencerenin kıyısından gelmiyordu. Kendi içinden geliyordu; tuhaf, küçük, ağlayan bir ses. Ciik-iciik-ciik. Ah, neydi bu ağlayan, böylesine zayıf, böylesine yalnız?

Anneleri yaşasaydı, evlenebilirler miydi acaba? Ama hiç öyle evlenebilecekleri bir kimse de çıkmamıştı karşılarına. Babalarının Hindistan'da tanıştığı arkadaşları vardı, sonra onlarla da kavga edince evlerine kimse gelmez olmuştu. O zamandan beri ne Josephine, ne de Constantia papazlardan başka hiçbir erkekle karşılıklı oturup konuşmamışlardı. Erkeklerle nasıl oturup konuşurdu insan acaba? Ya da o kadarım becerseler bile, iki yabancı durumundan kurtulmak, daha ileri gitmek için, nasıl hareket etmeleri gerekirdi? İnsan neler okuyordu, serüvenler, takip edilmeler, daha bir sürü şey. Ama ne Constantia'yı, ne de onu hiç takip eden olmamıştı. Ah, evet, Easboume'de kaldıkları yd, pansiyonda, tanımadıkları bir adam vardı, yatak odalarının kapısının dışında duran, sıcak su kabımn üstüne bir kâğıt bırakmıştı, kısa bir mektup! Ama Connie onu bulduğu zaman buhar yazılan okunmaz hale getirmişti; kime yazılı olduğunu bile anlayamamışlardı. Ertesi gün de adam pansiyondan aynlmıştı.

îşte hepsi bu kadar. Bütün hayatları babalarına bakmak, bir de her şeyde babalarının isteğine uymakla geçmişti. Ama şimdi? Ama şimdi? Odaya süzülüp giren güneş Josephine'e yavaşça dokundu. Josephine başını kaldırdı. Güzel ışıklar onu pencereye doğru çekti...

Laterna susana kadar Constantia, Buddha'nın önünde durdu, hayranlık içindeydi, ama her zamanki gibi değil, belli belirsiz bir hayranlık değil. Bu kez dayanılmaz bir istek, bir hasret duyuyordu içinde. Derken şunu hatırladı: Gökyüzünde ay teste-kerlek olduğu zamanlar, yatağından kalkar, sırtında geceliğiyle bu odaya gelir, yere sırtüstü uzanıp kollarım açardı, çarmıha gerilmiş gibi. Niçin? Kocaman, soluk ay yaptırırdı bunu ona. Süslü perdenin üstünde oynaşan korkunç biçimler yan yan bakarlar, ama o hiç aldırmazdı. Sonra şunu hatırladı: Deniz kıyısına gittikleri zamanlar, yalnız

başma herkesten uzaklaşır, ta denizin burnunun dibine sokulur, bir şarkı söylerdi, kendi uydurduğu bir şarkı; oracıkta, yorulmak bilmez sulara bakarken, içinden doğu-veren bir şarkı... Bir de öbür hayatı vardı, çarşıya gitmek, aldıklarını torbaya koyup eve getirmek, beğenilmezse değiştirilmek üzere bir sürü şey satin almak, onlan getirip Jug’a göstermek, sonra geri götürmek; gene beğenilmezse değiştirilmek üzere yeni şeyler almak; babalarının tepsisini hazırlamak, adamı kızdırmamaya, canını sıkmamaya çalışmak. Bütün bunlar sanki bir tünelin içinde oluyordu. Gerçek değildi. Ancak o tünelden çıktığı, ay ışığında, ya da deniz kıyısında, ya da şimşekler saçarak yağan bir yağmurda dolaştığı zaman, kendi varlığım duyuyordu. Ne demekti bu? İstediği neydi? Bütün bunların sonu neye varıyordu? Şimdi? Şimdi?

Anlaşılmaz hareketlerinden birini yaparak Buddha’dan uzaklaştı. Josephine’in durduğu yere doğru ilerledi. Josephine'e bir şey söylemek istiyordu, korkunç derecede önemli bir şey — gelecek üzerine, ilerde ne...

“Ne dersin, acaba...” diye başladı.

Ama Josephine onun sözünü kesti. “Düşünüyorum da, eğer, şimdi...” diye mırıldandı. İkisi de durdular; birbirlerini beklediler.

“Söyle, Con,” dedi Josephine.

“Hayır, hayır, Jug; önce sen söyle,”, dedi Constantia. “Hayır, söyle ne söyleyeceksen. Sen başladın,” dedi Josephine.

“Ben... ben önce senin ne diyeceğini öğrenmek istiyorum,” dedi Constantia.

“Saçmalama, Con.”

“Doğru söylüyorum, Jug.”

“Connie!”

“Ah, Jug!”

Bir sessizlik. Sonra, Constantia, yavaşça, “Ben söyleyemem, Jug,” dedi, “çünkü unuttum ne olduğunu... ne söyleyeceğimi.” Josephine bir an öylece

durdu. Güneşin önünü kapamış olan koca bir buluta baktı. Sonra kısaca cevap verdi: “Ben de unuttum.”

PARKER ANA'NIN HAYATI

İhtiyar Parker Ana'nın her sah gidip evini temizlediği edebiyatçı, o sabah ona kapıyı açtığı zaman, torununun nasıl olduğunu sordu. Parker Ana küçük, karanlık holde, paspasın üstünde durmuştu; cevap vermeden önce elini uzatıp adamın kapıyı kapamasına yardım etti. Sonra yavaşça, "Dün gömdük, efendim," dedi.

"Ah, Tannm! Çok üzüldüm buna," dedi edebiyatçı. Kapıyı açmak için kahvaltısını yarım bırakıp kalkmıştı. Sırtında eski püskü bir sabahlık vardı, elinde bumburuşuk bir gazete tutuyordu. Pek şaşalamıştı. Sıcak oturma odasma gidemiyordu, bir şeyler söylemeliydi — birkaç kelime daha söylemeliydi. Sonra, bu gibi insanların cenaze törenine ne kadar önem verdiklerini bildiği için, kibarca, "Cenaze töreni iyi olmuştur herhalde," dedi.

"Anlamadım, efendim?" İhtiyar Parker Ana'nın sesi boğuk boğuk çıkmıştı.

Zavallı, ihtiyar kuş! Bir ağırlığın altında eziliyor gibiydi. "Cenaze töreni pek — pek — başarılı olmuştur herhalde," dedi adam. Parker Ana cevap vermedi. Başını önüne eğdi, topallaya topallaya mutfağa doğru yürüdü; elinde eski bir balık torbası taşıyordu, içinde önlüğü, keçe ayakkabıları, temizlik yaparken kullandığı süpürge, tahta bezi, toz bezi gibi şeyler vardı. Edebiyatçı kaşlarını kaldırdı, dönüp kahvaltısına gitti.

Marmelata uzanırken, yüksek sesle, "Bitkin zavallı," dedi.

Parker Ana şapkasındaki iki siyah iğneyi çekip çıkardı, şapkayı kapının arkasına astı. Yıpranmış, eskimiş ceketini de çıkarıp astı. Sonra önlüğünü bağladı, botlarım çözmek için oturdu. Botlarını çıkarmak ya da giymek bir işkence oluyordu ona, ama yıllardır çekerdi bu işkenceyi. Alışmıştı artık, bağlan çözerken daha cam yanmadığı halde yüzü gerildi, buruştu, gelmekte olan acıya hazırlandı. Bu iş de bitince, şöyle bir içini çekerek arkasına yaslandı, hafif hafif dizlerini ovaladı.

"Nine! Nine!" Küçük torunu düğmeli potinleriyle kucağına çıkmış, etekliğinin üstüne basıyordu. Sokaktan, oyundan yeni gelmişti.

“Bak, ne hale soktun ninenin etekliğini — seni yaramaz çocuk!”

Ama o kollanm kadının boynuna doladı, yanağım yanağına bastırdı.

“Nine, para versene!” diye yaltaklandı.

“Yapma, çekil; para filan yok ninende.”

“Hayır, var.”

“Yok diyorum.”

“Hayır, var. Bir tek ver!”

İhtiyar kadın eskimiş, yumuşamış siyah deri kesesine el atmıştı bile.

“Peki, sen ne vereceksin ninene?”

Küçük torun kısa, ürkek bir gülüşle ninesine sokuldu. Parker Ana yanağında onun göz kapaklanmn açılıp kapanışım hissediyordu. “Benim verecek bir şeyim yok ki...”

İhtiyar kadın ayağa fırladı, gaz sobasmın üstündeki demir ibriği alıp musluğa götürdü. İbriğe dolan suyun çıkardığı ses acısını dindirmişti sanki. Sonra kovayı doldurdu, sonra da bulaşık tenceresini.

İnsan o mutfağın halini anlatmaya kalksa koca bir kitap dolar. Bir hafta boyunca edebiyatçı kendi işini kendi “görmüştü”. Yani çay artıklannı bir kıyıda duran reçel kavanozuna boşaltmış, temiz çatalı kalmayınca da, yağlı çatallan köşedeki havluya silip temizlemişti. Arkadaşlanna da söylediği gibi, kullandığı “sistem” pek basitti, o yüzden de ev işlerinin çokluğundan, yoruculuğundan yanıp yakınanları hiç anlamazdı.

“Evde ne bulursanız kirletirsiniz, sonra her hafta bir kocakan gelip onlan temizler, oldu bitti.”

Hafta sonlan ev koca bir çöp tenekesine dönüyordu. Ekmek kınntılan, yırtılıp açılmış zarflar, izmaritler, hepsi yerlerdeydi. Ama Parker Ana bu zavallı genç adama hiç kızmıyordu; işini görecek bir kimsesi yok diye

acıyordu bile. Mutfağın kirli küçük penceresinden neşesiz gökyüzünün geniş bir parçasını görebilirdiniz; hava bulutlu oldu mu, bu kez de uçlan parça parça, her yanlan delik deşik ya da çay rengi lekeler içinde, yıpranmış, eskimiş bulutlar doluşurdu o pencereye.

Su ısınırken Parker Ana yerleri süpürmeye başladı. “Evet,” diye düşündü, süpürge bir yandan işliyordu, “öylesi böylesi derken, benim de payıma bu düştü. Zor bir hayat geçirdim.”

Komşulan bile söylerdi bunu. Kaç kere elinde balık torbasıyla topallaya topallaya eve dönerken, köşede bekleşen ya da parmaklıklara dayanmış duran komşulann aralarında fısıldaştıkla-nnı işitmişti: “Zor bir hayat geçirdi doğrusu Parker Ana.” Gurur duyulacak bir şey değildi bu, sadece bir gerçekti. Sanki onun 27 numarada, zemin katında, arkada oturduğunu söylüyorlardı. Zor bir hayat!..

On altısında Stratford’dan aynlıp Londra’ya, aşçı yamaklığı etmeye gelmişti. Evet, Stratford-on-Avon’da doğmuştu. Shakespeare, efendim? Hayır, herkes de onu sorardı. Ama tiyatrolarda görene kadar adım hiç duymamıştı onun.

Stratford’u hatırlamıyordu bile. Sadece “geceleri ocakta oturunca, bacanın içinden, gökteki yıldızlar görünürdü”, sonra annesi “tavana domuz pastırması asardı, hep pastırma olurdu” evlerinde. Bir de şey vardı — bir çalılık vardı — ön kapıda, pek güzel kokardı. Onu, sadece bir ya da iki kere, hastanede hasta yatarken hatırlamıştı.

Korkunç bir yerdi — ilk çalıştığı kapı. Hiç dışan bırakmazlardı. Mutfak tıpkı bir mahzen gibi yerin altındaydı. Aşçı ise zalim bir kadındı. Evden gelen mektuplan daha okumasına kalmadan elinden alır, ocağa atardı; evini hatırlayıp da düşlere dalmasın diye... Ya hamam böcekleri! İnanır mısınız? — Londra’ya gelene kadar, siyah bir hamam böceği görmüş değildi. Bunu anlatırken Parker Ana kısa bir kahkaha atardı, sanki — hamam böceği görmemiş olmak! Evet! Kendi ayaklarınızı hiç görmemiş olduğunuzu söylemek gibi bir şey.

O aile borçlanıp dağılmak zorunda kalınca, orta işine bakmak için bir doktorun evine kapılandı; orada da iki yıl sabahın karanlığından gece

yanlarına kadar çalıştıktan sonra kocasıyla evlendi. Adam ûnncıydı.

“Firmaydı demek, Mrs. Parker!” Edebiyatçı arada bir kitaplanm bırakıp “Hayat” denen bu yapıta kulak verirdi. “Bir firmayla evli olmak ne hoş bir şey!”

Mrs. Parker öyle düşünmüyordu galiba.

“Temiz bir iş,” dedi edebiyatçı.

Mrs. Parker inanmışa benzemiyordu.

“Sıcak sıcak ekmekleri müşterilere uzatmak hoşunuza gitmez miydi?”

“Ben, efendim,” dedi Mrs. Parker, “dükkânda pek fazla oturmazdım. On üç çocuğumuz vardı; yedisini gömdük. Evimiz küçük bir hastane gibiydi denebilir!”

“Denebilir, *gerçekten,* Mrs. Parker!” dedi edebiyatçı, ürper-di, gene kalemini aldı eline.

Evet, yedisi gitmişti, geri kalan altı çocuğu büyütelim derken, bu kez de kocası hastalanmış, verem olmuştu. Ciğerleri un dolu demişti doktor o zaman... Kocası yatakta oturup gömleğini başının üstüne çekmiş öylece dururken, doktorun parmağı adamın sırtında bir çember çizmişti.

“Şimdi *şurayı* kesip açsak, Mrs. Parker,” demişti, “ciğerlerinin nasıl unla dolu olduğunu görürdük. Nefes al, dostum!” Mrs. Parker zavallı sevgili kocasının dudaklarının arasından, beyaz un tozlannm saçıldığını görmüştü; ya da gördüğünü sanmıştı...

Ama kimseden bir şey beklemeden o altı çocuğu büyütmek için giriştiği hayat kavgası. Korkunç bir şeydi! Sonra tam çocuklar okula gidecek yaşa geldikleri sırada, belki bir yardımım dokunur diye, kocasının luzkardeşi de onlarla birlikte oturmaya başladı;

üstünden iki ay geçmeden de merdivenden yuvarlanıp belkemiğini incitti. Böylece tam beş yıl Parker Ana’mn başına bir bebek daha çıktı — hem de nasıl gözü yaşlı bir bebek! — ona da baktı. Derken genç Maudie kötü yola

saptı, kız kardeşi Alice'i de kandırıp götürdü; iki oğlu başka memleketlere göç ettiler, genç Jim askere yazılıp Hindistan'a gitti; Ethel, en küçükleri, haylaz bir garsonla evlendi, adamcağız Lennie'nin doğduğu yıl ülserden öldü. Şimdi de küçük Lennie — torunum...

Kirli fincan kümeleri, kirli tabaklar yıkanmış, kurulanmıştı. Kararmış bıçaklar patatesle, mantarla ovularak temizlenmişti. Sonra masa silinmişti, sonra dolap, sonra içinde sardalye kuyrukları yüzen musluk taşı...

Hiçbir zaman sağlam bir çocuk değildi — hiçbir zaman. İnce yapılı, güzel çocuklar olur hani, her bakan kız sanır, işte onlardandı. Bukleleri sapsan, pml pınldı, gözleri maviydi, burnunun yanındaki küçük benek bir elmas tanesi gibiydi. Onu büyütmek için Ethel ile ikisinin çektikleri! Gazetelerde okuyup yaptıklan şeyler! Her pazar sabahı Parker Ana çamaşır yıkarken Ethel yüksek sesle okurdu.

"Sayın Bay, — Size hemen şunu söyleyeyim ki küçük Myrtil' imin ölümü bekleniyordu... Dört şişe içtikten sonra... 9 haftada, 4 kilo aldı, *daha da şişmanlıyor."*

Sonra dolaptan mürekkep çıkarılır, mektup yazılırdı; Parker Ana ertesi sabah işe giderken mektubu atıp ilaç parasım yollardı. Ama boşuna. Hiçbir şey küçük Lennie'yi şişmanlatamadı. Mezarlığa bile götürdüler, gene de yüzüne renk gelmedi; otobüse bindirip dolaştırdılar, o kadar sarsıldı, gene de iştahı açılmadı.

Ama ta başından beri ninesinin oğluydu o...

"Kimin oğlusun sen?" dedi ihtiyar Parker Ana; doğrulup ocağın yanından kirli pencereye doğru yürüdü. Küçük bir ses geldi, ılık bir sesti bu, ta yanıbaşmdaydı, soluğunu kesiyordu onun — sanki kendi göğsünde, kalbinin altındaydı — güldü: "Ben ninemin oğluyum!" dedi.

Bu sırada ayak sesleri duyuldu, edebiyatçı göründü, yürüyüşe çıkmak üzere giyinmişti.

"Mrs. Parker* ben dışan çıkıyorum."

“Peki, efendim.”

“Paranızı hokkanın yanma bıraktım, oradan alırsınız.”

“Teşekkür ederim, efendim.”

“Ha, şunu da sorayım, Mrs. Parker,” dedi edebiyatçı, “son gelişinizde hiç kakao atmadınız — değil mi?”

“Hayır, efendim.”

“Çok tuhaf. Tenekede bir çay kaşığı dolusu kakao bıraktığıma yemin edebilirdim.” Sustu. Sonra yumuşak bir sesle, “Bir şey atarsanız bana söylersiniz — değil mi, Mrs. Parker?” dedi. Yürüdü; yaptığına memnundu, görünüşteki savrukluğuna rağmen, bir kadın kadar dikkatli olduğunu göstermişti Mrs. Parker’e.

Kapı gürültüyle kapandı. Kadın fırçalarını, bezlerini yatak odasına taşıdı. Yatağı yapmaya başladı; düzeltiyor, katlıyor, yerleştiriyordu; ama aklı hep küçük Lennie’deydi, dayanılır şey değildi onu düşünmek. Niçin bu kadar acı çekmişti yavrucak? İşte asıl bunu anlayamıyordu. Niçin küçücük, melek gibi bir çocuk nefes almak için öyle paralansın, didinsin? Bir çocuğa böyle acı çektirmenin anlamı yoktu.

...Lennie’nin göğsünden içinde sanki bir şeyler kaynıyormuş gibi sesler geliyordu. Sanki bir şey kaynıyordu da içinde, çocukcağız bir türlü kurtulamıyordu ondan. Öksürdüğü zaman, almndan terler fışkırıyor, gözleri dışarı uğruyor, elleri titriyor, göğsünden hırıltılar geliyordu. Ama hepsinden kötüsü, öksürmediği zamanlar yastığa dayanıp öylece oturuyor, hiç konuşmuyordu, sorulanlara cevap vermiyor, duyduğunu belli edecek bir hareket bile yapmıyordu. Sadece gücenik bir hali vardı.

“Zavallı ihtiyar nineciğin yapmıyor ki bunu, sevgilim,” dedi Parker Ana, küçük kırmızı kulakların üzerindeki ıslak saçları okşadı. Ama Lennie başım geri çekerek ondan uzaklaştı. Korkunç derecede gücenikti — hiç yüz vermiyordu. Başını eğip ona yandan doğru bir baktı, sanki inanamıyordu, sanki ninesinin böyle bir şey yapacağını aklı almıyordu.

Ama sonunda... Parker Ana yatak örtüsünü yorganın üstüne örttü. Hayır, düşünemezdi bunu. Fazla gelmişti artık — dayanamayacağı kadar çok şey geçmişti başından, hayatı boyunca. Şimdiye kadar hepsine dayanmıştı, bir kerecik olsun ağladığı görülmüş değildi. Kimsenin yanında ağlamamıştı. Kendi çocukları bile Parker Ana'nın gevşediğini görmemişlerdi. Yüzü hep gururluydu. Ama şimdi! Lennie gittikten sonra — neyi kalmıştı? Hiçbir şeyi kalmamıştı. Hayatta her şeyiydi o çocuk, onu da almışlardı elinden. Niçin bütün kötülükler benim başıma geliyor? diye düşündü. "Ben ne yaptım?" dedi ihtiyar Parker Ana. "Ben ne yaptım?"

Bu sözleri söylerken birden elindeki fırçayı yere attı. Kendini mutfakta buldu. Korkunç bir üzüntüye kapılmıştı; şapkasını saçlarına iğneledi, ceketini giydi, uykuda yürüyen bir insan gibi evin kapısından dışan çıktı. Ne yaptığım bilmiyordu. Büyük bir korkunun verdiği şaşkınlığa kapılıp nereye gittiğinin farkında bile olmadan, sırf kaçmak için kaçan bir insana benziyordu — sanki kaçmak, kurtulmak demekmiş gibi...

Cadde soğuktu. Buz gibi bir rüzgâr vardı. Herkes hızlı hızlı geçip gidiyordu; erkekler yürüyen makaslara, kadınlar ise koşuşan kedilere benziyorlardı. Hiç kimse bilmiyordu — hiç kimse aldırmıyordu. Kendini bırakacak olsa bile, sonunda, bu kadar yıl sonra, ağlayacak olsa bile, bir yere kapanır, kimselere görünmeden ağlardı.

Ama bu ağlama düşüncesiyle birlikte sanki küçük Lennie ninesinin kollarına atıldı. Ah, işte böyle, güvercinim. Ninen ağlamak istiyor. Bir ağlayabilse şimdi, uzun uzun ağlayabilse, ilk kapısından, zalim aşçı kadından başlasa, sonra doktorun evi, sonra yedi küçük çocuğu, kocasının ölümü, çocuklarının onu bırakıp gidişleri, bütün yoksulluk yıllan, ta Lennie'ye kadar. Ama bütün bunlara ağlamak çok uzun sürer. Olsun, artık zamanı geldi. Ağlaması gerek. Artık içine atamaz; daha fazla bekleyemez... Ama nereye gidebilirdi?

"Zor bir hayat geçirdi doğrusu Parker Ana." Evet, zor bir hayat, gerçekten! Çenesi titremeye başladı; yitirecek zamanı yoktu. Ama nereye? Nereye?

Eve gidemezdi; Ethel vardı orada. Korkudan ödü kopardı Ethel'in. Herhangi bir sıranın üstüne oturamazdı; gelip geçenler durup ona bir sürü şey sorarlardı. Edebiyatçının evine de gidemezdi; bir yabancının evinde

ağlamaya hakkı yoktu. Kaldırımdaki basamaklardan birine oturacak olsa, bu kez de polis gelir, ne oldu diye sorardı.

Ah, saklanabileceği bir yer yok muydu, tek başına olacağı, istediği kadar kalabileceği bir yer, ne o kimseyi rahatsız etsin, ne de kimse onu? Oturup şöyle kana kana ağlayabileceği bir yer yok muydu — yeryüzünde?

Parker Ana durdu, bir o yana, bir bu yana baktı. Soğuk rüzgâr önlüğünü bir balon gibi şişirdi. Yağmur da başlamıştı. Hiçbir yer yoktu gidecek.

İDEAL BİR AİLE

Yaylı kapıyı itip üç geniş basamağı ir.erek sokağa çıkarken, ihtiyar Mr. Neave, o akşam, hayatında ilk olarak, ilkyazın tadım çıkaramayacak kadar yaşlanmış olduğunu hissetti. İlkyaz — ılık, canlı, yorulmak bilmez ilkyaz — gelmişti; altın rengi ışıklarına bürünmüş duruyor, onu bekliyordu; herkesin önünde hiç çekinmeden ona koşup beyaz sakalında esmeye, koluna girip sokaklarda dolaşmaya hazırdı. Ama, o, ilkyazı karşılayabilecek gibi değildi, hayır; bir genç gibi neşelenemez, coşamaz, ilkyaza ayak uyduramazdı. Yorgundu, batmak üzere olan güneş hâlâ ışık saçtığı halde, üşüyordu; her yanı uyuşmuştu sanki. Derken, birdenbire, bu coşkunluğa, bu pırıl pınl hareketliliğe daha fazla dayanamayacağını, içinin boşaldığım, kalbinin sıkıştığını hissetti; şaşkına dönmüştü. Orada kıpırdamadan durup bastonunu sallayarak onu, ilkyazı kovmak, “Çekil başımdan!” demek istedi. Sonra, gene öyle birdenbire, yolda rastladığı kimselere, bildiklere, arkadaşlara, tanıdıklara, dükkâncılara, postacılara, arabacılara, her zaman yaptığı gibi — şapkasının kenanna bastonunu dokundurarak — selam vermenin, ne kadar yorucu bir iş olduğunu düşündü. Hele bu selamlan verirken takınılması gereken tavırlar, “Senin gibi daha kaç kişinin hakkından gelirim ben,” der gibi bakışlar — ihtiyar Mr. Neave, öyle şeylerle uğraşacak halde değildi o akşam. Dizlerini yukan kaldıra kaldıra, ağır ağır yürüyordu; sanki hava su gibi ağırlaşmış, katılaşmıştı da, adamcağız ilerlerken zorluk çekiyordu. Eve dönen kalabalık pek aceleciydi; tramvayların çınlayışında, küçük arabaların çıkardığı seslerde, büyük, yaylı arabaların geçip gidişinde, her şeyde, her şeyde, bir oluruna bırakılmışlık, korkusuz bir umursamazlık vardı; sadece düşlerde görülebilecek bir umursamazlık...

Yazıhanede gene öyle her zamanki gibi bir gün geçmişti. Değişik bir iş, ilgi çekecek bir şey olmamıştı. Harold, öğle yemeğinden saat dörde doğru dönmüştü. Neredeydi? Ne yapmıştı? Bunları babasına söylemezdi. İhtiyar Mr. Neave kapının önündeki aralıkta müşterilerinden birini uğurlarken, Harold bütün şıklığı, soğukluğu, kibarlığı ile, kadınların pek beğendiği o yarım gülüşü ile, salma salma gelmişti.

Ah, Harold çok yakışıklıydı, gereğinden fazla yakışıklıydı; bütün kötülük de bundan çıkıyordu ya! Hiçbir insamn öyle gözlere, öyle kirpiklere, öyle dudaklara sahip olmaya hakkı yoktu; tehlikeli bir şeydi bu. Annesinin, kız kardeşlerinin, hizmetçilerin onu genç bir Tann yerine koyduklarını söylemek, hiç de aşın gitmek olmaz; Harold'a tapıyorlardı; ne yapsa hoş görüyorlardı; ta on üç yaşından beri, annesinin para çantasını çalıp içindeki paralan aldığı, çantayı da aşçının yatak odasına sakladığı günden beri, kendisini hoş görmek isteyenlere pek çok fırsat vermiş, bol bol suç işlemişti. İhtiyar Mr. Neave bastonunu kaldınmın kenanna sertçe vurdu. Harold'un bu hale gelmesine sadece ailesi neden olmadı, diye düşündü; herkes şımartmıştı onu; şöyle bir bakıp gülümsemesi yetiyordu, önünde hepsi yerlere kapanıyorlardı. Yazıhanede de aynı geleneği devam ettirmek istemesine şaşmamak gerekti. Ah, ah! Olacak şey mi? Hiçbir iş — başarılmış, kurulmuş, iyi para getiren bir iş bile olsa — böyle oyuna gelmezdi. Bir insan, ya kendini bütünüyle bir işe verirdi, ya da hepsi, her şey, bütün o kurulu düzen, gözlerinin önünde parçalanıp giderdi...

Charlotte da, kızlar da, herkes, işini bütün bütün Harold'a devretmesini, kendini yormamasım, evinde oturup keyfine bakmasını söylüyorlardı. Keyfine bakmak! İhtiyar Mr. Neave hükümet binalannm önündeki büyük palmiyelerin altında durdu, yorulmuştu. Keyfine bakmak! Akşam rüzgârı, karanlık yapraklarda hışırdıyor, ince sesler çıkarıyordu. Evde oturacak, sabahtan akşama kadar ellerini kenetleyip başparmaklarını döndürecek, bütün hayatım harcayarak kurduğu işin, Harold'un güzel parmaklarının arasından kayışım, çözülüşünü, yok oluşunu düşünecekti; Harold ise hep öyle gülümseyecekti...

“Niye böyle mantıksızlık ediyorsunuz, baba? Sizin yazıhaneye gitmenize, hiç ama hiç gerek yok. Herkes yorgunluğunuzun yüzünüzden okunduğunu söylüyor; ne diyeceğimizi, ne cevap vereceğimizi şaşırıyoruz. İşte koca eviniz, bahçeniz. Onlarla oyalanır gidersiniz, hem — hem — hayatınızda da bir değişiklik olur. Ya da bir hobi bulun kendinize, bir şeye merak sann.”

Derken dünkü bebek, Lola, bilgiç bilgiç, çın çın öten sesiyle atılırdı: “Her insanın bir hobisi olmalıdır. Yoksa hayata katlanılmaz.”

Evet, evet! Harcourt Caddesine çıkan yokuşu yorgun argın tırmanmaya başladığı sırada yüzünde acı bir gülümseme dolaştı. Mr. Neave hobilere

dalsaydı, acaba Lola, kız kardeşleri, Charlotte nerede olurlardı şimdi, pek merak ediyordu? Hobiler kentteki evin, deniz kıyısındaki yahnin, atların, golf oyunlarının, müzik odasında duran, hanımlar dans etsinler diye, altmış İngiliz lirasına alınmış olan gramofonun parasım ödeyemezlerdi. Hani bunlan karısına, kızlarına çok gördüğünden değil. Hayır, hepsi de biçimli, birbirinden güzel kızlardı; Charlotte da herkesin ilgisini çeken, canlı bir kadındı; elbette böyle bir hayat süreceklerdi. Gerçekten de kentte onlarınki kadar ünlü başka bir ev yoktu; başka hiçbir aile onlar kadar eğlenemezdi. İhtiyar Mr. Neave kaç kere sigara odasındaki masanın üzerinden sigara kutusunu uzatırken, karısını, kızlarım, hatta kendisini övenleri dinlemişti.

“Siz ideal bir ailesiniz, sir, ideal bir aile. Kitaplarda okuduğumuz, sahnede gördüğümüz aileler gibi.”

“Bırakalım şimdi bunlan, dostum,” diye cevap verirdi ihtiyar Mr. Neave. “Şu sigarlardan bir tane alsanız; beğeneceksiniz sanıyorum. Eğer bahçede içmek isterseniz, kızlar çimenliktedirler.”

İşte bunun için bir türlü evlenemiyordu kızlar, herkes öyle diyordu. Kimi isteseler evlenebilirlerdi. Ama evde çok eğleniyorlardı. Hep bir arada, o kadar mutluydular ki, kızlarla Charlotte. Ah, ah! Evet, evet! Belki de öyle...

Sûslû Harcourt Caddesi boyunca yürümüş, köşedeki eve, kendi evlerine gelmişti. Araba kapısı ardına kadar açıktı; yerde taze tekerlek izleri vardı. Sonra beyaz boyalı, büyük evle karşılaştı; pencereleri açık, tül perdeler dışan uçuyor, pencerelerin önüne sıralanmış mavi saksılarda sümbüller. Araba yolunun iki yanında — bütün kente ün salmış olan — ortancalar çiçekleniyor; geniş yaprakların arasında, pembemsi, mavimsi çiçek kümeleri ışıl ışıl. İhtiyar Mr. Neave şöyle bir baktı; bu ev, bu çiçekler, hatta yerdeki bu taze tekerlek izleri, “Burada gençler var. Burada kızlar var...” diyordu sanki.

Hol her zamanki gibi meşe sandıkların üstüne atılmış paltolar, pardösüler, şemsiyeler, eldivenlerle, karanlık, sıkıcıydı. Müzik odasından hızlı, yüksek, sabırsız bir piyano sesi geliyordu. Aralık duran salon kapısından da, içerdekilerin sesleri sızıyordu.

“Dondurma da var mıydı?" diye sordu Charlotte. Oturduğu salıncaklı sandalyenin gıcırtısı duyuldu.

“Dondurma!” diye bağırdı Ethel. “Ah, anneciğim, öyle dondurma görmemişsinizdir. Sadece iki çeşit. Hele biri kötü bir dükkân dondurması, çilekli; sonra bir kâğıt koymuşlar tabağa, tirit gibi.”

“Yemeklerin hepsi korkunçtu zaten,” diye fısıldadı Marion.

“Hem dondurma zamanı da gelmedi daha,” dedi Charlotte yavaşça.

“Niye, insan yedikten sonra...” diye başladı Ethel.

“Ah, doğru, orası öyle, sevgilim,” dedi Charlotte.

Birden müzik odasının kapısı açıldı, Lola dışarı fırladı. İhtiyar Mr. Neave’i görünce geri sıçradı, nerdeyse bir çığlık atacaktı.

“Canım babacığım! Ne kadar korktum! Daha yeni mi geliyorsunuz? Charles yok mu? Pardösünüzü çıkarmanıza yardım etseydi.”

Piyano çalmaktan yanakları al al olmuştu, gözleri pınl pmldı, saçlan alnına düşmüştü. Karanlık bir yerden koşarak geçmiş de

korkmuş gibi soluk soluğaydı. İhtiyar Mr. Neave, en küçük kızma baktı, baktı; onu daha önce hiç görmemişti sanki, öyle bir duygu canlandı içinde. Demek Lola buydu; bu muydu? Ama, o, babasını unutmuş görünüyordu; babası için durmuyordu orada. Bumburuşuk mendilinin ucunu dişleriyle tutup çekti. Tam o sırada, telefon çaldı. A-ah! Lola hıçkırık gibi bir ses çıkardı, babasının yanından hızla geçip gitti. Telefon odasının kapısı gürültüyle kapandı; o anda Charlotte bağırdı: “Sen misin, babamız?”

“Gene yorulmuşsun,” dedi Charlotte, salıncaklı sandalyesini durdurup kocasına, sıcak, güzel yanağım uzattı. Parlak saçlı Ethel burnunu adamın sakalına soktu; Marion’un dudakları sevgili babasının kulaklarında gezindi.

“Yürüyerek mi geldin, babamız?” diye sordu Charlotte. “Evet, yürüyerek geldim,” dedi ihtiyar Mr. Neave; salonun büyük koltuklarından birine çöktü.

“Niye bir arabaya binmediniz?” dedi Ethel. “Bu saatte yollarda yüzlerce araba vardır.”

“Sevgili, Ethel,” diye bağırdı Marion, “eğer babamız kendini yormak istiyorsa, ona karışmaya hakkımız olamaz sanıyorum.” “Çocuklar, çocuklar?” diye onlan yumuşatmaya çalıştı Char- . lotte.

Ama Marion susmadı. “Hayır, anne, babamı siz bozuyorsunuz, hiç doğru değil bu. Daha sert davranmalısınız. Çok yaramazlaştı artık.” Yüksek, sert sesiyle, parlak kahkahalarından birini attı, aynada saçını düzeltti. Tuhaf! Küçüklüğünde yumuşak, çekingen bir sesi vardı, hatta kekelerdi; ama şimdi, söylediği ne olursa olsun — sadece, “Şu reçeli uzatır mısınız, baba!” bile dese — sesi sahnede konuşuyormuş gibi çın çın ötüyordu.

“Harold senden önce mi çıktı yazıhaneden, sevgilim?” diye sordu Charlotte, gene sallanmaya başladı.

“Bilmiyorum,” dedi ihtiyar Mr. Neave. “Bilmiyorum. Saat dörtten sonra görmedim onu.”

“Demişti ki...” diye başladı Charlotte.

Gazetelerden birinin sayfalarını çevirmekte olan Ethel tam o sırada koşup annesinin yanma oturdu.

“İşte, bakın,” diye bağırdı. “Söylediğim buydu, anne. Kumaş sarı, şunlar da gümüş rengi. Beğenmediniz mi?”

“Ver bakayım, sevgilim,” dedi Charlotte. Uzanıp bağa gözlüğünü aldı, taktı, küçük, tombul parmaklanyla hafifçe vurup sayfayı düzleştirdi, dudaklannı büzdü. Ağzının içinde yuvarlayarak, yavaşça, “Çok hoş!” dedi; gözlüğünün üzerinden, Ethel’e baktı. “Ama eteği beğenmedim.”

“Eteği mi!” diye bağırdı Ethel acıklı bir sesle. “Asıl etek güzel.”

“Verin, anne, ben de bakayım.” Marion gazeteyi Charlotte’un elinden kaptı. “Bence annem haklı,” diye bağırdı. “Fazla ağırlık veriyor etek.”

İhtiyar Mr. Neave unutulmuştu, geniş koltuğa gömülmüş uyukluyor, onların konuşmasını bir düşteymiş gibi duyuyordu. İlerisi gerisi yoktu bunun, iyice yorulmuştu, bitkindi, kendini tutamıyordu artık. Bu gece Charlotte ile kızlar bile fazla geliyordu ona. Hepsi de, fazla... fazla... Uyuklayan beyni başka bir şey bulamadı — fazla zengindiler onun için. Uzaklarda bir yerde, hepsinin, her şeyin arkasında, ötesinde, ufak tefek, bir deri bir kemik, yaşlanmış, çökmüş bir adam görüyordu, sonu gelmeyen merdiven basamaklannı tırmanan bir adam. Kimdi o?

“Bu gece giyinmeyeceğim,” diye homurdandı.

“Ne dediniz, babacığım?”

“Hım, ne, ne?” İhtiyar Mr. Neave sıçrayarak uyandı, onlara baktı. “Bu gece giyinmeyeceğim,” diye tekrar etti.

“Ama, baba, Lucile gelecek, Henry Davenport, sonra Mrs. Teddie Walker gelecek.”

“Onlann arasında artık büsbütün smtır bu kılık.” “Kendini iyi hissetmiyor musun, sevgilim?”

“Yorulacak değilsiniz ki... Charles neci?”

“Ama eğer canın hiç istemiyorsa...” Charlotte duraladı. “Peki! Peki!” İhtiyar Mr. Neave yerinden kalktı; durmadan tırmanan o ufak adamın arkasına takılıp giysi odasına giden basamakları çıktı...

Odada genç Charles onu beklemekteydi. Dikkatle, sanki çok önemli bir iş yapıyormuş gibi, sıcak su kabının çevresine bir havlu sanyordu. Genç Charles’i pek severdi; kırmızı yüzlü bir çocuk

olarak, sobalara, şöminelere baksın diye eve alındığı gönden beri, en sevdiği adamıydı. İhtiyar Mr. Neave pencerenin yanındaki kamış divana yaslanıp ayaklarım uzattı, her akşamki küçük şakasını yaptı: “Giydir bakalım şu adamı, Charles!” Charles kaşlarını çatıp hızlı hızlı soluyarak adamın boyunbağındaki iğneyi çıkarmak için öne doğru eğildi.

Ah, ah! Evet, evet! Açık pencerenin yanında oturmak ne kadar hoştu, çok, çok hoş — güzel, tatlı bir akşam. Aşağıdaki tenis kortunda otları biçiyorlardı; tırpanın çıkardığı yumuşak sesi duyuyordu. Yakında kızlar tenis partilerine başlarlardı gene. Bunu düşünürken Marion'un sesinin çınladığım duyar gibi oldu: "Bu güzel, doğrusu... Ah, bu kadar olur... Ah, bu çok güzel, gerçekten güzel." Sonra taraçadan Charlotte'un sesi: "Harold nerede?" Sonra Ethel: "Burada değil, anne." Sonra Charlotte'un ağzının içinde yuvarlanan kelimeler: "Demişti ki..."

İhtiyar Mr. Neave içini çekti, ayağa kalktı, bir elini sakalının altına koyarak genç Charles'dan tarağı aldı, beyaz sakalını dikkatle taradı. Charles ona katlanmış bir mendil, saatini, yüzüklerini, gözlük kılıfım verdi.

"Oldu, tamam, yavrum." Kapı kapandı, o gene divana uzandı, yalnızdı...

Yaşlanmış, çökmüş, ufak tefek adam, bu kez ışıklı, gösterişli bir yemek odasına giden, sonsuz basamakları inmekteydi. Ne bacaklardı onlar! Örümcek bacakları gibi — sıska, kupkuru. "Siz ideal bir ailesiniz, sir, ideal bir aile."

Ama bu doğruysa, niye Charlotte, ya da kızlar durdurmuyorlardı onu? Niye o böyle yalnızdı, durmadan basamakları çıkıp iniyordu? Harold neredeydi? Ah, Harold'dan bir şey beklemenin yaran yoktu. Durmadan, durmadan aşağı iniyordu yaşlı, ufak tefek örümcek; sonra, ihtiyar Mr. Neave, onun yemek odasından geçip taraçaya çıktığım, karanlık bahçeden, araba kapısından, yazıhaneye doğru gittiğini görünce, büyük bir korkuya kapıldı. Durdurun onu, kimse yok mu durduracak! İhtiyar Mr. Neave sıçrayarak uyandı. Giysi odası karanlıktı; penceredeki ışık çekilmişti. Ne kadar uyumuştu? Dinledi, büyük, havadar, karanlık evde, uzak fısıltılar, uzak sesler dolaşıyordu. Belki de, diye geçti aklından, uzun bir zamandır uyuyorum. Unutulmuştu. Bütün bunların onunla ne ilgisi vardı — bu ev, Charlotte, kızlar, Harold — onlar üzerine ne biliyordu? Hepsi de ona yabancıydılar. Hayattan beklediğini elde edememişti. Charlotte karısı değildi. Karısı!

...Karanlık bir kapı önü; bir şeyler sezmiş gibi, üzgün üzgün, acı acı sarkan çarkıfelek çiçekleriyle yarı örtülü. Küçük, ılık kollar boynuna dolanmış. Bir

yüz, minicik, soluk bir yüz, ona doğru uzanıyor, sonra bir ses: “Hoşça kal, hayatım.”

Hayatım! “Hoşça kal, hayatım!” Hangisi söylemişti bunu? Niye hoşça kal demişlerdi? Korkunç bir hata işlenmişti. O kız kansıydı, o ufak tefek, solgun kız; ondan ötesi, bütün hayatı bir düş gibi geçmişti.

Sonra kapı açıldı, genç Charles, arkasından vuran ışıklann ortasında durdu, kollarını iki yanma sallandırarak, genç bir asker gibi, bağırdı: “Yemek hazır, sir!”

“Geliyorum, geliyorum,” dedi ihtiyar Mr. Neave.

BİR TATİL GÜNÜ

Pembe yanaklı, iriyan bir adam; beyaz, fanile bir pantolon, mavi bir ceket giymiş, cebinden pembe bir mendil sarkıyor; tepesindeki küçük hasır şapka başınm arkasına tünemiş gibi. Gitar çalıyor. Yüzünü kırık kanada benzeyen bir fötr şapkayla örtmüş, beyaz bez ayakkabılı, ufak tefek bir adam elindeki flütün içine üfleyip duruyor; patlak, eski püskü, düğmeli botlar giymiş uzun boylu, sıska bir adam ise çenesinin altına sıkıştırmış olduğu kemandan, şerit gibi — uzun, karmakarışık, birbirine dolanan, akıp giden — sesler çıkarıyor. Manav dükkâmnın karşısında, güneşin alnında duruyorlar; hiçbiri gülümsemiyor, ama suratları da asık değil; örümceğe benzeyen, pembe el gitarın üstünde dolaşıyor; parmağında koca bir yüzük olan küçük, kalın el isteksiz flütü zorluyor; kemancının kolu ise kemanı ortasından kesip ikiye ayırmaya çalışarak durmadan gidip geliyor.

Bir kalabalık toplanıyor; ellerinde portakallar, muzlar; kabuklar soyuluyor, yemişler bölünüyor, paylaşılıyor. Bir genç kızın bir sepet çileği var, ama yemiyor onları. “Ne kadar *güzeli*” Üstleri, sayısız noktalarla dolu yemişlere ürkek ürkek bakıyor, sanki onlardan korkuyormuş gibi. AvustralyalI asker gülüyor. “Haydi, durma, hepsi bir lokma bir şey.” Ama aslında o da istemiyor kızın çilekleri yemesini. Onun ürkek yüzüne, şaşkın gözlerine bakmaya doyamıyor. “Ne kadar *hoşV’* Adam göğsünü

geriyor, sırıtıyor. Yaşlı, şişman, kadife korsajlı kadınlar — eski, tozlu yastıklar — tepelerindeki geniş kenarh şapkalarıyla birer şemsiyeye benzeyen sıska, ihtiyar cadılar; incecik kumaşlar içinde genç kadınlar, şapkaları çiçekli, ayakkabıları sipsivri; boz renkli giysiler içinde erkekler; denizciler; kılıksız kâtipler; iyi kumaştan yapılmış elbiseleriyle genç Yahudiler, ceketlerinin omuzlarına pamuk doldurulmuş, pantolonları iyice bol; maviler giymiş çocuklar, yetimhane çocukları — güneş aydınlatıyor hepsini — müziğin korkusuz, yüksek sesleri, bir an, hepsini bir arada tutuyor. Gençler, kaldırımın üstünde oynaşıyor, itişiyor, birbirini dürtüyor, kaçışıyorlar; ihtiyarlar ise, durmadan konuşuyor: “Öyle dedim ona, doktoru kendin için istiyorsan, git getir dedim.”

“Pişirince avuç içi kadar bile kalmadı!”

Gene en sessizleri, üstleri başlan yırtık pırtık sokak çocukla-n. Çalgıcılann yanına mümkün olduğu kadar sokulmuş, duruyorlar, elleri arkalannda, gözleri kocaman kocaman açılmış. Derken bir ayak savruluyor, bir kol sallanıyor. Sendeleye sendeleye yürüyen, minicik bir çocuk, yorgunluktan bitmiş bir halde, olduğu yerde iki kere dönüp yere oturuyor, suratı asılıyor, sonra gene doğruluyor.

“Ne güzel, değil mi?” diye fısıldıyor küçük bir kız elini ağzına tutup.

Müzik pınl pınl parçalara bölünüyor, tekrar bir araya toplamyor, tekrar bölünüyor, derken eriyip gidiyor; kalabalık dağılarak yavaş yavaş tepeye doğru ilerliyor.

Yolun köşesinde işportalar başlıyor.

“Hani ya gıdıklıyor! İki *peni* tanesi! Var mı isteyen? Gıdıklıyor! Al da, gıdıkla hanımı, delikanlı!” Tel sapların ucunda küçük, yumuşak fırçalar. Askerler kapış kapış alıyorlar. “Bebek alan! İki *peni*’ye bebekler!”

“Sıçrayan eşekler! Canlı canlı!”

“Çikletin iyisi burada! Aldığına değsin; yok mu, baylar!” “Gül isteyen! Hanıma bir gül alsanıza, bayım! Gül ister misiniz, bayan?”

“Tüylere bak, tüylere!” Dayanılır gibi değil. Güzelim, pırıl pırıl tüyler, zümrüt yeşili, kırmızı, parlak mavi, kanarya sarısı. Bebeklerin başlıklarına bile tüyler dikili.

Üç köşeli kâğıt bir şapka giymiş yaşlı bir kadın, sanki ölüm döşeğinde son öğüdünü veriyor, hani onu dinlerseniz hayatınızı kurtaracakmışsınız, ya da erkeğinizin aklı başına gelecekmiş gibi: “Üç köşeli bir şapka al, yavrum, al giy başma!”

Uçarcasına geçen bir gün, yan güneş, yan rüzgâr. Güneş bir bulutun arkasında kayboluyor, gölgeler uçuşuyor, sonra gene alev alev çıkıyor ortaya. Erkekler, kadınlar, sırtlarında, göğüslerinde, kollarında, onun sıcaklığını duyuyorlar; vücutlarının genişlediğini, canlandığını duyuyorlar...

sarılır gibi, kucaklaşır gibi geniş hareketler yapıyor, nedensiz yere kollarını kaldırıyor, ya da küçük bir kızı kovalayıp yakalıyor, kahkahalar atıyorlar.

Limonata! Üstü örtülü bir masada, kocaman bir cam kavanozun içinde duruyor; limonlar, kör balıklar gibi san suyun üstünde yüzüyor, burunlannı dışan çıkanyorlar. Kalın bardaklarda, limonata sanki katılaşıyor, pelteleşiyor. Dökmeden içemezler mi acaba? Herkes döküyor; hele bardaklar geri verilirken, son damlalar hep yere savruluyor.

Çizgili tenteli, üstü parlak pirinçle kaph dondurma arabasının çevresine çocuklar toplanmış. Küçücük diller külahlan yalıyor, yalıyor. Kapak açılıyor, tahta kaşık dalıyor içeri; insan gözlerini yumup onun sessizce dondurmayı kesişini hissetmeye çalışıyor.

“Haydi, küçük kuşlar falınızı söylesin!” Kadın kafesin yanında dikiliyor, yüzü bumburuşuk, yaşı belli değil, ama İtalyan olduğu belli. Durmadan parmaklannı kenetleyip çözüyor. Usta bir oymacı elinden çıkmışa benzeyen yüzü, yeşilli sanlı bir atkıyla örtülü. Kafesin içinde, oradan oraya sıçrayan muhabbet kuşlan, yemlikteki kâğıtlara doğru atılıyorlar.

“Karakteriniz çok sağlam. Kırmızı saçlı bir adamla evleneceksiniz? üç çocuğunuz olacak. Sanşın bir kadın var, ondan sakının. Aman! Aman! Şişman bir şoförün kullandığı bir otomobil, yokuştan aşağı doğru hızla geliyor. İçinde sanşın bir kadın var, öne doğru eğilmiş, somurtmuş — hayatınızı çiğneyerek geçiyor — sakının! sakının!”

“Bayanlar, baylar, benim mesleğim mezatçıhktır, şimdi

şurada sizlere yalan söylersem, hem izin kâğıdımı elimden alırlar, hem de ağır bir hapis cezasına çarptırılırım.” İzin kâğıdını göğsünün üstünde tutuyor; yüzünden akan terler, yakalığına doğru süzülüyor; gözleri cam gibi parlıyor. Şapkasını çıkarınca, alnında derin bir çizgi görünüyor. Kimse yanaşmıyor saat almaya.

Aman dikkat! Koca bir fayton tepeden aşağı doğru geliyor, içinde yaşlı mı yaşlı iki bebek. Kadının elinde dantel bir şemsiye; erkek bastonunun sapını emiyor; şişman, ihtiyar vücutlar, beşik sallandıkça, birlikte yuvarlanıyorlar;

dumanı tüten at yokuştan aşağı doğru ilerlerken arkasında gübre izleri bırakıyor.

Bir ağacın altında, başında şapkası, sırtında cüppesiyle, sancağının yanında, Profesör Leonard duruyor. Sadece bir tek gün kalacak burada; Londra'dan, Paris'den, Brüksel Fuan'ndan gelmiş; yüzünüze bakıp falınızı söyleyecek. Beceriksiz bir dişçi gibi cesaret verici bir gülümsemeyle bakıyor. Gürültü eden, söverek konuşan, koca adamlar, altı ***peniyi*** uzatıp onun karşısına geçince, birden ciddileşiyor, utangaçlaşıyorlar, sesleri çıkma2 oluyor, hani nerdeyse yanakları kızaracak. Girilmesi yasak bir bahçede oynarken yakalanan çocuklara benziyorlar; sanki ev sahibi o anda bir ağacın arkasından çıkıvermiş gibi.

Tepeye varıldı. Ne kadar sıcak! Ne kadar güzel! Meyhanenin kapılan açık, kalabalık itişe kakışa içeri giriyor. Anne, kucağında bebeğiyle, kaldınmın kenanna oturmuş; baba ona bir bardağın içinde kahverengiye çalan, koyu renk bir şey getiriyor; sonra önündekileri dirsekleye dirsekleye gene içeri dalıyor. Meyhaneden bira kokusuyla kanşık bir hava yayılıyor; yüksek sesle konuşanlann gürültüsü dışanya taşıyor.

Rüzgâr kesildi, güneş daha da fazla yakıyor. Yaylı kapılann dışında bir reçel kavanozunun ağzına doluşmuş sinekler gibi bir sürü çocuk bekleşiyor.

Yokuştan yukan doğru halk durmadan geliyor; ellerinde gıdıklayıcılar, bebekler, güller, tüyler. Işığa, sıcaklığa doğru atılıyorlar; bağnşarak, gülüşerek, haykırarak; sanki ta aşağılardaki bir şey onlan yukarı itiyor, sanki ta ilerdeki güneş onlan yukarı çekiyor — parlaklığa, göz kamaştırıcı ışıklara doğru, şeye... neye?